

2022

**Aastaruanne ELi ühisettevõtete
eelarveaasta 2022 kohta**

EUROOPA
KONTROLLIKODA

ET

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel. +352 4398-1
Päringud: eca.europa.eu/et/Pages/ContactForm.aspx
Veebisait: eca.europa.eu
Twitter: @EJAuditors

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab internetist Euroopa serverist (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023

PDF ISBN 978-92-849-0082-4 doi:10.2865/13291 QJ-09-23-159-ET-N

Sisukord

1. peatükk ELi ühisettevõtted ja kontrollikoja audit	5
Sissejuhatus	6
ELi ühisettevõtted	8
ELi mitmeaastaste teadusuuringute ja innovatsiooniprogrammide raames tegutsevad ühisettevõtted	8
ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte	13
Ühisettevõtete maksete eelarved ja inimressursid 2022. aastal	15
Eelarve ja eelarve täitmisele heakskiidu andmise kord	16
Meie audit	18
Esitame iga ühisettevõtte kohta kinnitava avalduse	18
Kasutame teiste sõltumatu audiitorite audititööd	18
Meie auditi käsitusviis põhineb peamiste riskide hindamisel	19
Meie auditi käsitusviis toetusmaksete puhul	21
2. peatükk Audititulemuste ülevaade	22
Sissejuhatus	23
Märkusteta auditiarvamused kõigi ühisettevõtete kohta	24
Märkusteta arvamused kõigi ühisettevõtete raamatupidamise aastaaruannete usaldusväärse kohta	24
Märkusteta arvamused kõigi ühisettevõtete raamatupidamise aastaaruannete aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta	25
Märkusteta arvamused kõigi ühisettevõtete raamatupidamise aastaaruannete aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta	25
Mitut valdkonda tuleb parandada	26
Puudused ühisettevõtete teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendamisel	26

VKEde ja uute toetusesaajate personalikuludes esineb rohkem vigu	30
EuroHPC ei täida töölevõtmise eesmärki	30
Olukord F4E kõrgemas juhtkonnas on endiselt ebastabiilne	31
Puudused F4E lepingute haldamisel	31
Ühisettevõtted on võtnud parandusmeetmeid suurema osa meie varasemate aastate tähelepanekute põhjal	32
Ühisettevõtete toetuste rakendamise riskipõhine kontrolliraamistik ei ole veel piisavalt välja arendatud	34
Meie horisontaalse läbivaatamise meetodika	34
Pooltel ühisettevõtetel puudus programmi „Horisont 2020“ toetuste eelkontrollide puhul struktureeritud riskipõhine käsitusviis	34
Enamik ühisettevõtteid ei ole programmi „Horisont 2020“ toetusmaksete jaoks veel välja töötanud järelauditite riskipõhist käsitusviisi	38
See, et ühisettevõtted rakendaksid toetuste haldamisel oma konkreetset riskipõhist käsitusviisi, on programmi „Euroopa horisont“ raames muutunud veelgi olulisemaks	41
Muud kontrollikoja avaldatud väljaanded, milles käsitletakse ühisettevõtteid	44
3. peatükk Kinnitavad avaldused ELi ühisettevõtete kohta	48
3.1. Kinnitavaid avaldusi toetav teave	49
ELi raamprogramme ellu viivad ühisettevõtted	53
3.2. Euroopa Lennuliikluse Uue Põlvkonna Juhtimissüsteemi (SESAR) Arendav Kolmas Ühisettevõtte (SESAR 3)	54
3.3. Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte (CA)	63
3.4. Innovatiivse Tervishoiu Algatuse Ühisettevõtte (IHI)	73
3.5. Saastevaba Vesiniku Ühisettevõtte (Clean H2)	82
3.6. Peamiste Digitehnoloogiate Ühisettevõtte (KDT)	92
3.7. Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühisettevõtte (CBE)	102

3.8. Euroopa raudtee ühisettevõtte (EU-Rail)	113
3.9. Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühisettevõtte (EuroHPC)	122
Euratori lepingu alusel tegutsev ühisettevõtte	136
3.10. ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte (F4E)	137
Lühendid	150

EUROOPA
KONTROLLIKODA

1. peatükk

ELi ühisettevõtted ja kontrollikoja audit

Sissejuhatus

1.1. Euroopa Kontrollikoda (edaspidi „kontrollikoda“) on ELi rahaliste vahendite välisaudiitor¹. ELi välisaudiitorina tegutseme me ELi kodanike finantshuvide sõltumatu kaitsjana, aidates parandada ELi finantsjuhtimist. Lisateavet meie töö kohta leiab meie tegevusaruannetest, aastaaruannetest ELi eelarve täitmise kohta, eriaruannetest, ülevaadetest ning arvamustest finantsjuhtimisalase mõjuga uute või ajakohastatud ELi õigusaktide ja muude otsuste kohta.

1.2. Meile antud mandaadi alusel auditeerime igal aastal ELi ühissettevõtete (edaspidi „ühissettevõtted“) raamatupidamise aastaaruandeid ning nende aluseks olevaid tehinguid. Ühissettevõtted on ELi asutused, mis on loodud vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 187–188 ja (ühissettevõtte Fusion for Energy (F4E) puhul) Euroopa Atomienergiaühenduse (Euratom) asutamislepingu artiklitele 45–51.

1.3. Käesolevas aruandes esitatakse ühissettevõtete eelarveaasta 2022 auditi tulemused. Aruanne on üles ehitatud järgmiselt:

- 1. peatükis kirjeldatakse ühissettevõtteid ja meie auditi iseloomu;
- 2. peatükis esitatakse auditi üldised tulemused ja ühissettevõtete makstud toetuste rakendamise riskipõhise kontrollisüsteemi analüüs;
- 3. peatükk sisaldab kinnitavat avaldust kõigi üheksa ühissettevõtte kohta (vt [joonis 1.4](#)), samuti meie arvamusi ühissettevõtete raamatupidamise aastaaruannete usaldusväärsuse ning nende aluseks olevate tulude ja maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta koos kõigi küsimuste ja tähelepanekutega, mis ei sea kõnealuseid arvamusi kahtluse alla.

1.4. Kokkuvõttes kinnitas üheksa ühissettevõtte 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta audit varasematel aastatel saadud sarnaseid tulemusi. Iga ühissettevõtte kohta esitatud kinnitava avalduse kaudu esitasime

- märkusteta arvamused üheksa ühissettevõtte raamatupidamise aastaaruannete usaldusväärsuse kohta;
- märkusteta arvamused üheksa ühissettevõtte raamatupidamise aastaaruannete aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta.

---

¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 285–287 (ELT C 202, 26.10.2012, lk 1).

1.5. Sellele vaatamata tõime välja lugeja jaoks olulised valdkonnad, mida kirjeldasime muud asjaolu rõhutavates lõikudes, ning parandamist vajavad valdkonnad, mida on kirjeldatud tähelepanekutes, mis ei sea auditiarvamusi kahtluse alla.

ELi ühisettevõtted

1.6. Ühisettevõtted on ELi (keda esindab Euroopa Komisjon) ning tööstus- ja teadusorganisatsioonide erasektori partnerite vahelised partnerlused. Mõnel juhul on kaasatud ka valitsustevahelised organisatsioonid ja osalevad riigid. Ühisettevõtete peamine ülesanne on edendada teaduslike teadmiste muutmist turustatavateks läbimurdelisteks uuendusteks partnerite jagatava strateegilise visiooni raames. Lisaks peaksid ühisettevõtted reageerima Euroopa sotsiaalsetele probleemidele, millele tööstusharud praegu ebapiisavalt tähelepanu pööravad.

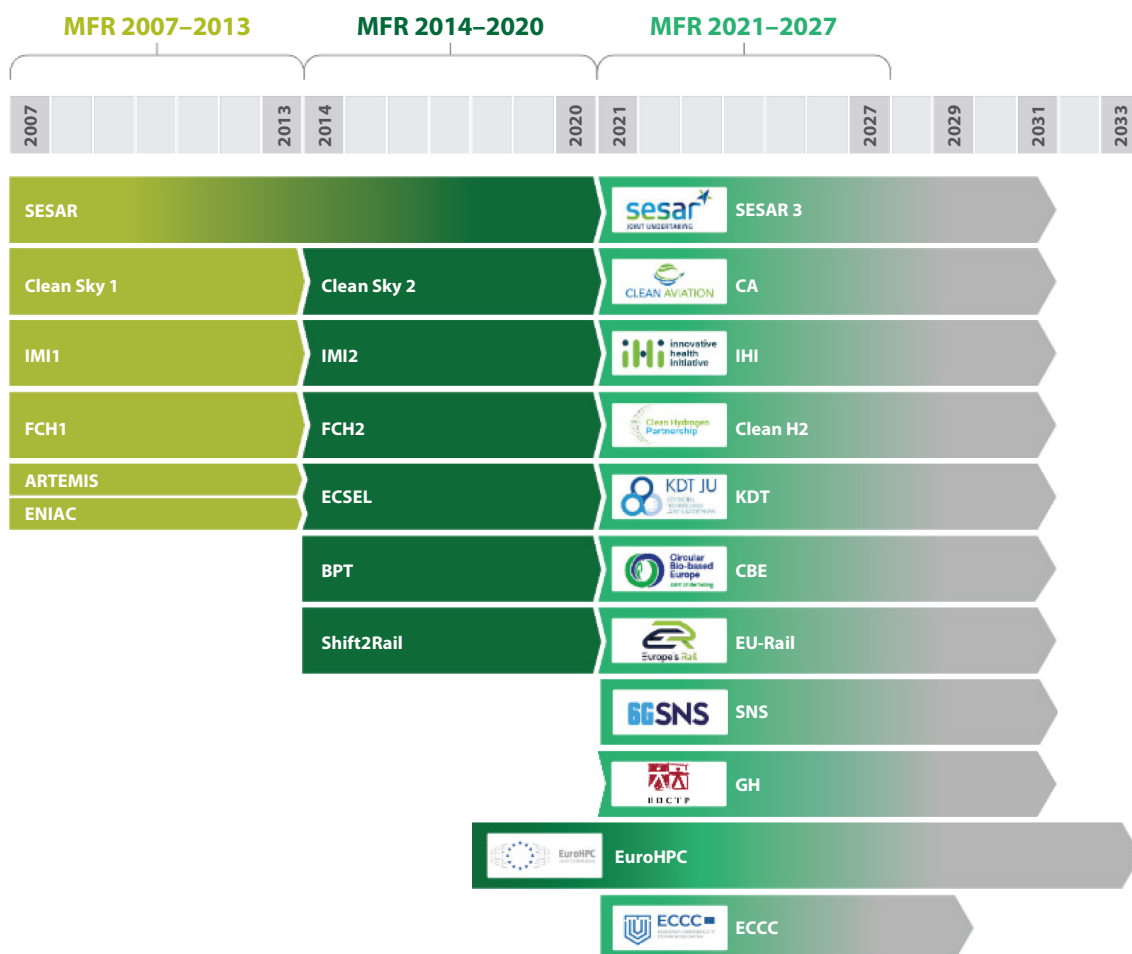
ELi mitmeaastaste teadusuuringute ja innovatsiooniprogrammide raames tegutsevad ühisettevõtted

ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames tegutsevate ühisettevõtete areng

1.7. Mitmeaastase finantsraamistiku teadusuuringute ja innovatsiooni programmide raames asutatakse ühisettevõtted ELi asutustena, millel on eraldiseisev õigusvõime. Nad võtavad vastu oma teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava oma strateegilises teadusvaldkonnas ning rakendavad seda konkursikutsete või hangete kaudu.

1.8. *Joonisel 1.1* on näidatud ühisettevõtete areng alates esimese kuue ühisettevõtte loomisest 2007.–2013. aasta mitmeaastase finantsraamistiku teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmenda raamprogrammi, 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku programmi „Horisont 2020“ ja Euroopa ühendamise rahastu (CEF 1) ning 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku programmide „Euroopa horisont“, „Digitaalne Euroopa“ ja Euroopa ühendamise rahastu (CEF 2) raames.

Joonis 1.1. ELi ühissettevõtete areng

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissettevõtete asutamist käsitlevate nõukogu määruste põhjal.

1.9. 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames tegutsevad ühissettevõtted rakendavad oma konkreetset teadusuuringute ja innovatsiooni kava transpordi, energeetika, tervishoiu, biotoorainel põhineva ringtööstuse, peamiste elektroonikakomponentide, superandmetöötluse ja võrgusüsteemide valdkonnas. Kavad kehtestati allpool kirjeldatud nõukogu määruste alusel.

1.10. 2021. aasta novembris võttis nõukogu vastu ühtse alusakti, millega loodi üheksa ühissettevõtet, et rakendada programmi „Euroopa horisont“ meetmeid 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku alla kuuluva mitmeaastase teadus- ja innovatsiooniprogrammi raames. Ühissettevõtted loodi 10-aastaseks perioodiks, mis lõpeb 31. detsembril 2031². Seitse ühissettevõtet, mis juba tegutsesid programmi „Horisont 2020“ raames (SESAR, ECSEL, IMI 2, Clean Sky 2, FCH 2, Shift2Rail ja BPT), jätkavad programmi „Euroopa horisont“ raames tegevust uute juriidiliste isikutena, millel on uued nimed ja muudetud pädevusvaldkonnad. Lisaks loodi hiljuti kaks ühissettevõtet: Nutivõrkude ja -teenuste Ühissettevõtte (SNS) ning Ülemaailmse

² Nõukogu määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühissettevõtted programmi „Euroopa horisont“ raames.

Tervisealgatuse Ühisettevõtte (GH). Neist viimane on Euroopa ja arenguriikide kliiniliste uuringute partnerluse õigusjärglane.

1.11. 2021. aasta mais loodi eraldi määrusega küberturvalisuse valdkonna tööstuse, tehnoloogia ja teadusuuringute Euroopa pädevuskeskus (ECCC)³. Kolme uut ühisettevõtet (SNS, GH ja ECCC) auditeeritakse siiski esimest korda alles pärast seda, kui nad on saavutanud rahalise sõltumatuse, mis peaks toimuma 2023. aasta viimases kvartalis.

1.12. 2021. aasta juulis võttis nõukogu uue 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames vastu uue Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühisettevõtte (EuroHPC)⁴ asutamismääruse, millega pikendatakse ühisettevõtte tegevust 31. detsembrini 2033. 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames saab EuroHPC oluliselt rohkem vahendeid programmide „Euroopa horisont“, „Digitaalne Euroopa“ ja Euroopa ühendamise rahastu, et toetada kõrgjõudlusega andmetöötuse soetamist ja arendamist ning super- ja kvantarvutite taristu ajakohastamist ja käitamist.

1.13. Komisjon tegi 2022. aasta veebruaris ka ettepaneku muuta peamiste digitehnoloogiate ühisettevõtte (KDT) tulevaseks Kiipide Ühisettevõtteks. Nõukogu võttis muutmismääruse vastu 25. juulil 2023. Ühisettevõtte laiendatud pädevusvaldkonna raames edendatakse uuenduslike järgmise põlvkonna pooljuhttehnoloogiate arendamist ja tugevdavad Euroopa kiipide tootmise suutlikkust algatuse „Euroopa kiibid“ raames, mida rahastatakse programmist „Digitaalne Euroopa“⁵.

Toetus ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames tegutsevatele ühisettevõtetele

1.14. Ühisettevõtete teadus- ja innovatsioonitegevuse rahastamises osalevad kõik liikmed. Ühest küljest pakub komisjon rahalist toetust ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammidest, et kaasrahastada ühisettevõtete teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava. Teisest küljest peavad tööstusharusid ja teadusringkondi esindavad erasektorist pärit liikmed andma minimaalset mitterahalist toetust ühisettevõtte põhitegevusele ja teatavatel juhtudel mitterahalist toetust lisategevustele. Rohkem üksikasju on toodud [selgituses 1.1](#). Mõnel juhul toetavad ühisettevõtete tegevust ka osalevad riigid

³ Määrus (EL) 2021/887, millega luuakse Euroopa küberturvalisuse tööstusliku, tehnoloogilise ja teadusliku pädevuse keskus ning riiklike koordineerimiskeskuste võrgustik.

⁴ Nõukogu määrus (EL) 2021/1173, millega asutatakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühisettevõtte ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1488.

⁵ Nõukogu määrus (EL) 2023/1782, millega muudetakse määrust (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtted programmi „Euroopa horisont“ raames, seoses kiipide ühisettevõttega.

(KDT, EuroHPC ja ECCC puhul) ja valitsustevahelised organisatsioonid (SESARi ja GH puhul). Lisaks võivad juriidilised isikud või riigid, kes on huvitatud ühissetevõtte eesmärkide toetamisest selle konkreetsetes teadusvaldkondades, taotleda assotsieerunud liikmeteks või panustavateks partneriteks saamist. EL ja ühissetevõtete erasektorist pärit liikmed rahastavad ühissetevõtete halduskulusid võrdses summas, välja arvatud EuroHPC puhul, mille kõik kulud kannab komisjon.

Selgitus 1.1.

Erasektorist pärit liikmete mitterahaline toetus ühissetevõtete põhitegevusele

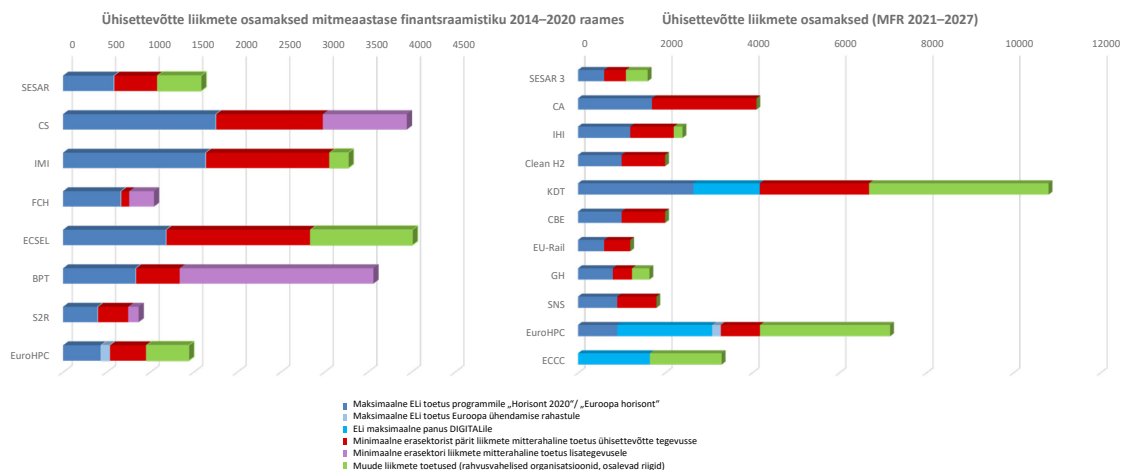
Nagu on ette nähtud ühissetevõtete asutamismäärustega, peavad ühissetevõtete erasektorist pärit liikmed panustama teatava miinimumsumma ühissetevõtte teadus- ja innovatsiooniprojektide kogukuludesse. Programmi „Horisont 2020“ raames koosneb mitterahaline toetus põhitegevusele erasektorist pärit liikmete poolt ühissetevõtte teadus- ja innovatsioonimeetmete rakendamisel kantud kogukuludest, millest on maha arvatud ühissetevõtte teiste liikmete osalus (ELi kaasrahastamine, osalevate riikide või valitsustevaheliste organisatsioonide osalus) ning mis tahes muu ELi toetus nende kulude katmiseks. Programmide „Euroopa horisont“ ja „Digitaalne Euroopa“ raames koosneb mitterahaline toetus erasektorist pärit liikmete rahastamiskõlblikest kuludest ühissetevõtte meetmete rakendamisel, millest on maha arvatud ühissetevõtte, osalevate riikide või mis tahes muu ELi osalus nende kulude katmiseks. Lisategevusele antava mitterahalise toetuse kinnitatud ja sertifitseeritud kogusumma avaldatakse ühissetevõtte raamatupidamise aastaaruande lisades.

Erasektorist pärit liikmete mitterahaline toetus lisategevusele

Programmi „Horisont 2020“ kohaselt peavad mõne ühissetevõtte (CS, FCH, BPT, S2R) erasektorist pärit liikmed samuti tegema minimaalse mitterahalise sissemaksu, mis on seotud lisategevusega väljaspool ühissetevõtte tööprogrammi ja eelarvet, kuid mis kuuluvad ühissetevõtte üldeesmärkide alla. Programmi „Euroopa horisont“ raames hõlmab mitterahaline toetus lisategevusele ka ühissetevõtte poolt otse rahastatavate tegevuste rahastamiskõlbmatuid kulusid, millest on maha arvatud mis tahes muu ELi toetus nende kulude katmiseks. Ühissetevõtte erasektorist pärit liikmed peavad lisaks mitterahalisele toetusele andma ka mitterahalist toetust lisategevusele, et toetus oleks sama suur kui ELi toetus. Lisategevusele antava mitterahalise toetuse summad on sätestatud ühissetevõtete iga-aastases lisategevuse kavas. Lisategevusele antava mitterahalise toetuse kinnitatud ja sertifitseeritud kogusumma avaldatakse ühissetevõtte raamatupidamise aastaaruande lisades. Seetõttu ei auditeeri kontrollikoda lisategevusele antavat mitterahalist toetust.

1.15. *Joonisel 1.2* on näidatud eesmärgid toetusele, mille liikmed peavad andma ühissetevõtetele 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku ja 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames, nagu on määratletud vastavates asutamismäärustes, sealhulgas määruses KDT muutmise kohta Kiipide Ühissetevõtteks. 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames suureneb kõige rohkem EuroHPC ja Kiipide Ühissetevõtte eelarve.

Joonis 1.2. Liikmete poolt ühissettevõtetele ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames antava toetuse eesmärgid (miljonites eurodes)

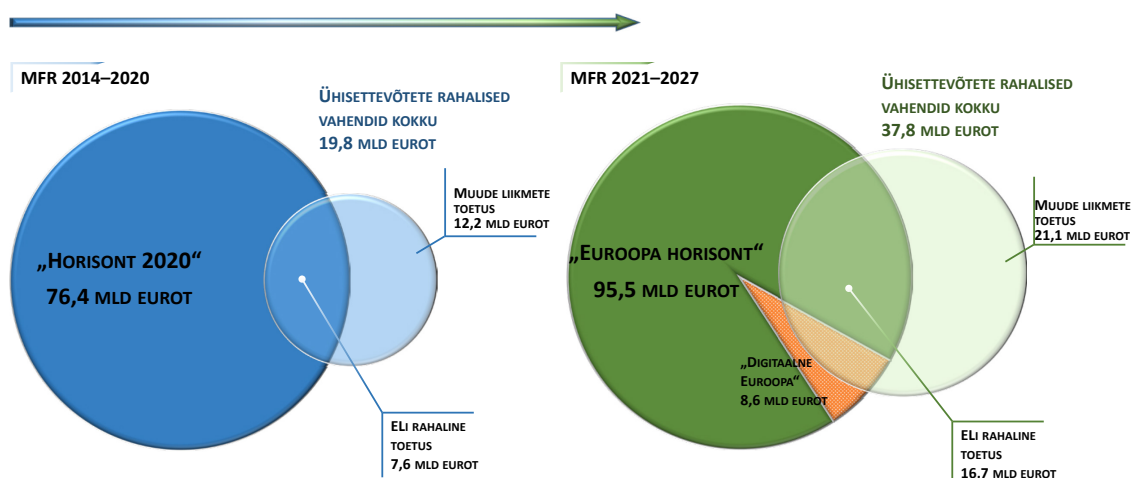
Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

1.16. Nagu on näidatud [joonisel 1.3](#), on 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames ühissetevõtete peamiseks rahastamisallikateks programmid „Euroopa horisont“ ja „Digitaalne Euroopa“, mille kogueelarve ühissetevõtete teadus- ja innovatsioonitegevuse kaasrahastamiseks on 16,7 miljardit eurot. Programmi „Euroopa horisont“ 95,5 miljardi euro suurusest kogueelarvest rakendavad ühissetevõtted 11,6 miljardit eurot (ligikaudu 12%). Programmi „Digitaalne Euroopa“⁶ raames saavad EuroHPC, ECCC ja Kiipide Ühissetevõtte ELilt 5 miljardit eurot, ehk 58,1% programmi 8,6 miljardi euro suurusest kogurahastamisest, et rakendada suuri suutlikkuse suurendamise, kasutuselevõtu ja investeerimisprojekte, mis on seotud Euroopa digitaalse ühtse turu strateegiaga.

1.17. 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames pidi ühissetevõtetele antav 7,6 miljardi euro suurune ELi toetus (sealhulgas osalevate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide otsetoetus) kaasama 12,2 miljardit eurot (ehk 161%) lisavahendeid, mille abil viiakse ühissetevõtetele määratud valdkondades ellu ligikaudu 19,8 miljardi euro ulatuses teadus- ja innovatsiooniprojekte (vt [tabel 2.1](#)). Uue 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames peaks ühissetevõtetele antav 16,7 miljardi euro suurune ELi toetus (sealhulgas osalevate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide otsetoetus) aitama kaasata 21,1 miljardit eurot (ehk 126%) lisavahendeid, mille abil viiakse ühissetevõtetele määratud valdkondades ellu 37,8 miljardi euro ulatuses teadus- ja innovatsiooniprojekte (vt [joonis 1.3](#)).

⁶ Määrus (EL) 2021/694, millega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“.

Joonis 1.3. ELi rahaline toetus ühissettevõtetele ja muude liikmete toetuse võimendamine

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames tegutsevate ühissettevõtete juhtimismudelid

1.18. Selleks et tagada tihe koostöö ja koordineerimine oma partnerite ja sidusrühmadega, on ühissetvõtetel ulatuslik juhtimisstruktuur, mis enamikul juhtudest hõlmab juhatust, teaduslikku nõuandvat organit, riikide esinduskogu ja ühissetvõtte teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas tegutsevaid sidusrühmi.

1.19. Kõik ühissetvõtted tuginevad samale õiguslikule struktuurile, kuid igaühel neist on spetsiifilised jooned eri valdkondades teadusuuringute ja innovatsiooniga tegelemiseks. Enamik neist kasutab kahepoolset mudelit, kus komisjon ning tööstusharusid ja teadusringkondi esindavad erasektorist pärit liikmed on esindatud juhatuses ja panustavad ühissetvõtte põhitegevusse (CA, IHI, Clean H2, CBE ja EU-Rail). Neli ühissetvõtet kasutavad kolmepoolset mudelit, milles kas osalevad riigid (KDT ja EuroHPC) või mõni juhtiv valitsustevaheline organisatsioon (SESAR ja GH), kes on samuti esindatud nõukogus ja panustavad ühissetvõtte tegevusse.

ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühissetvõtte

1.20. Rahvusvahelise katsetermotuumareaktori (ITER) leping jõustus 24. oktoobril 2007, mil asutati ITERi Rahvusvaheline Termotuumaenergeetika Organisatsioon (ITER-IO). ITERi organisatsioon vastutab ITER-projekti rakendamise eest ning tema peamised tuumasünteesirajatised rajatakse Cadarache'is (Prantsusmaa).

1.21. ITERi projektis osaleb seitse ülemaailmset partnerit: EL, keda esindab Euroopa Aatomienergiaühendus (Euratom)⁷, Ameerika Ühendriigid, Venemaa, Jaapan, Hiina, Lõuna-Korea ja India. EL on võtnud endale juhtrolli, kattes 45,4% ehituskuludest. Teiste ITERi liikmete osa on umbes 9,1% liikme kohta. Kulude jaotus muutub termotuumasünteesi katsetamisetapis ning siis katab Euratom 34% tegevuskuludest⁸. ELi poolt ITERi lepinguga võetud kohustuste täitmiseks ja sellega seotud tegevuseks kuni 2035. aastani ette nähtud kogukulud on 18,2 miljardit eurot (jooksevhindades)⁹.

1.22. Oma riigisiseste asutuste kaudu panustavad ITER-IO liikmed projekti peamiselt seeläbi, et tarnivad komponente, seadmeid, materjale, rajavad hooneid ja pakuvad teenuseid otse ITER-IO-le (mitterahaline toetus). Nad toetvad ITER-IO eelarvet ka rahaliselt (rahalised sissemaksed). ITERi liikmed jagavad vastutust reaktori põhikomponentide valmistamise eest ning mitterahaliste sissemaksetena tarnitavate osade tootmise jaotus põhines nii iga liikme huvidel kui ka liikmete tehnilisel ja tööstuslikul suutlikkusel¹⁰.

1.23. ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühissettevõtte (edaspidi „ühissettevõtte F4E“) loodi Euroopa Liidu kohaliku asutusena 2007. aasta aprillis 35 aastaks. Üks F4E peamisi ülesandeid on hallata ELi toetust ITERi projektile. Ta koordineerib tegevust ja teeb vajalikke hankeid, valmistudes tuumasünteesi näidisreaktori ja rajatiste ehitamiseks. F4Ed rahastavad peamiselt Euratom (ligikaudu 80%) ja ITERi asukohariik Prantsusmaa (ligikaudu 20%).

1.24. Komisjoni praeguse prognoosi kohaselt vajab F4E ITERi projekti Euroopa osa ja sellega seotud tegevuste rahastamiseks Euratomi eelarvest kuni 2035. aastani kokku on 15 miljardit eurot (jooksevhindades). ITERi asukohariik (Prantsusmaa) ja Euratomi liikmesriigid (sealhulgas assotsieerunud riigid Šveits ja Ühendkuningriik kuni aastani 2020) annavad täiendavalt 3,2 miljardit eurot (jooksevhindades)¹¹.

⁷ Euratomi liikmed on ELi liikmesriigid ning kuni 2020. aastani ka assotsieerunud riigid Šveits ja Ühendkuningriik.

⁸ ITERi dokumendid „Value estimates for ITER Phases of Construction, Operation, Deactivation and Decommissioning and Form of Party Contributions“ ja „Cost Sharing for all Phases of the ITER Project“.

⁹ Hinnangud põhinevad komisjoni teatisel COM(2017) 319 ja sellega seotud komisjoni talituste töödokumendil SWD(2017) 232, tabel 4.

¹⁰ ITER.org.

¹¹ Hinnangud põhinevad komisjoni teatisel COM(2017) 319 ja sellega seotud komisjoni talituste töödokumendil SWD(2017) 232, tabel 4.

1.25. 31. jaanuaril 2020 astus Ühendkuningriik ELi ja Euratomist välja. 30. detsembril 2020 sõlmiti ELi (Euratom) ja Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping. Lepingus on sätestatud, et Ühendkuningriik osaleb I protokollis loetletud ELi programmides, sealhulgas Euratomi teadus- ja koolitusprogrammis ning F4E ITERi tegevuses, ja annab neisse oma panuse. Seni kuni lepinguosalised ei jõua protokollis kokkuleppele, ei ole Ühendkuningriik seotud F4E ITERi tegevusega ega F4E liige. Šveitsi puhul leping automaatselt ei pikenenud ja lõppes 2020. aastal.

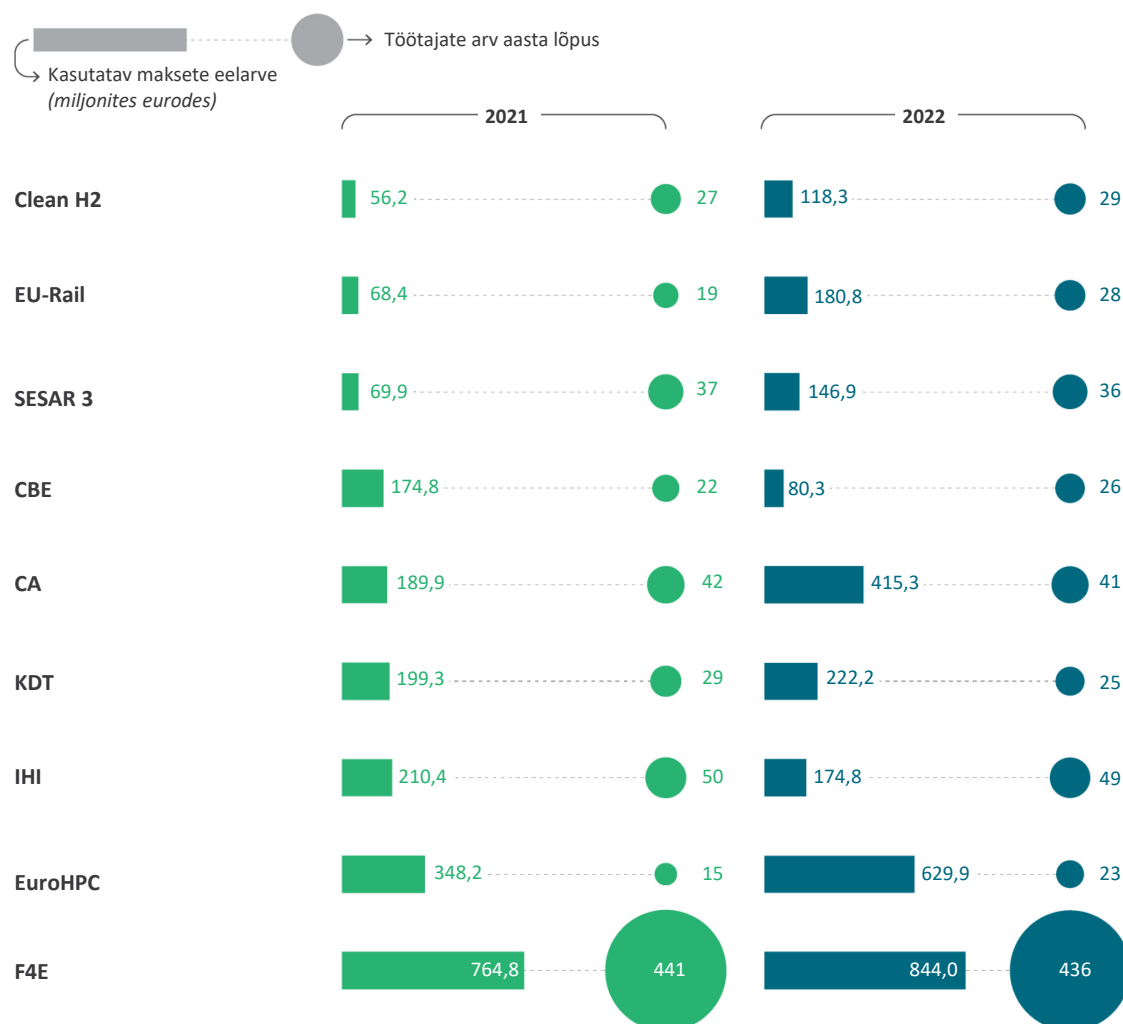
Ühissettevõtete maksete eelarved ja inimressursid 2022. aastal

1.26. *Joonisel 1.4* antakse ülevaade ühissettevõtete konkreetsetest innovatsiooni- ja teadusvaldkondadest, nende vastavatest maksete eelarvetest ja inimressurssidest eelarveaastatel 2022 ja 2021. 2022. aastal oli ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames tegutsevate ühissettevõtete maksete kogueelarve 2,0 miljardit eurot (2021. aastal 1,3 miljardit eurot). F4E maksete eelarve oli 0,8 miljardit eurot (2021. aastal 0,8 miljardit eurot). ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames tegutsevate ühissettevõtete maksete eelarve suurenemine 2022. aastal on seletatav asjaoluga, et 2022. aastal hakkasid need ühissettevõtted rakendama 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku teadusprogramme („Euroopa horisont“, „Digitaalne Euroopa“ ja Euroopa ühendamise rahastu digitaalvaldkond).

1.27. 2022. aasta lõpus töötas ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames tegutsevates ühissettevõtetes 257 töötajat (2021. aastal 241 töötajat). F4Es töötas 434 töötajat (2021. aastal 441 töötajat). Töötajaskond hõlmab ametnikke, ajutisi teenistujaid, lepingulisi töötajaid ja liikmesriikide lähetatud eksperte (vt *joonis 1.4*).

Joonis 1.4. Ühisettevõtete maksete eelarved ja inimressursid 2022. aastal

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte andmete põhjal.

Eelarve ja eelarve täitmisele heakskiidu andmise kord

1.28. Ühisettevõtete iga-aastase eelarvemenetluse ja eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetluste eest vastutavad Euroopa Parlament (EP) ja nõukogu. Eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetluse ajakava on toodud [joonisel 1.5](#).

Joonis 1.5. Iga-aastane eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetlus

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

Meie audit

Esitame iga ühissettevõtte kohta kinnitava avalduse

1.29. Vastavalt ELTLi artiklile 287 auditeerisime

- a) kõigi üheksa ühissettevõtte raamatupidamise aastaaruandeid 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta kohta;
- b) raamatupidamise aastaaruannete aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust.

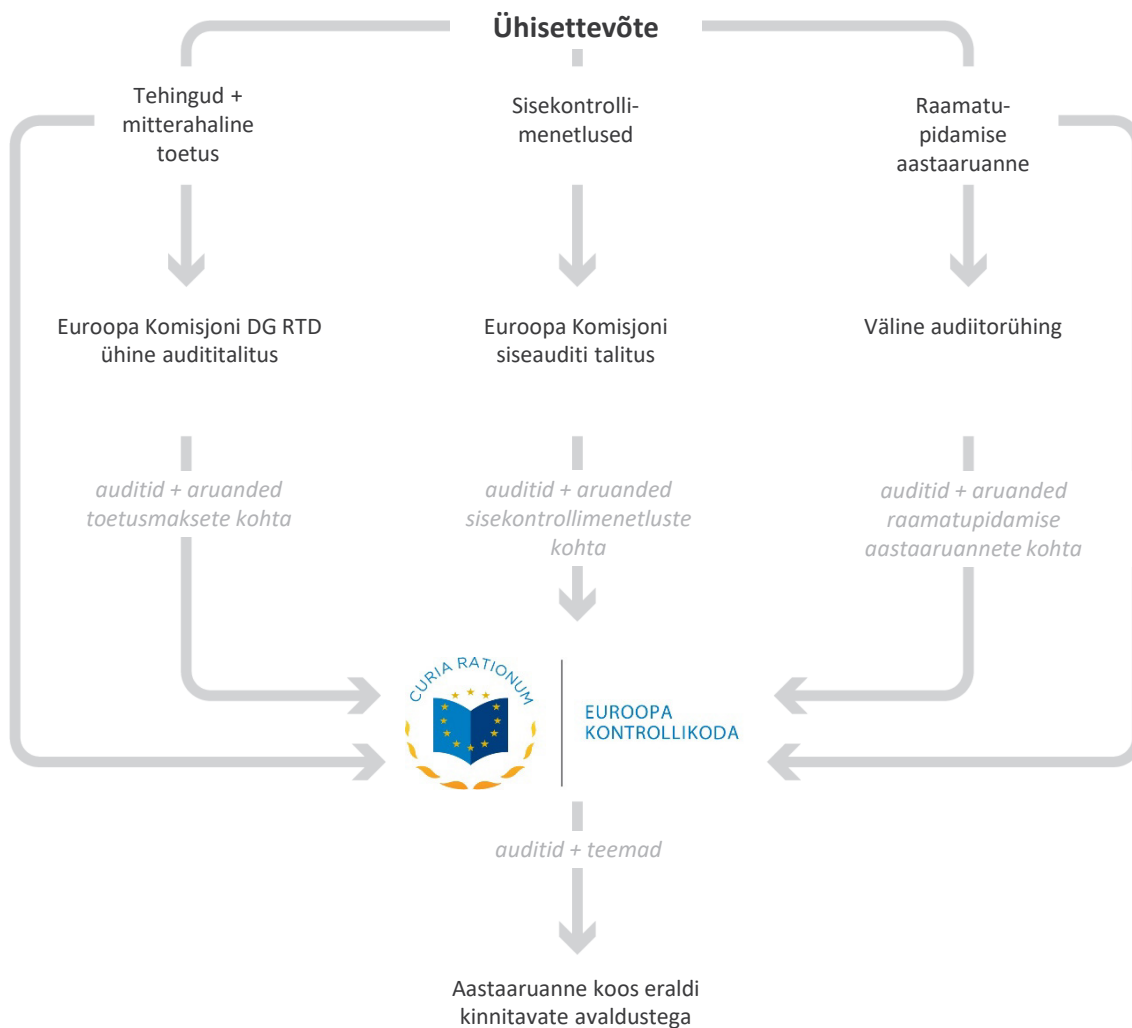
1.30. Oma auditi tulemustele tuginedes esitame iga ühissettevõtte raamatupidamise aastaaruande usaldusväarsuse ja selle aluseks olevate tehingute seaduslikkuse ja korrektsuse kohta Euroopa Parlamendile ja nõukogule kinnitava avalduse. Kui see on asjakohane, täiendame kinnitavaid avaldusi audititähelepanekutega (vt [3. peatükk](#)), seadmata auditiarvamusi kahtluse alla.

Kasutame teiste sõltumatu audiitorite audititööd

1.31. ELi finantsmääruse artiklites 70 ja 71 sätestatakse, et ühissettevõtete raamatupidamise aastaaruandeid kontrollib sõltumatu välisaudiitor. Ehkki kõik ühissettevõtted tellisid raamatupidamise aastaaruannete usaldusväarsuse auditi sõltumatutel välistel audiitorühingutelt, vastutab sõltumatute välisauditite kõikide aspektide ja konkreetse auditiaruande koostamise (sealhulgas iga ühissettevõtte kohta esitatav kinnitav avaldus) eest täielikult kontrollikoda. Kooskõlas rahvusvaheliste auditistandarditega hindasime nende väliste audiitorühingute tehtud töö kvaliteeti ja saime piisava kindluse, et võime nende tööle tuginedes koostada oma auditiarvamusel ühissettevõtete 2022. aasta raamatupidamise aastaaruannete usaldusväarsuse kohta.

1.32. Komisjoni ühine audititalitus teeb programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ raames juhuslikult valitud vahe- ja lõppmaksete, sealhulgas teadusuuringuid rakendavate ühissettevõtete makstud toetusmaksete järelauditeid. Lõppmaksete puhul peab toetusesaaja esitama finantsaruande õigsust kinnitava tõendi. See tõend on sõltumatu audiitori või ametiisiku koostatud faktiaruanne, mis võimaldab komisjonil või toetust andval ELi asutusel kontrollida, kas lõplikes finantsaruannetes deklareeritud kulud on rahastamiskõlblikud. Võtsime nimetatud auditite tulemusi arvesse finantsaruannete aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta auditiarvamuse koostamisel. Komisjoni siseauditi talitus auditeerib ka ühissettevõtete peamiste haldusmenetluste sisekontrolliraamistike tõhusust, tuginedes korrapärasele riskihindamistele (vt [joonis 1.6](#)).

Joonis 1.6. Muude sõltumatute audiitorite töö kasutamine kontrollikojas

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

Meie auditi käsitusviis põhineb peamiste riskide hindamisel

1.33. Ühisettevõtete raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute 2022. aasta auditi eesmärk oli käsitleda meie 2022. aasta riskihindamises kindlaks tehtud peamisi riske, mida on lühidalt kirjeldatud allpool.

Raamatupidamise aastaaruannete usaldusvärsust ohustav risk oli vahemikus väiksest keskmiseni

1.34. Komisjon osutas raamatupidamisteenuseid kõigile ühisettevõtetele (välja arvatud F4E ja CA) kuni 30. novembrini 2022. 2022. aasta raamatupidamise aastaaruannete koostamiseks anti raamatupidamisteenused üle ühisettevõtete loodud tugiteenistustele.

Seetõttu leidsime, et nende ühissettevõtete raamatupidamise aastaaruannete usaldusväärsusega seotud risk on keskmine ning F4E ja CA puhul väike.

Tulude seaduslikkust ja korrektsust ohustav risk oli üldiselt väike

1.35. Kuna ühissettevõtete 2022. aasta tulud koosnesid peamiselt komisjoni teadusuuringute fondide (programmid „Euroopa horisont“ ja „Horisont 2020“) ja Euratomi eelarvetest makstavatest rahalistest toetustest, on kõigi ühissettevõtete tulude seaduslikkust ja korrektsust ohustav risk väike.

Halduskulude seaduslikkust ja korrektsust ohustav risk oli üldiselt väike, v.a töötajate värbamise puhul

1.36. Palga- ja haldusmaksed koosnevad peamiselt korralistest maksetest. Lisaks haldab töötasusid komisjoni individuaalsete maksete haldamise ja maksmise amet, mida me auditeerime oma halduskulude erihindamiste raames. Viimastel aastatel ei ole me personalikulude arvestamisel olulisi vigu leidnud. Värbamismenetluste seaduslikkust ja korrektsust ohustav risk oli üldiselt väike, kuid suurenes keskmiseni EuroHPC ja KDT puhul, kes pidid kiiresti värbama palju töötajaid, et viia ellu oma 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku laiendatud pädevusvaldkondade tegevusi.

Tegevuskulude seaduslikkust ja korrektsust ohustav risk oli üldiselt keskmine

1.37. Tuginedes asjaolule, et toetusesaajate kuludeklaratsioonid on üldiselt keerulised ja meie varasemate auditite käigus on avastatud puudusi komisjoni ühise audititalituse järelauditites ja lõplike maksete finantsaruannete kontrollitõendites, hindasime ühissettevõtete vahe- ja lõppmaksetega seotud riski keskmiseks.

1.38. F4E ja EuroHPC puhul hinnati nende tegevuskuludega seotud risk keskmiseks, kuna nende suure maksumusega lepingute hankemenetlused olid keerukad.

Eelarve haldamisega seotud risk oli vahemikus väiksest keskmiseni

1.39. Eelarve haldamisega seotud risk liigitati EuroHPC puhul keskmiseks, kuna ühissetvõtte eelarve planeerimise ja järelevalve protsessis täheldati puudusi ning superarvutite soetamise protsess oli keerukas ja pikk. Ka F4E puhul hinnati see risk keskmiseks, kuna ITERi projektis esines uusi viivitusi ja suurenesid kulud, ning seda põhjustasid kavandatav uus projektikirjeldus, Venemaa suhtes kehtestatud sanktsioonidest tingitud tarneprobleemid ning Prantsusmaa tuumaohutusameti viivitused projektimuudatuste heakskiitmisel.

Programmide rakendamisega seotud risk oli vahemikus väiksest keskmiseni

1.40. Programmi rakendamisega seotud risk hinnati EuroHPC ja CBE puhul keskmiseks, kuna on suur oht, et nad ei pruugi programmi „Horisont 2020“ lõpuks saavutada oma erasektorist pärit liikmete minimaalse toetuse eesmäärke. Kõigi ülejäänud ühissettevõtete puhul hinnati risk väikeseks.

Teavitame pettusekahtlusest asjaomaseid ELi asutusi

1.41. Teeme koostööd Euroopa Pettustevastase Ametiga (OLAF) (kui on kahtlus, et on toimunud pettus või muu ELi finantshuve kahjustav kuritegu) ning Euroopa Prokuratuuriga (EPPO) (kui on kahtlus, et on toime pandud ELi finantshuve kahjustav kuritegu). Teavitame OLAFit või EPPOt mis tahes kahtlusest, mis meil on oma audititöö käigus tekkinud, kuigi meie auditid ei ole kavandatud konkreetselt pettuste otsimiseks. Eelarveaasta 2022 kohta ei teatanud me OLAF/EPPO-le ühestki juhtumist.

Meie auditi käsitusviis toetusmaksete puhul

1.42. Kaheksa teadus- ja innovatsiooniprojekte rakendava ühissetvõtte tehtud toetusmaksete auditeerimisel täiendasime komisjoni audititalituse järelaudititest saadud kindlust toetusesaajate üksikasjaliku auditiga (otsene substantiivne testimine), mille käigus kontrolliti ühissettevõtete antud toetuste 32 maksetehingust koosnenud valimit. Need tehingud valiti juhuslikult (rahaühikupõhine valim) kõigi nende ühissettevõtete 2022. aastal tehtud vahe- ja lõppmaksete andmekogumist.

1.43. Iga ühissetvõtte puhul tuginesime oma arvamuses finantsaruannete aluseks olevate toetusmaksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta järgmiste elementide eraldi hindamisele:

- a) ühissetvõtte individuaalne veamäär, mis põhineb tema toetusmaksete järelauditite tulemustel, sealhulgas esindusliku ja allesjäänud veamäära arvutuste õigsuse ja täielikkuse hindamine;
- b) ühissetvõtte toetusmaksete meiepoolse substantiivse testimise tulemustel põhinev üldine veamäär;
- c) meie substantiivse testimise leiud seoses konkreetse ühissetvõtte tehingutega.

EUROOPA
KONTROLLIKODA

2. peatükk

Audititulemuste ülevaade

Sissejuhatus

2.1. Käesolevas peatükis antakse ülevaade ühissettevõtete iga-aastaste auditite tulemustest eelarveaastal 2022, sealhulgas ühissettevõtete toetuste rakendamise riskipõhise kontrollisüsteemi analüüsist ning meie muudest samal aastal tehtud ühissettevõtete üleste auditite tulemustest. Oma audititööle tuginedes soovitame ühissetvõtetel võtta mitmeid meetmeid.

Märkusteta auditiarvamused kõigi ühissetevõtete kohta

Märkusteta arvamused kõigi ühissetevõtete raamatupidamise aastaaruannete usaldusvärsuse kohta

2.2. Esitasime kõigi ühissetevõtete raamatupidamise aastaaruannete kohta märkusteta auditiarvamused. Meie hinnangul kajastavad kõigi ühissetevõtete raamatupidamise aastaaruanded 31. detsembri 2022. aasta seisuga kõigis olulistes aspektides õiglaselt nende finantsseisundit ning majandustulemusi ja rahavooge lõppenud aastal vastavalt kohaldatavate finantsmääruste sätetele ja komisjoni peaarvepidaja poolt vastu võetud raamatupidamiseeskirjadele.

Asjaolu rõhutamine seoses ELi panusega ITERisse

2.3. F4E avalikustas 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes ITERi projekti tarnekohustuste täitmise hinnangulise kogumaksumuse (edaspidi „valmimiskulude prognoos“), mille suuruseks hinnati 19,1 miljardit eurot (2022. aasta hindades). Asjaolu rõhutavas punktis juhime tähelepanu asjaolule, et 2022. aasta valmimiskulude prognoos põhineb endiselt 2016. aasta vahe-eesmärgil ja kuluprognosidel ning see vaadatakse põhjalikult läbi pärast seda, kui ITERi nõukogu on uue projektikirjelduse ja nõuded heaks kiitnud.

2.4. Venemaa on ITER-IO liige, kellel on kohustus tarnida mitu ITERi projekti komponenti ITERi koostamiskohta Prantsusmaal (Cadarache'is) ja teha iga-aastaseid osamakseid ITER-IOsse. See olukord kujutab endast ohtu, et ITERi projektiga kaasnevad edasised viivitused ja suuremad kulud. Juhime seepärast tähelepanu raamatupidamise aastaaruande sissejuhatuse punktile d: „Rahvusvahelise olukorra mõju“, milles kirjeldatakse COVID-19 ja Ukraina-vastase agressioonisõja mõju ühissetevõtte F4E tegevusele.

Ühissetevõtete avaldatud teave seoses Ukraina-vastase agressioonisõjaga

2.5. Kõik ühissetevõtted hindasid Ukraina-vastase agressioonisõja mõju oma tegevusele. Nad märkisid oma raamatupidamise aastaaruandes, et hinnanguline finantsmõju ei olnud märkimisväärne.

Märkusteta arvamusel kõigi ühissettevõtete raamatupidamise aastaaruannete aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

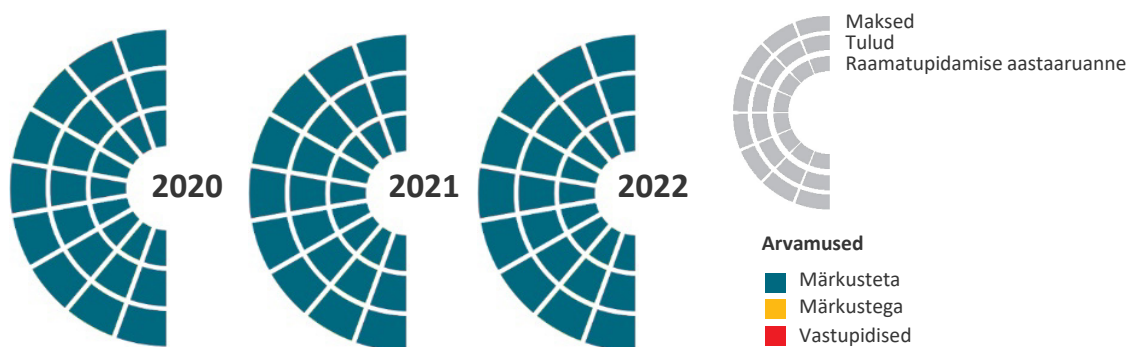
2.6. Esitasime kõigi ühissettevõtete 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruannete aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta märkusteta auditiarvamuse. Meie arvates olid tehingud kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Märkusteta arvamusel kõigi ühissettevõtete raamatupidamise aastaaruannete aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

2.7. Esitasime kõigi ühissettevõtete 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruannete aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta märkusteta auditiarvamuse. Meie arvates olid tehingud kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed.

2.8. *Joonisel 2.1* antakse ülevaade meie iga-aastastest auditiarvamustest ühissettevõtete raamatupidamise aastaaruannete, tulude ja maksete kohta aastatel 2020–2022.

Joonis 2.1. Ühissettevõtete kohta aastatel 2020–2022 esitatud kontrollikoja arvamusel

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

Mitut valdkonda tuleb parandada

2.9. Meie arvamus kahtluse alla seadmata tegime tähelepanekuid, et tuua esile parandamist vajavad küsimused programmide rakendamise, inimressursside ning maksete juhtimis- ja kontrollisüsteemi valdkonnas. Kokkuvõtte nendest tähelepanekutest, mida on üksikasjalikult kirjeldatud [3. peatükis](#), on esitatud allpool.

Puudused ühissettevõtete teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendamisel

Märkimisväärse osa varasemate teadus- ja innovatsiooniprogrammide lõpuleviimine 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus

2.10. Kuigi mitu ühissetvõtet rakendab meetmeid ka uute teadus- ja innovatsiooniprogrammide (programmid „Euroopa horisont“, „Digitaalne Euroopa“ ja Euroopa ühendamise rahastu (CEF 2)) raames, tegelevad nad endiselt märkimisväärse hulga projektidega, mis on heaks kiidetud eelmises mitmeaastases finantsraamistikus. Kui aga ühissetvõtete tegevusaega on järgmiste mitmeaastaste finantsraamistike raames hiljem pikendatud, ei ole ühissetvõtete eelmiste mitmeaastaste finantsraamistike alusel rahastatud projektide rakendamiseks tähtaegu.

2.11. Seitsmenda raamprogrammi puhul, mida rakendati 2007.–2013. aasta mitmeaastases finantsraamistikus, peab IHI 2022. aasta lõpus, ehk kümme aastat pärast programmi lõppu, maksma veel 45 miljonit eurot (ehk 5% kõigist seitsmenda raamprogrammi toetuslepingute maksumusest) projektide eest, mis on veel lõpule viimata.

2.12. 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku programmi „Horisont 2020“ kohta nähtub [tabelist 2.1](#), et 2022. aasta lõpuks, mis oli programmi üheksas aasta, saavutasid ühissetvõtted oma vastavates programmi „Horisont 2020“ meetmete asutamismäärustes liikmete toetusele seatud eesmärgid väga erineval määral. Tulemused ulatusid 38%-st enam kui 100%-ni (sealhulgas vajadusel ka mitterahaline toetus lisategevusele). EuroHPC, IHI, CBE ja KDT puhul on saavutatud madalam määr ühissetvõtete sõnul osaliselt seletatav projektide pika kestusega, mis on tingitud ühissetvõtte teadusvaldkonna olemusest, projekte rakendavate ülemaailmsete konsortsiumide (IHI) suurusel ning osalevate riikide (EuroHPC ja KDT) kaasamisest.

2.13. Ühissetvõtete töötajad haldavad samaaegselt üha rohkem käimasolevaid projekte mitme mitmeaastase finantsraamistiku programmi raames. See võib nõrgestada ühissetvõtete sisekontrolli tõhusust ja nende rahaliste vahendite haldamist ning aeglustada uute programmide rakendamist.

Tabel 2.1. 2014.–2020. aasta MFR: liikmete toetus kokku (miljonites eurodes)

Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele ja juriidilistele otsustele)				Programmi „Horisont 2020“ rakendavad ühisettevõtted	Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)						
ELI rahaline toetus (a)	Muude liikmete mitterahaline toetus põhitegevusele ja rahaline toetus (1) (b)	Muude liikmete mitterahaline toetus lisategevusele (2) (c)	Kokku (d)= (a)+(b)+(c)		ELI rahaline toetus (e)	Muude liikmete kinnitatud mitterahaline toetus põhitegevusele ja rahaline toetus (1) (f)	Mitterahaline toetus põhitegevusele (deklareeritud, kuid kinnitamata) (1) (g)	Mitterahaline toetus lisategevusele (h)	Kokku (i) = (e)+(f)+(g)+(h)	Saavutamise määr koos mitterahalise toetusega lisategevusele (j) = (i) / (d)	Saavutamise määr ilma mitterahalise toetusega lisategevusele (k) = ((e)+(f)+(g)) / ((a)+(b))
585,0	790,5	E/K	1375,5	SESAR	537,3	535,8	84,0	E/K	1157,1	E/K	84%
1755,0	1228,6	965,3	3948,9	CS2 - CA	1682,7	859,8	139,0	1223,1	3904,6	99%	90%
1638,0	1638,0	E/K	3276,0	IMI2 - IHI	991,7	890,3	224,0	E/K	2106,0	E/K	64%
665,0	95,0	285,0	1045,0	FCH2 - Clean H2	573,1	66,5	47,3	1039,0	1725,9	165%	90%
1185,0	2827,5	E/K	4012,5	ECSEL - KDT	1158,6	926,1	1172,5	E/K	3257,2	E/K	81%
835,0	475,3	2235,5	3545,8	BPT - CBE (4)	770,3	88,4	67,6	1797,9	2724,2	77%	71%
398,0	350,0	120,0	868,0	SZR - EU-RAIL	383,8	264,9	67,5	244,0	960,2	111%	96%
536,0	908,0	E/K	1444,0	EuroHPC (3)	377,0	124,8	49,0	E/K	550,8	E/K	38%
7597,00	8312,90	3605,70	19515,60	Kokku	6474,50	3756,56	1850,90	4304,00	16 385,96	84%	76%

(1) Kaasa arvatud mitterahaline toetus põhitegevusele ja osalevate riikide (KDT, EuroHPC) ja rahvusvaheliste organite (SESAR) rahaline toetus.

(2) Mitterahaline toetus ühisettevõtte töökavast väljapoole jäävatele lisategevustele.

(3) EuroHPC puhul hõlmab ELI toetus 100 miljonit eurot Euroopa ühendamise rahastu programmist.

(4) CBE puhul ELI ja erasektorist pärit liikmete rahalise toetuse eesmärgid, mida on vähendatud 140 miljoni euro võrra.

Erasektorist pärit liikmete mitterahalise toetuse eesmärgid, mis on kindlaks määratud ühisettevõtte iga-aastases töökavas.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtete andmete põhjal.

1. meede

EuroHPC, IHI, CBE ja KDT peaksid koostama ajakava eelmise mitmeaastase finantsraamistiku alusel heaks kiidetud projektide rakendamise lõpuleviimiseks.

Kaks ühisettevõtet ei saavuta programmi „Horisont 2020“ rakendamisperioodi lõpus oma erasektorist pärit liikmete toetuse eesmäärke

2.14. Programmi „Horisont 2020“ jaoks on ühisettevõtete asutamismäärustes kindlaks määratud iga liikmekategooria (EL, erasektorist pärit liikmed, osalevad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid) toetuse eesmärk, millega tuleb panustada programmi raames toimuvaks ühisettevõtte teadus- ja innovatsioonitegevuseks (vt [tabel 2.2](#)).

2.15. 2022. aastal pidi CBE programmi „Horisont 2020“ juhtprojekti ettenägematu lõpetamise ja mitme muu projekti peatamise tõttu tühistama ligikaudu 8,2 miljoni euro väärtuses allkirjastatud projekte. Kuna kõik programmi „Horisont 2020“ projektikonkursid suleti 2020. aasta lõpus, piirdub erasektorist pärit liikmete mitterahaline toetus CBE põhitegevusele nüüd nende juriidiliste kohustuste praeguse suurusega. 2022. aasta lõpus moodustas see 54% ühisettevõtte iga-aastases töökavades seatud soovituslikust eesmärgist. Kuigi ühisettevõtte võib saavutada oma erasektorist pärit liikmete mitterahalise toetuse (mitterahaline toetus põhitegevusele ja mitterahaline toetus lisategevusele) üldeesmärgi, ei saavuta ta erasektorist pärit liikmete poolt põhitegevuse mitterahaliseks toetamiseks seatud soovituslikku eesmärki.

2.16. EuroHPC puhul andsid erasektorist pärit liikmed 2022. aasta lõpus programmi „Horisont 2020“ projektidele 11 miljonit eurot (ehk 2,6%) mitterahalist toetust, mis on märkimisväärselt vähem kui erasektorist pärit liikmete 420 miljoni euro suurune miinimumeesmärk, mis tuli saavutada programmi „Horisont 2020“ lõpuks. Leidsime, et ühissettevõtte praegune programmi „Horisont 2020“ toetusmeetmete rahastamise kord võimaldab erasektorist pärit liikmetel anda mitterahalist toetust ainult ühte liiki projektide jaoks (innovatsiooniprojektid, mis on maksimaalselt 30% projektikuludest). Sellest tulenevalt ei võimendanud ühissettevõtte rahastamiskord erasektorist pärit liikmete mitterahalist toetust ühissettevõtte asutamismääruses programmi „Horisont 2020“ jaoks kindlaks määratud eesmärgi. 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku programmide raames suurenes erasektori liikmete toetusele seatud miinimumeesmärk 900 miljoni euroni. Kuna aga ühissettevõtte toetuste rahastamiskord jääb samaks, on suur oht, et ühissettevõtte ei saavuta oma uues asutamismääruses erasektorist pärit liikmete toetusele seatud eesmärki.

2.17. CBE ja EuroHPC puhul kujutab erasektorist pärit liikmete poolt põhitegevusele antava mitterahalise toetuse märkimisväärne vähenemine ohtu nende teadusuuringute ja innovatsiooni programmi „Horisont 2020“ osade üldisele elluviimisele.

2. meede

Selleks et tagada erasektorist pärit liikmete toetuse eesmärkide saavutamine 2021.–2027. aasta mitmeaastases finantsraamistikus, peaksid CBE ja EuroHPC programmi strateegilise rakenduskava alusel igal aastal jälgima erasektori liikmete individuaalseid toetusi.

Ebapiisav teave liikmete sissemaksete kohta programmi tasandil

2.18. Ühissetvõtete raamatupidamise kohaselt olid nende teadusprogrammidele liikmete kategooriate kaupa (EL, erasektorist pärit liikmed, osalevad riigid) makstud toetused märkimisväärselt erinevad (vt [tabel 2.1](#)). Seda seetõttu, et ELi rahalised sissemaksed kinnitatakse ja kajastatakse, kui need ühissetvõttele projekti rakendamise alguses välja makstakse. Teiste liikmete (erasektorist pärit liikmed, osalevad riigid) mitterahalisi ja rahalisi sissemaksid kajastatakse raamatupidamisarvestuses siiski alles pärast rakendatud projektidega seoses kantud ja deklareeritud kulude kinnitamist. Leiame, et ühelt poolt ELi rahalise toetuse kajastatud summa ning teiselt poolt teiste liikmete mitterahaliste ja rahaliste sissemaksete vahelist erinevust ei käsitletud ühissetvõtete 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes optimaalselt, kuna ei esitatud teavet ühissetvõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta aasta lõpu seisuga (vt [tabel 2.2](#)).

2.19. [Tabelis 2.2](#) on esitatud ühissetvõtte liikmete juriidilised kohustused programmi „Horisont 2020“ allkirjastatud toetuslepingute või lepingute summadena. Enamiku ühissetvõtete puhul võtsid erasektorist pärit liikmed kohustuse anda mitterahalist toetust, mis on programmi rakendamise lõpu seisuga võrdne ELi toetusega või ületab seda. Samas ei

kohustanud allkirjastatud toetuslepingud CBE ja EuroHPC puhul erasektorist pärit liikmeid andma mitterahalist toetust ELi rahalise toetusega samas mahus ega taganud, et erasektorist pärit liikmed saavutaksid programmi rakendamise lõpus minimaalse lubatud toetuse eesmärgi (vt ka punktid 2.15–2.17).

Tabel 2.2. 2014.–2020. aasta MFR: liikmete poolt tegevuskulude katteks lubatud toetus (miljonites eurodes)

Liikmete toetused tegevuskulude katmiseks (vastavalt asutamismäärusele ja juriidilistele otsustele)			Sõlmitud ja/või allkirjastatud toetuslepingud ja lepingud (seisuga 31.12.2022)						
ELi maksimaalne rahaline toetus	Muude liikmete minimaalne mitterahaline toetus põhitegevusele ja rahaline toetus (1)	Kokku	Programmi „Horisont 2020“ rakendavad ühissettevõtted	Kulukohustustega seotud ELi kaasrahastamine	%	Muude liikmete mitterahaline toetus põhitegevusele ja rahaline toetus (kulukohustustega kaetud) (1)	%	Kokku	Programmi rakendamise määr
555,8	747,0	1302,8	SESAR	555,8	100%	744,5	100%	1300,3	100%
1716,0	1189,6	2905,6	CS2 - CA	1716,0	100%	968,3	81%	2684,3	92%
1595,4	1595,4	3190,8	IMIZ - IHI	1452,1	91%	1499,4	94%	2951,5	93%
646,0	76,0	722,0	FCH2 - Clean H2	646,0	100%	190,5	251%	836,5	116%
1169,7	2787,5	3957,2	ECSEL - KDT	1169,7	100%	2685,2	96%	3854,9	97%
815,8	475,3	1291,1	BPT - CBE (2)	815,8	100%	258,4	54%	1074,2	83%
384,5	336,5	721,0	S2R - EU-RAIL	384,5	100%	320,7	95%	705,2	98%
526,0	896,0	1422,0	EuroHPC (3)	525,6	100%	458,3	51%	983,9	69%
7409,2	8103,3	15 512,5	Kokku	7265,5	98%	7125,3	88%	14 390,8	93%

(1) Kaasa arvatud mitterahaline toetus põhitegevusele ja osalevate riikide (KDT, EuroHPC) ja rahvusvaheliste organite (SESAR) rahaline toetus.

(2) Eesmärgid mitterahaliseks toetuseks põhitegevusele, mis on kokku lepitud ühissetvõtte iga-aastastes töökavades, pluss väiksemad rahalised toetused põhitegevusele.

(3) Osalevad riigid rahastavad seda osa, mida EL ei kata; erasektorist pärit liikmed osalevad lisaks toetusmeetmete maksimaalsetele rahastamiskõlblikele kuludele.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissetvõtete andmete põhjal.

3. meede

Läbipaistvuse suurendamiseks peaksid kõik ühissetvõtted avaldama oma raamatupidamise aastaaruandes asjakohase teabe liikmete osamaksete kohta programmide tasandil. Ühissetvõtted peaksid esitama iga programmi kohta, milles nad osalevad, liikmete kategooriate kaupa kuni aasta lõpuni kogu asjakohase teabe, sealhulgas vastava programmi jaoks seotud õigusnormidest tuleneva toetuse eesmärgid, saadud toetused ja juriidilised kohustused.

Ühissetvõtete 2022. aasta tegevuseelarve täitmise määr oli märkimisväärselt madalam kui varasematel aastatel

2.20. Suurem osa ühissetvõtete kulueelarvetest koosneb toetusesaajatele tehtavatest maksetest (tegevuseelarve). SESARi, CA, Clean H2, KDT, CBE ja EU-Raili puhul vähenes nende tegevuseelarve täitmise määr COVID-19 kriisist ja Ukraina-vastases agressioonisõjast tingitud kasvavate kulude ja rakendusprobleemide tõttu. EuroHPC puhul oli madal rakendusmäär (24%) peamiselt tingitud viivitustest, mis tulenesid superarvutite pikast ostuprotsessist. Seetõttu pikendasid need ühissetvõtted enamiku programmi „Horisont 2020“ käimasolevate tegevuste kestust ja lükkasid lõppmaksed edasi 2023. aastasse või sellele järgnevasse aastasse.

2.21. F4E puhul tulenes kulukohustuste madal täitmismäär (72%) põhitegevuse aeglustumisest nii ITER-IO kui ka ühisettevõtte F4E tasandil, mis oli peamiselt tingitud COVID-19 kriisi tagajärgedest, Ukraina-vastasest agressioonisõjast ja hiljutistest tehnilistest probleemidest ITERi projekti koosteetapis.

VKEde ja uute toetusesaajate personalikuludes esineb rohkem vigu

2.22. Nagu varasematelgi aastatel, kinnitasid meie 2022. aasta toetusesaajate juures tehtud maksete auditid süsteemseid vigu, mis olid peamiselt seotud personalikulude ja seadmetega. Vigade esinemise riski suurendas asjaolu, et personalikulude arvutamise meetodika on programmi „Horisont 2020“ raames mõnevõrra keerukamaks muutunud (näiteks lisatasu arvutamise meetod). 2022. aasta auditeeritud toetusmaksete puhul olid peamised leitud vigade allikad järgmised:

- tunnitaskude ebaõige arvutamine ja kavandatud kuluandmete kasutamine ühikukulu määrade arvutamiseks;
- väljaspool aruandeperioodi või puhkuse ajal töötatud tundide arvessevõtmine;
- 8000 euro suurust aastakünnist ületavate lisatasude deklareerimine;
- renditööjõu kulude ebaõige deklareerimine otseste personalikuludena;
- seadmete rahastamiskõlbmatute kulude deklareerimine.

EuroHPC ei täida töölevõtmise eesmärki

2.23. 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistikuga ette nähtud EuroHPC töötajate arv määrati kindlaks finantsselgitustes, mis sisalduvad komisjoni ettepanekus uue asutamismääruse kohta¹². Selleks et rakendada 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku vältel ligikaudu 7 miljardi euro ulatuses rahalisi vahendeid, sai EuroHPC 2023. aastaks 39 täiendavat ametikohta. Ühisettevõtte oli 2022. aasta lõpuks värvanud kaheksa töötajat ja 2023. aasta keskpaigaks 20 töötajat. Sellest tulenevalt ei täitnud ühisettevõtte oma 2022. aasta värbamissihti ja pole ikka veel saavutanud oma värbamisesmärki, milleks on võtta 2023. aasta lõpuks tööle 39 uut töötajat.

---

¹² COM(2020) 569 final.

Olukord F4E kõrgemas juhtkonnas on endiselt ebastabiilne

2.24. F4E kõrgemas juhtkonnas toimusid 2022. aasta lõpus märkimisväärsed muutused. Ühisettevõtte direktori ametist lahkumine 2022. aasta juunis ja laiema lähenemisviisi osakonna juhataja nimetamine ITER-IO peadirektoriks 2022. aasta septembris tõid kaasa muudatused neljal ühisettevõtte seitsmest kõrgema juhtkonna ametikohast. Selline olukord kujutab endast ohtu ühisettevõtte usaldusväärsele juhtimisele ja järjepidevusele ajal, mil kogunud kõrgema juhtkonna töötajad peavad rakendama ITERi uut projektikirjeldust, millel on oluline mõju ühisettevõtte tegevusele.

Puudused F4E lepingute haldamisel

2.25. F4E sõlmis ITERi projekti tarnekohustuste täitmiseks keerukad mitmeaastased lepingud. Seetõttu on lepingute hoolikas haldamine ühisettevõtte jaoks äärmiselt oluline. 2013. aastal sõlmis ühisettevõtte F4E lepingu summas 500 miljonit eurot ITERi tuuma- ja mittetuumaseadmete hoonete projekteerimiseks, sisustamiseks ja paigaldamiseks. Vastuseks probleemidele ja rahulolematusele seoses töövõtja edusammude ja tulemuslikkusega, mis puudutasid veel tegemata töid mittetuumarajatistes, hindasid F4E ja ITER-IO 2020. aasta detsembris väliste õigusekspertide abiga alternatiivsete hankestrateegiate võimalikku mõju, nt uue hanke väljakuulutamist seadmetega seotud teenuste osutamiseks või tegemata tööde üleandmisega teistele töövõtjatele. 2021. aasta veebruaris esitas töövõtja tuumaprojektide ja -seadmetega seotud teenuste eest arve kogusummas 150 miljonit eurot ning 2021. aasta septembris veel ühe 30 miljoni euro suuruse arve muude kui tuumarajatistega seotud tööde eest. Tuginedes õigusekspertide riskianalüüsile ja tagasisidele lahendas ühisettevõtte direktor töövõtjaga ainult esimese arve summas 75 miljonit eurot ning töövõtja algatas vaidluse seoses teise tasumata arvega.

2.26. Lepingu täitmist käsitlevate dokumentide analüüs näitas puudusi selles, kuidas ühisettevõtte seda lepingut haldas. Eelkõige põhjustas see, et ühisettevõtte ei suutnud teatada olulisest mittevastavusest töövõtja programmitöös, erinevaid tõlgendusi ja poolte vahel lahkarvamusi töö ulatuse, tähtaegade ja projektinõuete osas. Lisaks jõudsid õigusekspertid järeldusele, et vastavate lepingusätete sõnastamise tõttu ei saa ühisettevõtte lõpetada lepingut, et teha reguleerimisalast vabastatud tööd ise, ega korraldada tööde teostamist teiste töövõtjate poolt. Ühisettevõtte F4E nõuetekohase projektidokumentatsiooni puudumine ei võimaldanud tal selgelt kindlaks määrata töövõtja kohustusi. Need puudused mõjutasid tõsiselt lepingu eesmärkide saavutamist ja kui neid ei kõrvaldata, võivad tõsiselt mõjutada ka ühisettevõtte muud põhitegevust, kuna ITERi projekti projektikirjelduse ajakohastamise tulemusel võib tekkida vajadus teha olulisi muudatusi kehtivates keerukates lepingutes.

Ühisettevõtted on võtnud parandusmeetmeid suurema osa meie varasemate aastate tähelepanekute põhjal

2.27. Enamikul juhtudest võtsid ühisettevõtted parandusmeetmeid, et käsitleda meie varasemates iga-aastastes eriaruannetes esitatud tähelepanekuid, mille üksikasjad on esitatud 3. peatükis.

2.28. *Selgituses 2.1* kujutatakse käesolevas aruandes järelmeetmete võtmise seisuga kirjeldamiseks kasutatud eri viise ja tuuakse näiteid tüüpilistest olukordadest, kus neid võetakse.

Selgitus 2.1

Käesolevas aruandes kasutatud selgitused varasemate soovitude täitmise seisuga kohta

Suletud: on tõendeid selle kohta, et ühisettevõtte või muu üksus võttis tähelepanekuga seoses parandusmeetmeid või et tähelepanek ei ole enam asjakohane. Näiteks leping, mille alusel tähelepanek esitati, on aegunud või asjaolude muutumise tõttu kaalub probleemi lahendamise kulu üles sellest saadava kasu.

Poolleli: tähelepanekuga seoses ei ole võetud parandusmeetmeid või on mõningaid tõendeid parandusmeetmete võtmise kohta, kuid protsess ei ole veel lõpule viidud.

2.29. *Joonisel 2.2* on näha, et 28 tähelepanekust, mida ei olnud 2021. aasta lõpuks piisavalt käsitletud, suleti 2022. aastal 13 tähelepanekut (46%), sest ühisettevõtted võtsid parandusmeetmeid. 2022. aasta lõpus jäid 15 tähelepanekut (54%) avatuks.

Joonis 2.2. Ühissettevõtete jõupingutused varasemate aastate tähelepanekute põhjal meetmete võtmiseks

Märkus: ühissettevõtete SESAR, IHI ja H2 kõik varasemate aastate tähelepanekud suleti, kuna 2022. aastal oli võetud parandusmeetmeid.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

Ühisettevõtete toetuste rakendamise riskipõhine kontrolliraamistik ei ole veel piisavalt välja arendatud

Meie horisontaalse läbivaatamise metoodika

2.30. 2022. aastal analüüsisime programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ raames tegutsevate ühisettevõtete toetuste haldamise protsessi riskipõhist kontrolliraamistikku. Meie analüüs hõlmas programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ komisjoni eel- ja järelkontrollistrateegiate rakendamist. Tulemustele tuginedes tegime järeldused praeguste puuduste ja nendega seotud riskide kohta, mida ühisettevõtted peaksid arvesse võtma programmi „Euroopa horisont“ toetusprojektide sisekontrolliprotsessi kohandamisel.

2.31. Oma analüüsis tuginesime komisjoni e-toetuste süsteemi (edaspidi „COMPASS“) andmearuannetele, komisjoni siseauditi talituse poolt ühisettevõtte kohta koostatud aruannetele programmi „Horisont 2020“ toetuste rakendamise protsessi kohta (sh siseauditi talituse asjakohaste soovitude järelmeetmed) ning ühisettevõtete asutusesisestele juhenddokumentidele, mis olid mõeldud projekti- ja rahandusametnikele. Seda täiendasid vestlused ühisettevõtete operatiiv- ja finantsprojektide järelevalve ja sisekontrolliga tegelevate töötajatega ning ühisettevõtete esitatud täiendavate dokumentide analüüs.

Pooltel ühisettevõtetel puudus programmi „Horisont 2020“ toetuste eelkontrollide puhul struktureeritud riskipõhine käsitlusviis

2.32. Ühisettevõtete finantseeskirjade artikli 21 kohaselt on eelkontrollide eesmärk vältida vigu ja õigusnormide rikkumisi enne tegevuse heakskiitmist ning maandada eesmärkide saavutamata jätmise riske. Iga tegevuse kohta tehakse vähemalt eelkontroll, mis on seotud selle tegevuslike ja finantsaspektidega, tuginedes mitmeaastasele kontrollistrateegiale, milles võetakse arvesse riske. Eelkontrollide sageduse ja põhjalikkuse määrab kindlaks vastutav eelarvevahendite käsutaja oma riskianalüüsi alusel, võttes arvesse nii varasemate kontrollide tulemusi kui ka riskidel põhinevaid ja kulutõhususe kaalutlusi. Kahtluse korral taotleb asjaomase toiminguga heakskiitmise eest vastutav eelarvevahendite käsutaja piisava kindluse saamiseks eelkontrollide raames lisateavet või teeb kohapealseid kontrolle.

2.33. 2018. aastal koostas teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi (DG RTD) ühine rakenduskeskus programmi „Horisont 2020“ eelkontrolli suunised. Peamised

põhimõtted on, et i) kontrollid peavad andma piisava kindluse seaduslikkuse ja korrektsuse kohta, tuginedes sel ajal kättesaadavale teabele; ii) kontrollides tuleb leida õige tasakaal halduskoormuse vähendamise ja tõhusa finantskontrolli tegemise vahel; iii) kontrollid peavad olema riskipõhised ja kulutõhusad; ning iv) toetusesaajaid tuleb kohelda võrdselt.

2.34. Nimetatud suuniste kohaselt peaksid ühissettevõtted kasutama kombinatsiooni eelnevalt kindlaks määratud lihtsatest ja konkreetsetest standardkontrollidest koos lisakontrollidega, mis algatatakse üksnes erandkorras ja riskianalüüsi põhjal. Standardkontrolle tuleks täiendada riskipõhiste kontrollidega, mis võivad õigustada toetusesaajatelt konkreetsete juhtumite kohta lisateabe ja tõendite küsimist. Riskitegurid võivad muu hulgas olla seotud järgmiste asjaoludega: teadusprojekti liigile või suurusele omane risk; projekti koordinaatori kogemus; ELi toetuse suurus; projekti kestus; konsortsiumi projektpartnerite arv; kolmandate isikute kasutamine; koordinaatori koostöö toetuslepingu ettevalmistamise etapis; toetusesaajate rahaline elujõulisus; varajase avastamise ja kõrvalejätmise süsteemi juhtumid; järelkontrollide tulemused; eeldatavad pettused ja OLAFi juhtumid; uue toetusesaaja või VKE staatus ning lõppmakse.

2.35. Riskipõhiseid kontrolle toetab COMPASSi riskijuhtimismoodul, mis annab ülevaate mõningatest projekti ja selle toetusesaajatega seotud riskiteguritest, nagu varajase avastamise ja kõrvalejätmise süsteem, järelaudite tulemused, programmis „Horisont 2020“ osalejate arv ja VKE staatus. Projektiga seotud muude riskitegurite (nt projekti kestus, ELi toetus ja projektpartnerite arv konsortsiumis) kohta saab teavet otse COMPASSist.

2.36. Ühine rakenduskeskus on välja töötanud ka suunised pealkirjaga „[Baseline requirements and principles of the common project monitoring strategy](#)“. Nimetatud suunised sisaldavad peamisi põhimõtteid, millega tagatakse, et rakendusasutused (nt ühissettevõtted) kohandavad oma projektide järelevalvet usaldusväärse projektiriski hindamise metoodika alusel. Neis rõhutatakse eelkõige seda, et mitu ühist tegurit, nagu ELi toetuse suurus ja osalejate arv või projekti kestus, määravad kindlaks projekti keerukuse ja tõenäosuse, et projektil võib tekkida probleeme. Lisaks peaks järelevalve hindamine sõltuma ka projektipõhise riskihindamise tulemustest, mis viiakse läbi toetuslepingu ettevalmistamise etapis või mis tahes hetkel kogu projekti rakendamise jooksul.

2.37. 2022. aasta lõpus töötas kaheksast ühissettevõttest ainult neli (CA, Clean H2, IHI ja CBE) välja eelkontrollide täieliku riskipõhise käsitusviisi ja rakendas seda kooskõlas ühise rakenduskeskuse suunistega, võttes arvesse ühissettevõtete spetsiifilist riskikeskkonda. Selleks määrasid kõik ühissettevõtted kindlaks kõige asjakohasemad riskikriteeriumid ja töötasid nende põhjal välja riskipõhise seiremeetodi. Selline käsitusviis võimaldas neil hinnata iga projekti ja toetusesaaja riskitaset projekti rakendamise peamistes etappides, nagu toetuslepingu koostamine, toetuslepingu muutmine, aruandlus ja maksed. Sellega seoses koostasid need ühissettevõtted ka oma riskipõhise käsitusviisi sisesuunised ning koolitasid ja juhendasid oma töötajaid selle nõuetekohase kasutamise ja järjepideva rakendamise alal.

2.38. SESARi puhul leidsime sisedokumentide läbivaatamise ja ühisettevõtte töötajatega peetud vestluste põhjal, et ühisettevõtte riskiseire käsitlusviisis võeti 2022. aasta lõpus arvesse ainult toetusesaajaid, keda oli auditeeritud tagantjärele (põhiliselt kõige suurema toetuse saajad). Seetõttu jäeti riskihindamisest välja nii varem auditeerimata potentsiaalselt riskantsed toetusesaajad kui ka uued toetusesaajad. Lisaks ei hinnanud ühisettevõtte riske projektide tasandil.

4. meede

SESAR peaks tõhustama oma eelkontrollide riskiseire käsitlusviisi, et teha kindlaks potentsiaalselt riskantsed toetusesaajad, kes ei kuulu praegu andmekogumisse (nt toetusesaajad, keda ei ole kunagi järelauditeeritud, ja uued toetusesaajad) ja riskantsed projektid.

2.39. Kuigi KDT rakendas projektide riskipõhist seiret kooskõlas komisjoni lähtestsenaariumiga ning tegi ka VKEde ja uute toetusesaajate riskihindamist, ei ole ta veel välja töötanud asutusesiseseid suuniseid protsesside konsolideerimiseks. KDT puhul leevendas toetuste maksmisel veariski asjaolu, et osalevad riigid tegid enda territooriumil tegutsevate toetusesaajate puhul riikliku kaasrahastamise saamiseks esitatud projektikulude rahastamiskõlblikkuse üksikasjalikud eelkontrollid. Osalevad riigid tegid KDTga tihedat koostööd ja teatasid talle õigel ajal avastatud olulistest vigadest, õigusnormide rikkumisest ja registreeritud pankrottidest. Erinevalt teistest ühisettevõtetest rakendas KDT toetusesaaja tasandil eelmaksetele 90% suurust künnist ning konsortsiumiliikmete kulueelarve muutmiseks oli vaja muuta ka toetuslepingut. KDT kontrollis nende konkreetsete kriteeriumide täitmist väljaspool COMPASSi ning projektiametnikud kasutasid Excelis koostatud standardiseeritud käsitsi kontrole.

2.40. Kuigi EU-Rail ja EuroHPC tegid riskantsete projektide puhul sihtotstarbelisi riskipõhiseid eelkontrole, ei olnud nad 2022. aasta lõpuks veel rakendanud struktureeritud riskipõhist käsitlusviisi eelkontrollidele. Need ühisettevõtted ei viinud eelkontrole vastavusse suunatud riskihindamise käigus kindlaks tehtud suure riski teguritega. Kokkuvõttes ei koostanud nad asutusesiseseid praktilisi suuniseid selle kohta, kuidas rakendada riskipõhist seiret, sealhulgas juhiseid selle kohta, kuidas töötajad peaksid kasutama COMPASSis sisalduvat riskijuhtimismoodulit.

2.41. Seetõttu ei teinud need kaks ühisettevõtet oma asjakohaste projekti- ja toetusesaajatega seotud riskide täielikku ja ühtlustatud hindamist, mis võib põhjustada ebatõhusaid ja/või ebamõjusaid eelkontrole, mis suurendavad rahastamiskõlbmatute kulude kaasrahastamise riski, projektide eesmärkide saavutamata jätmise, projektide rakendamise venimise või isegi nende ebaõnnestumiste riski.

5. meede

EU-Rail ja EuroHPC peaksid eelkontrollide puhul rakendama struktureeritud riskipõhist käsitusviisi, mis hõlmaks asjakohaseid projekti ja toetusesaajatega seotud riske.

Lisaks peaksid EU-Rail, EuroHPC ja KDT koostama asutusesisesed praktilised suunised selle kohta, kuidas rakendada projektide ja toetusesaajate suhtes riskipõhist seiret ning kuidas töötajad peaksid kasutama COMPASSis sisalduvat riskijuhtimismoodulit.

Enamiku ühisettevõtete puhul esines puudusi tugevdatud seirevahendi kasutamisel

2.42. Vastavalt programmi „Horisont 2020“ eelkontrolle käsitlevate ühise rakenduskeskuse suuniste punktile 3.2.2, mis käsitleb tugevdatud seiret, toetab tugevdatud seirevahend toetustega tegelevaid ametnikke (projektiametnikud, finantsametnikud ja õigusküsimustega tegelevad ametnikud) projektide või toetusesaajate riskihindamisel. See võimaldab neil projekti rakendamise igal ajal registreerida tuvastatud olulised riskid ning jälgida vastavaid seire- ja riskimaandamise meetmeid. Sellest tulenevalt on see töövahend ette nähtud selleks, et aidata suunata eelkontrolle projektide või toetusesaajate puhul kõige olulisemaks hinnatud riskidele.

2.43. Nimetatud töövahend on integreeritud e-toetuste süsteemi (COMPASS) riskijuhtimismoodulisse. Struktureeritud ja järjepidevaks kasutamiseks pakub see töövahend eelnevalt kindlaks määratud seirekategoriate liigitust, milleks on näiteks märkimisväärne rakendamise risk; tegevussuutlikkusega seotud küsimused; tõsine eetikarisk; kahtlustatav õigusnormide rikkumine / pettus; tõsiste auditileidude kindlakstegemine ning eelkontrolli käigus kindlaks tehtud riskid. Ametnikud peavad selgelt märkima, milliseid kontrollimeetmeid nad kavatsesid tuvastatud riski tõttu teha, näiteks nõuda sihipäraseid lõpuleviimise dokumente, käivitada ekspertide osalusel mõne projektitöö sihipärase tehnilise kontrolli ning kriitiliste probleemide korral algatada kogu projekti tehniline kontroll ja finantsaudit.

2.44. Töövahendi tulemuslikuks ja tõhusaks kasutamiseks peaksid ametnikud määrama tugevdatud seiremeetme sihipäraseks lõpuleviimiseks kindlaks asjakohase ja saavutatava tähtsaja. Kindlaksmääratud tähtsaja möödumisel ja juhul, kui risk püsib ja vajab täiendavat seiret, peab ametnik tugevdatud seiret nõudvat märget uuendama, määrama uue tähtsaja ja ajakohastama vajaduse korral kavandatud seiretegevust.

2.45. Ühisettevõtete tugevdatud seire juhtumitest koostatud valimi üksikasjalik analüüs tõi ilmsiks mitu puudust, mis takistasid nende tulemuslikku ja tõhusat seiret:

- o tuvastatud riskidega seotud konkreetseid kontrollimeetmeid või nende rakendamise tähtaega ei olnud kindlaks määratud (EuroHPC, KDT, EU-Rail);

- o pärast kindlaksmääratud tähtaja möödumist jäeti tugevdatud seiret nõudev märke uuendamata või maha võtmata. Lisaks jättis ametnik riski pärast kontrollimeetmete rakendamist ümber hindamata (SESAR, CA ja KDT).

6. meede

SESAR, CA, KDT, EU-Rail ja EuroHPC peaksid tagama, et kõigi tugevdatud seiremeetmetega kaasneksid konkreetsed kontrollimeetmed, mis on suunatud tuvastatud riskidele, ning et hiljem kontrollitaks kindlaksmääratud tähtaja jooksul nende tulemuslikkust.

Enamik ühisettevõtteid ei ole programmi „Horisont 2020“ toetusmaksete jaoks veel välja töötanud järelauditite riskipõhist käsitusviisi

2.46. Punktis 4.2.1, mis käsitleb komisjoni programmi „Horisont 2020“ järelauditite strateegia riskipõhist valimist, märgitakse, et järelauditite riskipõhise valiku eesmärk on suunata rakendusüksustes eelarve sinna, kus avastatud vigade parandused võivad olla kõige tõhusamad (suurima toetuse saajad, suurimad toetuse andjad, suure riskiga toetusesaajad). Riskipõhine valik peaks siiski maksimeerima ka meetmete n-õ puhastavat toimet (vt [selgitus 2.2](#)), parandades peamiste toetusesaajate süstemaatilised vead. Konkreetsete riskidega valdkondadele keskendumine tähendab keskendumist valdkondadele, mille veamäärad võivad olla esinduslikust veamäärast suuremad¹³.

2.47. Vestlused ühisettevõtte töötajatega, eelmiste järelauditite tulemused ja meie kogemused toetusmaksete otsesel substantiivsel testimisel kinnitasid, et järgmised konkreetsed riskikriteeriumid võivad osutada toetusesaajatele ja projektidele, mille vearisk on suurem ja millel võib olla tugev puhastav toime (vt [selgitus 2.2](#)):

- o suurimad toetusesaajad akumulieeritud toetussummade põhjal;
- o toetusesaajad, kellel on uue toetusesaaja või VKE staatus;
- o toetusesaajad, kelle eelmistes auditites oli kõrge veamäär, mille suhtes ei olnud järelmeetmeid võetud;
- o toetusesaajad, kes sõltuvad suurel määral ELi rahastamisest;
- o kolmandatest riikidest pärit toetusesaajad, kellel on vähe kogemusi ELi toetustega seotud kuludeklaratsioonidega seotud ELi menetlustega või kellel see kogemus üldse puudub;

¹³ Punkt 4.2.1 „Riskipõhine valik“.

- o üsna keerulisele projektile ühisettevõtte poolt määratud vähene seire;
- o projektid ja toetusesaajad, kes kasutavad palju allhankeid ja/või kolmandatelt isikutelt ostetavaid teenuseid;
- o toetusesaajad, kes on saanud suures mahus ELi toetusi, kuid puuduvad sõltumatute audiitorite esitatud sertifikaadid.

Selgitus 2.2

Puhastav toime

Komisjoni programmi „Horisont 2020“ järelauditite strateegias nõutakse allesjäänud veamäära arvutamist, mis kajastab võimalikku mõju pealse seda, kui auditeeritud toetusesaajad on parandanud:

- kõik tagantjärele auditeeritud toetusmaksetes avastatud vead ning
- süstemaatilised vead, mis mõjutavad auditeerimata makseid

DG RTD ühise audititalituse järelauditite ühisettevõtete-spetsiifilise esindusliku valimi arvutatud veamääradele. Allesjäänud veamäär näitab seega, kui palju vigu jääb auditeeritavasse andmekogumisse pärast toetusesaajate poolt järelauditite tulemusel tehtud korrektsioone.

Suurimad toetusesaajad on kõige suurema puhastava toimega. Kuigi programmi „Horisont 2020“ kulude puhul ei ole veamäär toetusesaajate andmekogumis selles osas eriti kõrge, moodustavad suurimad toetusesaajad rohkem kui 50% programmi „Horisont 2020“ kuludest. VKEd ja uued toetusesaajad on endiselt suur vigade allikas. Kuna aga selliste toetusesaajate deklareeritud summad on suhteliselt väikesed, on selle toetusesaajate rühma puhul tehtud korrektsioonide puhastav toime väike.

2.48. Selleks et tagada piisav kindlus ühisettevõtete eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetluste kohta, nõutakse komisjoni programmi „Horisont 2020“ järelauditite strateegias, et komisjoni ühine audititalitus koostaks iga ühisettevõtte kohta eraldi esindusliku juhuvalimi (teise tasandi valim). Need valimid koostatakse lisaks programmi „Horisont 2020“ kulutuste kui terviku ühisele (juhu)valimile (ehk esimese tasandi valimile). Lisaks, kui kahe esimese tasandi auditid ei ole ühisettevõtete jaoks piisavad, on nende vastavate delegerimislepingute artiklis 10 sätestatud, et komisjoni ühine audititalitus teeb täiendavaid riskipõhiseid järelauditite ühisettevõtte taotlusel ja kulul (kolmanda tasandi valim).

2.49. Kõik ühisettevõtted (välja arvatud CBE, Clean H2 ja IHI) tuginesid üksnes esinduslikule valimile. Seetõttu ei rakendanud nad järelauditite puhul riskipõhist käsitusviisi ja pigem täiendasid oma esinduslikke järelaudititeid sihtotstarbeliste taotlustega riskipõhiste järelauditite tegemiseks või tegid ise järelaudititeid valitud konkreetsetes riskivaldkonnas (näiteks valis CA 2022. aastal välja peamised kuludeklaratsioonid, mida COVID-19 kriis võis mõjutada).

2.50. CBE, Clean H2 ja IHI töötasid järelauditite jaoks välja riskipõhise käsitusviisi, et vähendada oma veamäära, tugevdades järelauditite puhastavat toimet.

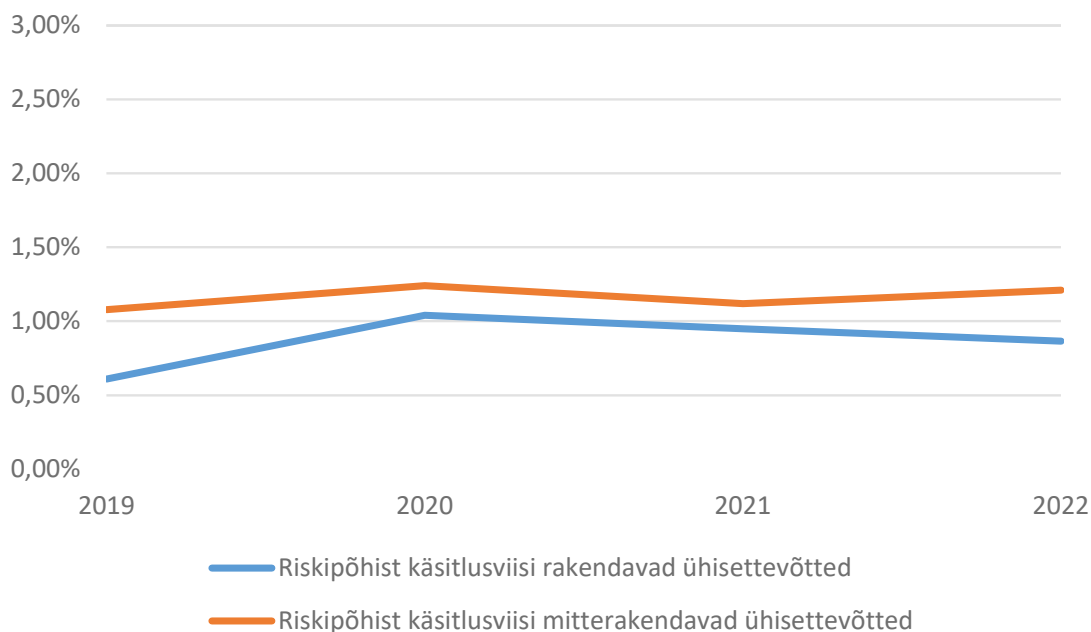
2.51. Puhastava toime suurendamiseks kaalusid nad riskantsete toetusesaajate ja projektide kindlakstegemisel muu hulgas järgmisi tegureid:

- o toetusesaaja varem kinnitust leidnud riskiprofiil (nt suured toetusesaajad, keda ei ole kunagi varem auditeeritud, uued toetusesaajad, VKEd, varasemate auditileidudega toetusesaajad, kolmandatest riikidest pärit toetusesaajad);
- o tagasiside tegevusüksustelt (nt teave projektide kohta, millel on riskantne toetuste eelarve, kuid vähene seire; toetusesaajad, kes sõltuvad suurel määral ELi rahastamisest; tugevdatud seiremärgistusega toetusesaajad või projektid; suures summas sertifitseerimata ELi toetust saanud toetusesaajad jne).

2.52. Komisjoni ühise audititalituse ülevaatlik aruanne programmi „Horisont 2020“ toetusmaksete kohta tehtud riskipõhiste järelauditite käigus leitud vigade kohta näitas, et ainult Clean H2 ja IHI puhul oli valim keskmiselt paremini suunatud kui ühisettevõtete puhul, kes taotlesid ühekordsete riskipõhiste järelauditite tegemist. See on seletatav asjaoluga, et mõlemad ühisettevõtted kasutasid hästi koostatud uuringuid, et tuvastada kõige rohkem vigadest mõjutatud toetusesaajaid.

2.53. *Joonisel 2.3* on näidatud ühisettevõtete allesjäänud veamäära muutumine aastatel 2019–2022. See näitab, et hästi välja töötatud riskipõhise järelauditite käsitusviisi kasutavate ühisettevõtete (Clean H2 ja IHI) puhul oli kõige riskantsemate toetusesaajate süstemaatilise tuvastamise ja auditeerimise tulemusel allesjäänud veamäär madalam kui seda käsitusviisi mittekasutavate ühisettevõtete puhul.

Joonis 2.3. Järelauditite tulemusel saadud keskmise allesjäänud veamäära muutumine aastatel 2019–2022.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissettevõtete 2019.–2022. aasta tegevusaruannete andmete põhjal.

See, et ühissettevõtted rakendaksid toetuste haldamisel oma konkreetset riskipõhist käsitusviisi, on programmi „Euroopa horisont“ raames muutunud veelgi olulisemaks

2.54. Programmi „Euroopa horisont“ raames tehakse sisekontrolliraamistikus mitu olulist muudatust. Näiteks teatab komisjon oma [suunavas teatises programmi „Euroopa horisont“ kontrollistrateegia kohta](#), et komisjoni ühine audititalitus teeb kogu programmi kulude esindusliku valimi järelauditi ja lõpetab programmi „Euroopa horisont“ kõigi sidusrühmade, näiteks ühissettevõtete konkreetse esindusliku järelauditi tegemise. Ühissettevõtetal on lubatud taotleda oma toetusesaajate ja projektide riskipõhiste järelauditite tegemist üksnes juhul, kui sellised toetusesaajate ja projektide kohta on selgelt määratletud, et nendega kaasneb suur risk.

2.55. Lisaks on mõne ühissettevõtte (SESAR, CA, IHI, EuroHPC) toetusesaajate ja/või projektide struktuur programmi „Euroopa horisont“ raames märkimisväärselt muutumas, näiteks VKEde, uute toetusesaajate ja suuremate konsortsiumide arvu suurenemine ning nõue kasutada programmi „Euroopa horisont“ tegevuste puhul ainult avatud projektikonkurse. Selle tulemusena ei pruugi eelmistes programmides tuvastatud riskitegurid olla enam asjakohased ja esile võivad kerkida uued riskitegurid.

2.56. Need muudatused näitavad, kui oluline on, et ühissettevõtted rakendaksid või kohandaksid oma toetuste haldamise konkreetset riskipõhist käsitusviisi. 2022. aastal töötas sellise käsitusviisi välja ainult Clean H2 (vt [selgitus 2.3](#)).

Selgitus 2.3

Clean H2 toetuste haldamise riskipõhine käsitusviis

Clean H2 töötas välja kohandatud riskipõhise käsitusviisi, et tugevdada eelkontrollide ja järelaudititega saadavat kindlust:

2022. aasta alguses analüüsis ühissetevõtte programmi „Horisont 2020“ toetusesaajate kogu andmekogumit ja märkis riskipõhistes järelauditites ära kõige suurema riskiga toetusesaajad. Kõige riskialtimate toetusesaajad olid kõik peamised toetusesaajad, kellele makstav ühissetevõtte toetus oli suurem kui 1 miljon eurot kõigi ühissetevõtte hallatavate programmi „Horisont 2020“ projektide puhul, mida ei olnud kunagi järelauditeeritud ning millel oli VKE või uue toetusesaaja riskiprofiil.

Ülejäänud suurimatel toetusesaajatel paluti täita lühike enesehindamiseks küsimustik, milles keskenduti eelmistes järelauditites avastatud kõige levinumatele vigadele, nagu valitud personalikulude arvestuse keerukus, palju alltöövõttu, varade ostmise, ettevõttesisesed tehingud, kuluaruandluse meetod ja eelmiste järelauditite tulemuste rakendamine.

Ühissetevõtte tegi nende vastuste põhjal kindlaks need suurimad toetusesaajad, kellel on suur eelkontrollirisk. Komisjon korraldas koos nendega finantsalaseid veebiseminare, milles keskenduti oluliste kuluartiklitega korrektse kuludeklaratsiooni põhiomadustele.

Ühissetevõtte projekt ja finantsküsimustega tegelevad ametnikud kasutasid veebiseminaride tulemusi, et parandada nende peamiste toetusesaajate tulevaste kuludeklaratsioonide eelkontrollide tõhusust (makseetapp).

2.57. Riskipõhise käsitusviisi tulemuslikkust toetuste haldamisel võivad mõjutada olemasolevad tehnilised piirangud. E-toetuste süsteem (COMPASS) ei toeta veel eelkontrolli tegijatele riskihindamise tegemiseks järelauditite tulemuste kohta olulise automaatse tagasiside andmist (koos sihipäraste eelkontrollide tegemiseks antavate soovitustega).

7. meede

Programmi „Euroopa horisont“ raames peaksid kõik ühissetevõtted rakendama toetuste haldamisel riskipõhist käsitusviisi, mis hõlmab toetuste haldamise peamisi etappe alates toetuslepingute koostamisest kuni maksete tegemiseni. Sellega seoses peaksid ühissetevõtted eelkõige tagama, et

- a) potentsiaalselt riskantsetele toetusesaajatele ja projektidele tehakse tõhustatud eelkontrolle või järelauditeid;
- b) tulevaste eelkontrollide riskihindamisel võetakse nõuetekohaselt arvesse olulisi järelauditite tulemusi.

Muud kontrollikoja avaldatud väljaanded, milles käsitletakse ühisettevõtteid

2.58. Lisaks ühisettevõtete raamatupidamise aastaaruannetega seotud iga-aastasele auditiaruandele avaldasime 2022. ja 2023. aasta jooksul ka eraldi auditiaruandeid ja ülevaateid, milles käsitleti ühisettevõtteid (vt [joonis 2.4](#)).

Joonis 2.4. Muud hiljuti ühissettevõtete või teadusuuringute valdkonna kohta avaldatud kontrollikoja väljaanded

Kontrollikoja eriaruanne 05/2022:

ELi institutsioonide, organite ja asutuste küberturvalisus: üldine valmisoleku tase ei vasta ohtudele

Aastatel 2018–2021 suurenes oluliste intsidentide arv enam kui kümme korda. Selle üheks põhjuseks on kaugtöö oluliselt laialdasem kasutamine, mis on ründajate jaoks märkimisväärselt suurendanud võimalike juurdepääsupunktide arvu.

Olulisi intsidente põhjustab üldiselt uute meetodite ja tehnoloogiate kasutamine ning nende uurimiseks ja neist taastumiseks võib kuluda nädalaid või isegi kuid. Üks hiljutine näide oli küberrünne Euroopa Ravimiameti vastu, mille käigus lekitati ja manipuleeriti tundlikke andmeid eesmärgiga õõnestada usaldust vaktsiinide vastu.

Auditorite peamine järeldus oli, et ELi asutuste küberturvalisuse alane valmisolek on organisatsiooniti erinev ja üldiselt ei vasta see pidevalt suurenevatele ohtudele. Tegelikuses ei tegele nad küberturvalisuse teemadega järjepidevalt ega rakenda alati olulisi kontrollimehhanisme ja küberturvalisuse peamisi häid tavasid.

Kuigi küberturvalisuse taseme erinemist võiks teoreetiliselt põhjendada erinevate riskiprofiilide ja töödeldavate andmete tundlikkuse eri tasemetega, rõhutavad audiitorid, et kuna ELi asutused on omavahel tihedalt seotud, võivad ühe ELi asutuse küberturvalisuse nõrkused seada teised asutused küberohtu.

Kokkuvõttes puudub praegu ELi institutsioonidel, asutustel ja organitel infoturbe ja küberturvalisuse küsimuste jaoks õigusraamistik.

Kontrollikoja eriaruanne 23/2022:

Programmi „Horisont 2020“ ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vaheline sünergia

Oma strateegias „Euroopa 2020“ rõhutas komisjon teadusuuringute ja innovatsiooni rolli sotsiaalse ja majandusliku heaolu ning keskkonnasäästlikkuse peamise edendajana.

Kaks peamist teadusuuringute ja innovatsiooni toetamise fondi olid programm „Horisont 2020“ (eelarvega 76,4 miljardit eurot) ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid, mille teadus- ja innovatsioonitegevusele eraldatud summa oli ligikaudu 41 miljardit eurot.

Kõnealusel aruandes hinnati, kas komisjon ja asjaomased riiklikud/piirkondlikud rakendusasutused olid võtnud asjakohaseid meetmeid, et luua sünergia programmi „Horisont 2020“ ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahel.

Leidsime, et mõned sünergia loomise seisukohast olulised tegurid ei olnud veel täielikult paigas ja rakendamine varieerus sõltuvalt sünergia liigist. Koostöö kahe programmi teadusuuringute ja innovatsiooni sidusrühmade vahel oli endiselt piiratud. Programmi „Horisont 2020“ andmebaasiga koostalitlusvõimelise Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide projektide integreeritud andmebaasi puudumine raskendas komisjonil ja riiklikel/piirkondlikel ametiasutustel võimaliku sünergia kindlakstegemist ja uurimist. Pealegi ei rakendanud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide korraldusasutused kõiki strateegiadokumentides kavandatud sünergia loomise meetmeid. Teatavad projektitaotlused, millele anti programmi „Horisont 2020“ raames positiivne hinnang, kuid mida vahendite puudumise tõttu ei rahastatud, olid saanud kvaliteedimärgise, et lihtsustada nende jaoks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendite saamist. Meie valimisse kuulunud programmi „Horisont 2020“ tegevustest rahastati Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest siiski vaid väike osa kvaliteedimärgise saanud projektidest.

Audiitorid soovivad komisjonil

- parandada koostööd teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas tegutsevate sidusrühmade vahel;
- kasutada ära andmebaaside potentsiaali sünergia edendamiseks;
- kasutada paremini ära sünergia järgneva etapiga;
- parandada teabe liikumist kvaliteedimärgise saanud programmi „Horisont 2020“ projektide kohta.

Kontrollikoja eriaruanne 05/2023:

Keeruline moodustis, mis vajab lihtsustamist ja paremat aruandekohustust

Auditi eesmärk oli anda ülevaade ELi finantsmaastikust, mida on kirjeldatud kui „ELi eelarvega seotud fondide ja rahastamisvahendite kogumit“. Ühissettevõtteid on loetletud rahastamisvahendina, mis on täielikult integreeritud ELi eelarvesse.

Aruande eesmärk oli teha kindlaks võimalused ELi finantsmaastiku lihtsustamiseks ja ühtlustamiseks. Aruandes hinnati ka ELi eelarveväliste vahendite loomise põhjuseid ja seda, kas olemasolev kord tagab rahastamise avaliku kontrolli.

Aruandes leiti, et ELi finantsmaastik koosneb liiga paljudest vahenditest, mille juhtimiskord ja rahastamisallikad on erinevad, ning tingimuslike kohustuste erinevast tagamisest.

Mõne sellise töövahendi puhul ei tehta nende tulemuslikkuse auditit ja Euroopa Parlamendi poolset järelevalvet.

Auditis märgitakse hiljutisi edusamme mitme rahastamisvahendi konsolideerimisel. Lihtsustamise potentsiaali ei ole siiski veel täielikult ära kasutatud, eelkõige rahalist toetust pakkuvate rahastamisvahendite puhul.

Audiitorid soovivad komisjonil

- hinnata kõiki ettepanekuid uute õigusaktide kohta ja teavitada sellest nõukogu;
- avaldada teavet ELi üldise finantsmaastiku kohta;
- integreerida moderniseerimisfond ELi eelarvesse;
- konsolideerida olemasolevad rahalist toetust pakkuvad vahendid.

Allikas: Täielikud aruanded, nendega seotud soovitusid ja auditeeritud organisatsiooni vastused on kättesaadavad kontrollikoja veebisaidil eca.europa.eu.

Ühisettevõtete vastused 2. peatükile

TÄHELEPANEK 2.38

Oluline on märkida, et suurema osa ühisettevõtte SESAR 3 eelarvest programmis „Horisont 2020“ kasutasid peamiselt toetusesaajad (ühisettevõtte eraõiguslikud liikmed), kes rakendasid peamiselt rakendusuringute konkursikutsete suurprojekte, mida kõiki järelauditeeriti (mõnikord mitu korda) kõigi eelmiste programmide vältel. Ühisettevõtte SESAR pidas seega ülejäänud riski, mis oli seotud väiksemate ja uute toetusesaajatega (keda ei ole järelauditeeritud), üsna väikseks.

Et programmi „Horisont 2020“ projektide arv oli üsna piiratud ning neid rakendasid peamiselt teadaolevad ja järelauditeeritud toetusesaajad, hindas ühisettevõtte programmiga „Horisont 2020“ seotud üldisi riske pigem peamiste toetusesaajate kui projekti tasandil.

TÄHELEPANEK 2.40

Euroopa Raudtee Ühisettevõtte soovib rõhutada, et programmi „Horisont 2020“ toetusmaksete vigade riski leevendas suurel määral kindlasummaliste maksete kasutamine. Eelkõige tagas ühisettevõtte mõistlikud kindlasummalised maksed, kasutades konkursikutse hindamismenetluste ajal finantseksperthe, uuris hoolikalt kõiki kuluartikleid, mille kohta finantseksperdid esitasid toetuslepingu ettevalmistamise etapis küsimusi, ja pidas nende üle läbirääkimisi kooskõlas komisjoni 27. oktoobri 2017. aasta otsusega C(2017) 7151 raamprogrammi „Horisont 2020“ kohaste meetmete rahastamiskõlblike kulude kindlasummalise hüvitamise lubamise kohta.

Kuigi Euroopa Raudtee Ühisettevõtte on kehtestanud menetlused „Horisont 2020“ toetuslepingute suure riskiga tegurite eeltuvastuseks, tunnistas ühisettevõtte, et menetlused võiksid olla paremini kooskõlas komisjoni suunistega riskipõhiste eelkontrollide kohta.

TÄHELEPANEK 2.55

Programmi „Euroopa horisont“ raames korraldab ühisettevõtte SESAR 3 koos suurenenud arvu eraõiguslikest isikutest liikmetega avatud projektikonkursse. 2023. aastal, kui programmi „Euroopa horisont“ esimesed projektikonkursid lõpetati, võttis ühisettevõtte SESAR 3 vastu uue riskipõhise lähenemisviisi eelkontrollidele ja võttis kasutusele uued riskipõhised vahendid, millega hinnatakse projekti tasandi ja uute toetusesaajatega seotud riske. Ühisettevõtte SESAR 3 esitab nende tegevuste teabe 2023. aasta tegevusaruandes.

7. MEEDE

Ühisettevõtted on teadlikud komisjoni programmi „Euroopa horisont“ toetustega sisekontrolliraamistiku olulisest muudatusest, mille kohaselt ei saa ühisettevõtted enam ise koostada konkreetseid esindavaid valimeid ega arvutada konkreetseid esindavuse ja

allesjäänud veamäärasid. Sellest tulenevalt valmistuvad kõik ühissettevõtted juba praegu selleks muutuseks, määratledes programmiga „Euroopa horisont“ seoses ühise lähenemisviisi komisjoni kontrollistrateegia rakendamisele, mis hõlmab järgmisi elemente:

- riskipõhised eelkontrollid;
- riskipõhised järelauditid ning
- aasta tegevusaruande põhine aruandlus kõige olulisemate järelauditite tulemuste kohta (ilma ühissettevõtte konkreetsete veamääradeta), tuvastatud sisekontrolli puudused ja puhastusmõju.

Ühissettevõtete ühine rakendusviis (praegu ettevalmistamisel), mis käsitleb kontrollikoja tähelepanekut ja 7. meedet, põhineb uutel kindluse tagamise elementidel, mis on asjakohased programmi „Euroopa horisont“ raames.

EUROOPA
KONTROLLIKODA

3. peatükk

Kinnitavad avaldused ELi ühisettevõtete kohta

3.1. Kinnitavaid avaldusi toetav teave

Alus arvamuste esitamiseks

3.1.1. Viisime auditi läbi kooskõlas Rahvusvaheline Arvestusekspertide Föderatsiooni (IFAC) rahvusvaheliste auditistandardite (ISAd) ja eetikanormidega ning INTOSAI kõrgeimate kontrolliasutuste rahvusvaheliste standarditega (ISSAId). Nimetatud standarditest tulenevaid kontrollikoja kohustusi kirjeldatakse täpsemalt käesoleva aruande audiitori kohustusi käsitlevas osas. Kooskõlas rahvusvahelise arvestusekspertide eetikakoodeksite nõukogu (IESBA) eetikakoodeksiga oleme sõltumatu ning täitnud oma eetikaalased kohustused. Oleme seisukohal, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane arvamuse esitamiseks.

Juhtkonna ja organisatsiooni järelevalve eest vastutavate isikute kohustused

3.1.2. Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 310–325 ja ühissettevõtete finantsmäärustele vastutab iga ühissettevõtte juhtkond rahvusvaheliselt tunnustatud avaliku sektori raamatupidamisstandardite kohase raamatupidamise aastaaruannete koostamise ja esitamise ning oma raamatupidamise aastaaruannete aluseks olevate tehingute seaduslikkuse ja korrektsuse eest. Juhtkonna kohustused hõlmavad finantsaruannete koostamiseks ja esitamiseks vajalike sisekontrollimehhanismide kavandamist, rakendamist ja käigushoidmist nii, et neis ei esineks pettusest või vigadest tingitud olulist väärkajastamist. Juhtkond vastutab ka selle eest, et finantsaruannetes kajastatud tegevus, finantstehingud ja teave oleksid kooskõlas neid reguleeriva õigusraamistikuga. Iga ühissettevõtte juhtkonnal on lõplik vastutus oma raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkuse ja korrektsuse eest.

3.1.3. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkonna ülesanne hinnata ühissettevõtte vastavust tegevuse jätkuvuse põhimõttele, avaldades tegevuse jätkuvusega seotud küsimused, kui see on asjakohane, ja lähtudes raamatupidamises tegevuse jätkuvuse põhimõttest, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatseb üksuse likvideerida või tegevuse lõpetada või kui tal puuduvad muud realistlikud alternatiivid.

3.1.4. Ühissettevõtete finantsaruandluse üle järelevalve tegemise eest vastutavad nende järelevalveorganite liikmed.

Audiitori kohustused raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute auditeerimisel

3.1.5. Meie eesmärk on saada piisav kindlus selle kohta, et ühissettevõtete raamatupidamise aastaaruanded ei sisalda olulisi väärkajastamisi ning nende aluseks olevad tehingud on seaduslikud ja korrektsed, ning esitada oma auditi põhjal Euroopa Parlamendile ja nõukogule kinnitavad avaldused, mis kinnitavad raamatupidamise aastaaruannete usaldusväärsust ning nende aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust. Piisav kindlus on väga suurt tõenäosust tähistav kindlus, kuid see ei taga, et oluline väärkajastamine või nõuete mittejärgimine auditi käigus alati avastatakse. Need võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majandusotsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

3.1.6. Tulude puhul kontrollime komisjonilt, teistelt partneritelt ja osalevatelt riikidelt saadud sissetakseid ning hindame ühissettevõtete muude tulude kogumise korda (kui nad on sellist tulu saanud).

3.1.7. Kulutuste puhul auditeerime maksetehinguid, kui kulud on kantud, kirjendatud ja heaks kiidetud. Auditeerimine hõlmab kõiki maksete kategooriaid nende tegemise hetkel, välja arvatud eelmaksed. Me auditeerime ettemakseid siis, kui vahendite saaja on nende korra kohast kasutamist tõendanud ning ühissetvõtte on need kas samal aastal või hiljem tasaarvestuse tegemisega heaks kiitnud.

3.1.8. Kooskõlas rahvusvaheliste auditistandardite ja kõrgeimate kontrolliasutuste rahvusvaheliste standarditega tugineme kogu auditi vältel oma professionaalsusele ja kutsealasele skeptitsismile. Samuti astume järgmisi samme:

- o teeme kindlaks raamatupidamise aastaaruannetes pettusest või vigadest põhjustatud oluliste väärkajastamiste ja nende aluseks olevate tehingute ELi õigusraamistiku olulise nõuetele mittevastavuse riskid ning neid riske hinnata. Kavandame ja rakendame auditiprotseduure, millega reageerida nendele riskidele. kogume auditi tõendusmaterjali, mis on piisav ja asjakohane meie arvamuste koostamiseks. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise või mittevastavuse avastamata jätmise risk on suurem kui vigade avastamise puhul, sest pettus võib hõlmata keelatud kokkuleppeid, võltsimist, tahtlikku tegevusetust, andmete moonutamist või sisekontrollimehhanismide eiramist;
- o teeme endale asjakohaste auditiprotseduuride kavandamiseks (kuid mitte sisekontrollimehhanismide tõhususe kohta arvamuse esitamiseks) selgeks auditi seisukohast olulise sisekontrollisüsteemi;
- o hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna koostatud arvestushinnangu ja nendega seotud avalduste põhjendatust;

- o teeme järelduse selle kohta, kas juhtkond lähtub raamatupidamises tegevuse jätkuvuse põhimõttest, ning hindame saadud auditi tõendusmaterjali põhjal, kas on olulist ohtu sündmusteks või tingimusteks, mis võivad ühisettevõtte tegevuse jätkuvuse tõsise kahtluse alla seada. Kui meie arvates oluline oht eksisteerib, siis peame oma audiitori aruandes juhtima tähelepanu raamatupidamise aastaaruande asjaomastele avaldustele, või kui need on puudulikud, siis muutma oma arvamust. Meie järeldused põhinevad enne audiitori aruande valmimise kuupäeva saadud auditi tõendusmaterjalil. Edaspidised sündmused või tingimused võivad aga põhjustada olukorra, kus üksusel ei ole võimalik oma tegevust jätkata;
- o hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, ülesehitust ja sisu, sealhulgas kogu avalikustatud teavet, samuti seda, kas raamatupidamise aastaaruanne kajastab selle aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi õiglaselt;
- o hangime piisavat asjakohast auditi tõendusmaterjali ühisettevõtete finantsteabe kohta, et esitada arvamus raamatupidamise aastaaruannete ja nende aluseks olevate tehingute kohta. Vastutame auditi juhtimise, järelevalve ja läbiviimise eest. Oleme ainuvastutavad oma auditiarvamuse eest;
- o võtame arvesse sõltumatu välisaudiitori audititööd ühisettevõtete raamatupidamise aastaaruannete kontrollimisel vastavalt ELi finantsmääruse artikli 70 lõikes 6¹⁴ sätestatud nõuetele.

3.1.9. Ühisettevõtete teadusuuringutega seotud kulutuste puhul programmi „Horisont 2020“ raames teeb järelauditeid komisjoni DG RTD ühine audititalitus. Ühise audititalituse järelaudite tulemuste osas leidis komisjon oma ettepanekus programmi „Horisont 2020“ määruse kohta¹⁵, et iga-aastane vearisk vahemikus 2–5% on realistlik eesmärk, võttes arvesse kontrollikulusid ja uurimisprojektide kulude hüvitamise eeskirjade keerukust. Komisjoni eesmärk on saavutada programmi „Horisont 2020“ lõpetamisel veamäär, mis jääb võimalikult lähedale 2% suurusele piirmäärale. Programmi „Euroopa horisont“ raames tehtavate ühisettevõtte teadusuuringute kulutuste järelaudite eest vastutab jätkuvalt ühine audititalitus.

3.1.10. Vahetame juhtkonnaga teavet muu hulgas auditi kavandatud ulatuse ja ajakava ning auditi käigus tuvastatud oluliste leidude (sh sisekontrollimehhanismide oluliste puuduste) kohta.

3.1.11. Ühisettevõtetega arutatavate teemade seast valime vaatlusaluse perioodi raamatupidamise aastaaruannete auditeerimise seisukohast kõige olulisemad teemad, mida nimetatakse seetõttu peamisteks audititeemadeks. Kirjeldame nimetatud teemasid meie

---

¹⁴ Määrus (EL, Euratom) 2018/1046.

¹⁵ COM(2011) 809:

audiitori aruandes, välja arvatud juhul, kui teabe avalikustamine on õigusaktiga keelatud, või kui äärmiselt erandlikel juhtudel otsustame, et teemat ei tohi meie aruandes käsitleda, kuna vastasel juhul võib see tõenäoliselt üles kaaluda avaliku huviga saadava kasu.

ELi raamprograme ellu viivad ühisettevõtted

3.2. Euroopa Lennuliikluse Uue Põlvkonna Juhtimissüsteemi (SESAR) Arendav Kolmas Ühisettevõte (SESAR 3)

Sissejuhatus

3.2.1. Brüsselis asuv Euroopa Lennuliikluse Uue Põlvkonna Juhtimissüsteemi (SESAR) Arendav Kolmas Ühisettevõte (SESAR 3) (edaspidi „ühisettevõte“ või „ühisettevõte SESAR 3“) asutati 2021. aasta novembris teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames ajavahemikuks, mis lõppeb 31. detsembril 2031¹⁶. Ühisettevõttega SESAR 3 asendati 2007. aasta veebruaris teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames kaheksaks aastaks¹⁷ loodud ühisettevõtte SESAR (SESAR 1) ning ta on selle õigusjärglane. Ühisettevõtte tegevusaega pikendati 2014. aasta juunis, et jätkata tegevust programmi „Horisont 2020“ raames kuni 31. detsembrini 2024¹⁸.

3.2.2. Ühisettevõtte SESAR 3 on avaliku ja erasektori partnerlus, mille eesmärk on arendada Euroopa lennuliikluse moderniseeritud korraldust ning kiirendada teadusuuringute ja innovatsiooni kaudu digitaalse Euroopa taeva rakendamist. Selle asutajaliikmed on EL, keda esindab komisjon, Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsioon (Eurocontrol) ja rohkem kui 50 organisatsiooni, mis hõlmavad kogu lennunduse väärtusahelat, alates lennujaamadest, kõigi kategooriate õhuruumi kasutajatest, aeronavigatsiooniteenuste osutajatest, mehitamata õhusõidukite käitajatest ja teenuseosutajatest, tootmissektori ja teadusringkondadeni välja.

---

¹⁶ Nõukogu määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtteid programmi „Euroopa horisont“ raames.

¹⁷ Nõukogu määrus (EÜ) nr 219/2007 ühisettevõtte loomise kohta Euroopa lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteemi (SESAR) väljaarendamiseks.

¹⁸ Nõukogu määrus (EÜ) nr 721/2014, mida on muudetud määrusega (EÜ) nr 219/2007)

Euroopa Lennuliikluse Uue Põlvkonna Juhtimissüsteemi (SESAR) Arendav Kolmas Ühisettevõtte (SESAR 3)

3.2.3. Tabelis 3.2.1 esitatakse ühisettevõtte peamised arvanded.

Tabel 3.2.1. Ühisettevõtte peamised arvanded

	2022	2021	Muutus
Kasutatav maksete eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	146,9	69,9	110%
Kasutatav kulukohustuste eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	158,8	34,8	356%
Töötajate arv seisuga 31. detsember ⁽²⁾	36	37	-3%

(1) Kasutatav eelarve sisaldab eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, mille ühisettevõtte kandis uuesti jooksva aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ümberjaotamisi.

(2) Töötajaskond hõlmab ametnikke, ajutisi teenistujaid, lepingulisi töötajaid ja liikmesriigi lähetatud eksperte.

Allikas: ühisettevõtte esitatud andmed.

3.2.4. Tabelis 3.2.1 esitatud muudatused ühisettevõtte eelarve suuruses sõltuvad suuresti mitmeaastaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendusetapist. 2022. aastal alustas ühisettevõtte programmi „Euroopa horisont“ rakendamisega. Seetõttu sisaldab 2022. aasta eelarve programmi „Euroopa horisont“ raames 2022. aastaks kavandatud esimeste projektikonkursside kulukohustuste eelarvet ja vastavate eelmaksete eelarvet.

Kinnitavat avaldust toetav teave

3.2.5. Meie auditi käsitusviisi, meie arvamuse aluseks olevaid põhimõtteid, ühisettevõtte SESAR 3 juhtkonna ja organisatsiooni järelevalve eest vastutavate isikute kohustusi ning audiitori kohustusi raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute auditeerimisel on kirjeldatud punktis 3.1. Leheküljel 149 olev allkiri on arvamuse lahutamatu osa.

Kontrollikoja kinnitav avaldus Euroopa Parlamendile ja nõukogule – sõltumatu audiitori aruanne

Arvamus

3.2.6. Auditeerisime

- a) ühisettevõtte SESAR 3 raamatupidamise aastaaruannet, mis koosneb finantsaruannetest¹⁹ ja eelarve täitmise aruannetest²⁰ 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta kohta, ning
- b) raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 287 sätestatud nõuetele.

Raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsus

Arvamus raamatupidamise aastaaruande usaldusväärse kohta

3.2.7. Meie hinnangul annab ühisettevõtte SESAR 3 raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta kõikides olulistest aspektides õiglase pildi ühisettevõtte SESAR 3 finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga, finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest lõppenud aastal vastavalt selle finantsmäärusele ja komisjoni peaarvepidaja poolt vastu võetud arvestuseeskirjadele. Viimased põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud avaliku sektori raamatupidamisstandarditel.

¹⁹ Finantsaruanded sisaldavad bilanssi, tulemiaruanne, rahavoogude aruanne, netovara muutuste aruanne, tähtsamate arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

²⁰ Eelarve täitmise aruanded sisaldavad kõiki eelarvetoiminguid koondavaid aruandeid ja selgitavaid lisasid.

Raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkus ja korrektsus

Tulud

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.2.8. Meie hinnangul on ühisettevõtte SESAR 3 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tulud kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Maksed

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.2.9. Meie hinnangul on ühisettevõtte SESAR 3 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad maksed kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed.

3.2.10. Järgnevad tähelepanekud ei sea meie arvamust kahtluse alla.

Tähelepanekud eelarve haldamise kohta

Ebapiisav teave liikmete sissemaksete kohta programmi tasandil

3.2.11. Ühisettevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes on liikmekategooriate (EL, erasektorist pärit liikmed ja Eurocontrol) lõikes kirjendatud sissemaksete summad üksteisest märkimisväärselt erinevad. Selle põhjuseks on asjaolu, et ELi rahaline toetus kinnitatakse ja kajastatakse, kui see on ühisettevõttele makstud projekti rakendamise alguses, kuid liikmete mitterahalist sissemakset kajastatakse alles pärast projekti rakendamiseks tehtud ja deklareeritud kulude kinnitamist. Ühelt poolt rahalise toetuse kajastatud summa ning teiselt poolt mitterahaliste sissemaksete vahelist erinevust ei käsitletud ühisettevõtete 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes optimaalselt, kuna ei esitatud teavet ühisettevõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta aasta lõpu seisuga (allkirjastatud toetuslepingud ja lepingud).

Euroopa Lennuliikluse Uue Põlvkonna Juhtimissüsteemi (SESAR) Arendav Kolmas Ühisettevõtte (SESAR 3)

3.2.12. Esitame järgmistes punktides ülevaadet sisaldava tabeli liikmete sissemaksete kohta programmide kaupa 2022. aastal.

Programmi „Horisont 2020“ eelarve täitmine

3.2.13. Tabelis 3.2.2 on esitatud ülevaade ühisettevõtte liikmete sissemaksete eesmärkidest programmis „Horisont 2020“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.2.2. Liikmete sissemaksed programmile „Horisont 2020“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetused (vastavalt asutamismäärusele ja kahepoolsetele lepingutele)				Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)				
	Põhitegevus	Halduskulud	Lisategevus ⁽¹⁾	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Mitterahaline toetus lisategevusele	Kokku
EL (DG MOVE)	555,8	29,3	E/K	585,0	537,3	E/K	E/K	E/K	537,3
Eurocontrol	467,0	25,0	E/K	492,0	16,8	274,1	39,5	E/K	330,4
Erasektorist pärit liikmed	280,0	18,5	E/K	298,5	10,8	234,1	44,5	E/K	289,4
Kokku	1302,8	72,8	E/K	1375,5	564,9	508,2	84,0	E/K	1157,1

(1) Kontrollikoja audit ei hõlma lisategevust.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

Liikmete juriidilised kohustused vastavad nende sissemaksetega seotud eesmärkidele

3.2.14. Selleks et saada täielik ülevaade ühisettevõtte saavutustest, tuleb arvesse võtta ka ühisettevõtte liikmete poolt selle tegevusse panustamiseks võetud kohustuste täitmise praegust seis. 2022. aasta lõpuks oli ühisettevõtte täielikult kulukohustustega sidunud programmi „Horisont 2020“ raames sõlmitud toetuslepingutele ja lepingutele eraldatud ELi maksimaalse toetuse summas 555,8 miljonit eurot. Sellest kulukohustustega seotud summast umbes 65,7 miljonit eurot (11,8%) tuleb lähiaastatel välja maksta veel lõpetamata projektide ja lepingute eest. Erasektorist pärit liikmed olid omalt poolt võtnud juriidilise kohustuse teha mitterahalisi sissemaksid summas 280 miljonit eurot, mis on kindlaks määratud tööstusharu liikmesuse lepingus. Sellest summast olid tööstusharu liikmed 2022. aasta lõpus maksnud 278,5 miljonit eurot (ehk 99,5%). Eurocontrol kattis täies ulatuses kulukohustustega kahepoolses lepingus sätestatud 467 miljoni euro suuruse toetuse põhitegevusele. Sellest summast oli Eurocontrol 2022. aasta lõpus välja maksnud 313,6 miljonit eurot (ehk 67% eesmärgist).

Euroopa Lennuliikluse Uue Põlvkonna Juhtimissüsteemi (SESAR) Arendav Kolmas Ühisettevõtte (SESAR 3)

Programmi „Horisont 2020“ 2022. aasta eelarvemaksete tegemine halvenes, kuna toetusesaajate kulud ja rakendamisprobleemid suurenesid

3.2.15. Programmi „Horisont 2020“ tegevuste jaoks ei saanud ühisettevõtte uusi kulukohustuste assigneeringuid, kuna ta oli oma viimase projektikonkursi lõpule viinud 2020. aasta lõpuks. Tegevuskulude maksete assigneeringute kasutusmäär langes 54%-ni (2021. aastal 93%). Ühisettevõtte 2022. aasta eelarvehalduse ja finantsjuhtimise aruande kohaselt oli see tingitud toetusesaajate kulude suurenemisest ja rakendamisprobleemidest, mis tulenesid COVID-19 kriisist. Seetõttu tuli enamiku programmi „Horisont 2020“ projektide kestust pikendada ja lõppmaksed edasi lükata 2023. aastasse.

Programmi „Euroopa horisont“ elluviimine

3.2.16. Tabelis 3.2.3 on esitatud ülevaade ühisettevõtte liikmete poolt programmi „Euroopa horisont“ tehtavate sissemaksetega seotud eesmärkidest võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.2.3. Liikmete sissemaksed programmile „Euroopa horisont“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)			Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)			
	Põhitegevus	Halduskulud	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus ⁽¹⁾ (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Kokku
EL (DG MOVE)	570,0	30,0	600,0	83,5	E/K	E/K	83,5
Erasektorist pärit liikmed	475,0	25,0	500,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eurocontrol	475,0	25,0	500,0	1,5	0,0	0,0	1,5
Kokku	1520,0	80,0	1600,0	85,0	0,0	0,0	85,0

(1) Sisaldab mitterahalist toetust põhitegevusele ja mitterahalist toetust lisategevusele.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.2.17. Programmi „Euroopa horisont“ 2022. aasta kulukohustuste assigneeringud kasutati täielikult ära 2022. aasta aprillis algatatud kahe esimese toetusvooru puhul. Komisjon tegi 2022. aastal nende projektide rakendamiseks rahalise sissemakse suurusega 83,5 miljonit eurot. Kuna hindamisetapp ei olnud aasta lõpuks siiski lõppenud, saab rahalisi sissemaksid kasutada alles 2023. aasta esimesel poolal, kui toetuslepingud on allkirjastatud ja saab teha nendega seotud eelmakseid.

Euroopa Lennuliikluse Uue Põlvkonna Juhtimissüsteemi (SESAR) Arendav Kolmas Ühisettevõtte (SESAR 3)

Tähelepanekud juhtimis- ja kontrollisüsteemide kohta

3.2.18. Programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ kulude järelauditeid tegi komisjoni DG RTD ühine audititalitus. Programmi „Horisont 2020“ kulude (tasaarvestused ja lõppmaksed) kohta teatas ühisettevõtte, et esinduslik veamäär on 2,4% ja allesjäänud veamäär 1,8%²¹. Programmi „Euroopa horisont“ ei ole veel järelauditeeritud, sest esimesed vahemaksed tehakse eeldatavasti alles 2024. aastal.

3.2.19. Maksete kontrollimehhanismide hindamiseks auditeerisime programmi „Horisont 2020“ raames 2022. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit²². Me ei leidnud valimisse kaasatud ühisettevõtte toetusesaajate puhul tõsisid kvantifitseeritavaid vigu. Ühel juhul teatasime süsteemsest probleemist, mis tulenes toetusesaaja deklareeritud rahastamiskõlbmatutest kuludest, mis puudutasid raamatupidamise vahearuanneetega seotud mittekohustuslikke raamatupidamisaruandeid.

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

3.2.20. Ülevaade meie eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud parandusmeetmetest on esitatud *lisas*.

---

²¹ Ühisettevõtte SESAR 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruande peatükk 4.1.1.2.3.

²² Toetusesaajate juures kontrollitud toetustega seotud maksetehingute puhul on kvantifitseeritavate vigade aruandluskünnis 1% auditeeritud kuludest.

Lisa. Eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud meetmed

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
1	2021	<p>Alates 2016. aasta jaanuarist peaksid ühisettevõtted tegema osa tööandja sisse maksetest ELi pensioniskeemi. Kuna komisjon ei ole neid kulusid ühisettevõtte eelarves ette näinud ega ametlikku maksetaotlust esitanud, ei olnud ühisettevõtte SESAR 3 (ja selle eelkäija) veel selliseid sisse makseid teinud.</p> <p>Kooskõlas personalieeskirjade²³ ja komisjoni suunistega tuleks iga ühisettevõtte tööandja iga-aastane sisse makse arvutada protsendina ELi-välisest tulust, mis on seotud ühisettevõtte kogutuluga. Ühisettevõtte SESAR 3 puhul on see 7,7% (2021. aasta arvandmete põhjal). Ühtses alusaktis on samas täpsustatud, et halduskulud tuleks igal aastal jagada võrdselt ELi ja teiste liikmete vahel. Nende vastuoluliste õigussätete olemasolu tõttu on oht, et õigusnorme tõlgendatakse erinevalt ning sellel on erinev finantsmõju.</p>	<p>Ühisettevõtte SESAR 3 maksis 2022. aasta eest asjaomaste tööandjate sisse makseid ELi pensioniskeemi vastavalt komisjoni esitatud arvetele. Iga-aastase sisse makse arvutamine põhines komisjoni suunistel.</p> <p>Seetõttu loetakse tähelepanek lõpetatuks. Täiendavad meetmed, mis on seotud vastuoluliste õigusnormidega, ei kuulu ühisettevõtte pädevusse.</p>	Suletud

²³ Artikkel 83a.

Ühisettevõtte vastus

3.2.11. Ühisettevõtte võtab kontrollikoja tähelepaneku teadmiseks ja käsitleb küsimust täielikult järgmise aasta raamatupidamise aastaaruandes.

3.2.13. Kuigi Eurocontroli sissemakse summa oli 2020. aastani kooskõlas ootustega, vähenes see hiljem COVID-19 pandeemia tõttu järgmistel põhjustel:

- erasektorist pärit partnerite tegevuse vähenemine kuni 2022. aastani, mis mõjutas otseselt Eurocontroliga seotud sissemaksid, sealhulgas õppusi ja valideerimisi, ning
- Eurocontroli liikmesriikide taotlus vähendada selle üldeelarvet pandeemia solidaarsuskava kontekstis. Eurocontrol pidi seega vähendama oma allhangete eelarvet ja lükkama värbamised edasi kaks aastat (kuigi märkimisväärne arv eksperte jäi pensionile).

Enamik ühisettevõtte programmi „Horisont 2020“ projektidest on siiski täidetud ja saavutanud eeldatava lõpptähtaja plaanipäraselt. Ühisettevõtte SESAR 3 raames on Eurocontrol oma kohustust uuendanud sissemaksega summas kuni 500 miljonit eurot.

3.2.17. Nõukogu määruse (millega luuakse ühisettevõtte 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku alusel) hilinevad jõustumine 30. novembril 2021 lükkas edasi ühisettevõtte üldjuhtimise täieliku ülesehitamise ning seega esimese tööprogrammi vastuvõtmise ja esimeste konkursikutsete käivitamise, mille sai avaldada alles 7. aprillil 2022.

3.2.19. Ühisettevõtte SESAR 3 nõuab toetusesaajalt ülenõutud summad tagasi.

3.3. Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte (CA)

Sissejuhatus

3.3.1. Brüsselis asuv Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte (CA) (edaspidi „ühisettevõtte“ või „ühisettevõtte CA“) asutati 2021. aasta novembris programmi „Euroopa horisont“ raames ajavahemikuks, mis lõpeb 31. detsembril 2031²⁴. Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõttega asendati ühisettevõtte lennunduse ühise tehnoloogiaalgatuse rakendamiseks ning ta on selle õigusjärglane. Ühisettevõtte lennunduse valdkonnas ühise tehnoloogiaalgatuse rakendamiseks (Clean Sky 1) loodi 2007. aasta detsembris teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames kümneks aastaks²⁵ ja seda pikendati 2014. aasta mais programmi „Horisont 2020“ raames ajavahemikuks kuni 31. detsembrini 2024²⁶ (Clean Sky 2).

3.3.2. Ühisettevõtte CA on teadusuuringutele ja innovatsioonile suunatud avaliku ja erasektori partnerlus lennunduse ümberkujundamiseks kestliku ja kliimaneutraalse tuleviku suunas. Selle asutajaliikmed on EL, keda esindab komisjon, ja ühtse alusakti I lisas loetletud lennundussektori organisatsioonid²⁷. Lisaks on ühisettevõttel CA assotsieerunud liikmed, keda valitakse osalemiskutsete alusel.

---

²⁴ Nõukogu määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtted programmi „Euroopa horisont“ raames.

²⁵ Nõukogu määrus (EÜ) nr 71/2007, millega asutatakse ühisettevõtte Clean Sky 1.

²⁶ Nõukogu määrus (EL) nr 558/2014 ühisettevõtte Clean Sky 2 asutamise kohta.

²⁷ Nõukogu määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtted programmi „Euroopa horisont“ raames.

Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte (CA)

3.3.3. Tabelis 3.3.1 esitatakse ühisettevõtte peamised arvandmed.**Tabel 3.3.1. Ühisettevõtte peamised arvandmed**

	2022	2021	Muutus
Kasutatav maksete eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	415,3	189,9	119%
Kasutatav kulukohustuste eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	411,2	182,6	125%
Töötajate arv seisuga 31. detsember ⁽²⁾	41	42	-2%

(1) Kasutatav eelarve sisaldab eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, mille ühisettevõtte kandis uuesti jooksva aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ümberjaotamisi.

(2) Töötajaskond hõlmab ametnikke, ajutisi teenistujaid, lepingulisi töötajaid ja liikmesriigi lähetatud eksperte.

Allikas: ühisettevõtte esitatud andmed.

3.3.4. Tabelis 3.3.1 esitatud muudatused ühisettevõtte eelarve suuruses sõltuvad suuresti mitmeaastaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendusetapist. 2022. aastal alustas ühisettevõtte programmi „Euroopa horisont“ rakendamise. Seetõttu sisaldab 2022. aasta eelarve programmi „Euroopa horisont“ raames 2022. aastaks kavandatud esimeste projektikonkursside kulukohustuste eelarvet ja vastavate eelmaksete eelarvet.

Kinnitavat avaldust toetav teave

3.3.5. Meie auditi käsitusviisi, meie arvamuse aluseks olevaid põhimõtteid, ühisettevõtte CA juhtkonna ja organisatsiooni järelevalve eest vastutavate isikute kohustusi ning audiitori kohustusi raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute auditeerimisel on kirjeldatud punktis 3.1. Leheküljel 149 olev allkiri on arvamuse lahutamatu osa.

Kontrollikoja kinnitav avaldus Euroopa Parlamendile ja nõukogule – sõltumatu audiitori aruanne

Arvamus

3.3.6. Auditeerisime

- a) ühissetevõtte CA raamatupidamise aastaaruannet, mis koosneb finantsaruannetest²⁸ ja eelarve täitmise aruannetest²⁹ 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta kohta, ning
- b) raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 287 sätestatud nõuetele.

Raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsus

Arvamus raamatupidamise aastaaruande usaldusväärse kohta

3.3.7. Meie hinnangul annab ühissetevõtte CA raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta kõikides olulistes aspektides õiglase pildi ühissetevõtte CA finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga, finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest lõppenud aastal vastavalt selle finantsmäärusele ja komisjoni peaarvepidaja poolt vastu võetud arvestuseeskirjadele. Viimased põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud avaliku sektori raamatupidamisstandarditel.

²⁸ Finantsaruanded sisaldavad bilanssi, tulemiaruanne, rahavoogude aruannet, netovara muutuste aruannet, tähtsamate arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

²⁹ Eelarve täitmise aruanded sisaldavad kõiki eelarvetoiminguid koondavaid aruandeid ja selgitavaid lisasid.

Raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkus ja korrektsus

Tulud

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.3.8. Meie hinnangul on ühisettevõtte CA 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tulud kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Maksed

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.3.9. Meie hinnangul on ühisettevõtte CA 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad maksed kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

3.3.10. Järgnevad tähelepanekud ei sea meie arvamust kahtluse alla.

Tähelepanekud eelarve haldamise kohta

Ebapiisav teave liikmete sissemaksete kohta programmi tasandil

3.3.11. Ühisettevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes on liikmekategooriate (EL, erasektorist pärit liikmed) kaupa kirjendatud sissemaksete summad üksteisest märkimisväärselt erinevad. Selle põhjuseks on asjaolu, et ELi rahaline toetus kinnitatakse ja kajastatakse, kui see on ühisettevõttele makstud projekti rakendamise alguses, kuid liikmete mitterahalist sissemakset kajastatakse alles pärast projekti rakendamiseks tehtud ja deklareeritud kulude kinnitamist. Ühelt poolt ELi rahalise toetuse kajastatud summa ning teiselt poolt teiste liikmete mitterahaliste ja rahaliste sissemaksete vahelist erinevust ei käsitletud ühisettevõtete 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes optimaalselt, kuna ei esitatud teavet ühisettevõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta aasta lõpu seisuga.

3.3.12. Esitame järgmistes punktides ülevaadet sisaldava tabeli liikmete sissemaksete kohta programmide kaupa 2022. aastal.

Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühissettevõtte (CA)

Programmi „Horisont 2020“ eelarve täitmine

3.3.13. Tabelis 3.3.2 on esitatud ülevaade ühissettevõtte liikmete sissemaksete eesmärkidest programmis „Horisont 2020“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mida kajastati raamatupidamises 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.3.2. Liikmete sissemaksed programmile „Horisont 2020“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele ja juriidilistele otsustele)				Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)				
	Põhitegevus	Halduskulud	Lisategevus ⁽¹⁾	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Mitterahaline toetus lisategevusele	Kokku
EL (DG RTD)	1716,0	39,0	E/K	1755,0	1682,7	E/K	E/K	E/K	1682,7
Erasektorist pärit liikmed	1189,6	39,0	965,3	2193,8	30,5	829,3	139,0	1223,1	2221,9
Kokku	2905,6	78,0	965,3	3948,8	1713,2	829,3	139,0	1223,1	3904,6

(1) Kontrollikoja audit ei hõlma lisategevust.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

Liikmete juriidilised kohustused vastavad nende sissemaksetega seotud eesmärkidele

3.3.14. Selleks et saada täielik ülevaade ühissettevõtte saavutustest programmi „Horisont 2020“ raames, tuleb arvesse võtta ka ühissettevõtte liikmete poolt selle tegevusse panustamiseks võetud kohustuste täitmise praegust seisut. 2022. aasta lõpuks oli ühissettevõtte täielikult kulukohustustega sidunud programmi „Horisont 2020“ raames sõlmitud toetuslepingutele eraldatud ELi maksimaalse toetuse summas 1,716 miljardit eurot. Sellest kulukohustustega seotud summast umbes 70,1 miljonit eurot (4,1%) tuleb lähiaastatel välja maksta veel lõpetamata projektide eest. Samal ajal olid erasektorist pärit liikmed juriidiliselt kohustunud andma ühissettevõtte põhitegevusse mitterahalist toetust summas 968,3 miljonit eurot ja mitterahalist toetust täiendavaks tegevuseks 1,2231 miljardi euro ulatuses ehk 101,6% miinimumeesmärgist 2,1549 miljardit eurot. Nende kulukohustustega kaetud summade kohta anti täielikult aru 2022. aasta lõpus.

Programmi „Horisont 2020“ 2022. aasta eelarvemaksete tegemine halvenes, kuna toetusesaajatel tekkisid seoses COVID-19-ga probleemid

3.3.15. Programmi „Horisont 2020“ tegevuste jaoks ei saanud ühissettevõtte uusi kulukohustuste assigneeringuid, kuna ta oli oma viimase projektikonkursi lõpule viinud 2020. aasta lõpuks. Tegevuskulude maksete assigneeringute kasutusmäär oli 78% (2021. aastal 83%). Paljude käimasolevate programmi „Horisont 2020“ projektide tehniline tegevus lükati edasi või seda tuli COVID-19 tõttu vähendada. Seetõttu tuli neid projekte muuta või pikendada ning lõppmaksed lükati edasi 2023. aastasse.

Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühissettevõtte (CA)

Programmi „Euroopa horisont“ elluviimine

3.3.16. Tabelis 3.3.3 on esitatud ülevaade ühissettevõtte liikmete sisse maksete eesmärkidest programmis „Horisont 2020“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sisse maksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.3.3. Liikmete sisse maksed programmile „Euroopa horisont“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)			Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)			
	Põhitegevus	Halduskulud	Kokku	Rahalised sisse maksed	Mitterahaline toetus ⁽¹⁾ (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Kokku
EL (DG RTD)	1660,8	39,2	1700,0	178,0	E/K	E/K	178,0
Erasektorist pärit liikmed	2360,8	39,2	2400,0	1,9	0,0	0,0	1,9
Kokku	4021,6	78,4	4100,0	179,9	0,0	0,0	179,9

(1) Sisaldab mitterahalist toetust põhitegevusele ja mitterahalist toetust lisategevusele.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.3.17. 2022. aastal tegi komisjon rahalisi sisse makseid 178 miljoni euro ulatuses. Ühissettevõtte kasutas peaaegu täielikult ära 176 miljoni euro suuruse tegevustoetuse eelmakseteks, mis on seotud programmi „Euroopa horisont“ raames sõlmitud esimeste toetuslepingutega.

2022. aasta halduseelarve vähene täitmine

3.3.18. 2022. aasta lõpus oli ühissettevõtte haldusmaksete eelarve (jaotis 2) täitmise määr madal – 54%. Ühissettevõtte eelarvehaldust ja finantsjuhtimist käsitleva aruande kohaselt tulenes see peamiselt 2022. aasta viimases kvartalis osutatud IT- ja kommunikatsiooniteenustest, mis tuli maksta 2023. aastal, ning komisjoni osutatavate teenuste kulude vähenemisest.

Tähelepanekud juhtimis- ja kontrollisüsteemide kohta

3.3.19. Programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ kulude järelauditeid tegi komisjoni DG RTD ühine audititalitus. Programmi „Horisont 2020“ kulude (tasaarvestused ja lõppmaksed) kohta teatas ühissettevõtte, et esinduslik veamäär on 1,6% ja allesjäänud veamäär

Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte (CA)

0,4%³⁰. Programmi „Euroopa horisont“ ei ole veel järelauditeeritud, sest esimesed vahemaksed tehakse eeldatavasti alles 2024. aastal.

3.3.20. Maksete kontrollimehhanismide hindamiseks auditeerisime programmi „Horisont 2020“ raames 2022. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit³¹. Ühel juhul leidsime ja kvantifitseerisime tõsise vea, mis tulenes enamdeklareeritud personalikuludest, sest toetusesaaja esitas eelarvestatud personalikuludel põhineva kuludeklaratsiooni.

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

3.3.21. Ülevaade meie eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud parandusmeetmetest on esitatud *lisas*.

---

³⁰ CA ühisettevõtte 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruanne, peatükk 4.1.1.

³¹ Toetusesaajate juures kontrollitud toetustega seotud maksetehingute puhul on kvantifitseeritavate vigade aruandluskünnis 1% auditeeritud kuludest.

Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte (CA)

Lisa. Eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud meetmed

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõtte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõtte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
1	2020	Ühisettevõtte suurendas oluliselt ajutiste töötajate arvu. Sellise praktikaga luuakse alalised ametikohad, mis ületavad ametikohtade loetelus ette nähtud ametikohtade arvu. See näitab, et ühisettevõtte koosseisuliste töötajate arv ei ole piisav, et rakendada ühisettevõtte teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava ja sellega seotud töökavasid. Selline olukord tekitab ühisettevõttele märkimisväärseid riske, mis on seotud põhipädevuste säilitamise, ebaselgete aruandluskanalite ning töötajate väiksema tõhususega, mis võib negatiivselt mõjutada ühisettevõtte üldist tulemuslikkust.	2022. aastal kasutas ühisettevõtte jätkuvalt märkimisväärset arvu ajutisi töötajaid. Ta selgitas seda tõsiasi, et ametikohtade loetelu on piiratud ja erakordne töökoormus tuleneb programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ samaaegsest rakendamisest.	Avatud
2	2021	Alates 2016. aasta jaanuarist peaksid ühisettevõtted tegema osa tööandja sissemaksetest ELi pensioniskeemi. Kuna komisjon ei ole neid kulusid ühisettevõtte eelarves ette näinud ega ametlikku maksetaotlust esitanud, ei olnud ühisettevõtte CA (ja selle eelkäija) veel selliseid sissemaksid teinud.	Ühisettevõtte maksis 2022. aasta eest asjaomaste tööandjate sissemaksed ELi pensioniskeemi vastavalt komisjoni esitatud arvetele. Iga-aastase sissemaks arvutamine põhines komisjoni suunistel.	Suletud

Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte (CA)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
		Kooskõlas personalieeskirjade ³² ja komisjoni suunistega tuleks iga ühisettevõtte töandja iga-aastane sissemaks arvutada protsendina ELi-välisest tulust, mis on seotud ühisettevõtte kogutuluga. Ühisettevõtte puhul on see 2,3% (2021. aasta arvandmete põhjal). Ühtses alusaktis on samas täpsustatud, et halduskulud tuleks igal aastal jagada võrdselt ELi ja teiste liikmete vahel. Nende vastuoluliste õigussätete olemasolu tõttu on oht, et õigusnorme tõlgendatakse erinevalt ning sellel on erinev finantsmõju.	Seetõttu loetakse tähelepanek lõpetatuks. Täiendavad meetmed, mis on seotud vastuoluliste õigusnormidega, ei kuulu ühisettevõtte pädevusse.	
3	2021	2021. aastal kiideti olulised dokumendid heaks nii, et kanti vastutava eelarvevahendite käsutaja allkirja kujutis Wordi vormingus dokumendile ning teisendati seejärel fail PDF-vormingusse. Selline tava võib tekitada õiguslikke riske, kuna allkirjastatud dokumentide nõuetekohasus võidakse vaidlustada.	Ühisettevõtte CA võttis 2022. aastal kasutusele nõuetekohase e-allkirja.	Suletud

---

³² Artikkel 83a.

Ühisettevõtte vastus

3.3.11. Ühisettevõtte võtab kontrollikoja tähelepaneku teadmiseks ja käsitleb küsimust täielikult järgmise aasta raamatupidamise aastaaruandes.

3.3.20. Ühisettevõtte nõustub auditi järeldustega. Sellega seoses on ühisettevõtte võtnud mitmeid eelmeetmeid, mille eesmärk on vähendada sarnaseid vigu, suurendades abisaajate ja toetuste rakendamise eest vastutavate ühisettevõtte ametnike teadlikkust. Meetmed on muu hulgas järgmised:

- teabeürituste korraldamine;
- ELi rahastamis- ja hankeportaali veebiseminaride linkide jagamine;
- toetusesaajatele (eelkõige VKEdele ja uutele osalistele) suunatud teatis, kuidas vältida ELi toetustega seotud kulude deklareerimisel kõige levinumaid vigu.

3.4. Innovatiivse Tervishoiu Algatuse Ühisettevõtte (IHI)

Sissejuhatus

3.4.1. Brüsselis asuv Innovatiivse Tervishoiu Algatuse Ühisettevõtte (IHI) (edaspidi „ühisettevõtte“ või „ühisettevõtte IHI“), asutati programmi „Euroopa horisont“ raames 2021. aasta novembris ajavahemikuks kuni 31. detsember 2031³³. Ühisettevõttega IHI asendati 2007. aasta veebruaris teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames kümneks aastaks³⁴ loodud Innovatiivsete Ravimite Algatuse Ühisettevõtte (IMI 1) ning ta on selle õigusjärglane. Ühisettevõtte tegevusaega pikendati 2014. aasta mais, et jätkata tegevust programmi „Horisont 2020“ raames kuni 31. detsembrini 2024³⁵ (IMI 2).

3.4.2. Ühisettevõtte IHI on avaliku ja erasektori partnerlus, mis keskendub interdistsiplinaarsetele, kestlikele ja patsiendikesksetele tervishoiualastele teadusuuringutele ja innovatsioonile. Selle asutajaliikmed on EL, keda esindab komisjon, ning Euroopa tööstusliidud COCIR, Euroopa Ravimitootjate Organisatsioonide Liit, sealhulgas Vaccines Europe, EuropaBio ja MedTech Europe.

3.4.3. Tabelis 3.4.1 esitatakse ühisettevõtte peamised arvanded.

Tabel 3.4.1. Ühisettevõtte peamised arvanded

	2022	2021	Muutus
Kasutatav maksete eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	174,8	210,4	-17%
Kasutatav kulukohustuste eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	272,4	11,0	2376%
Töötajate arv seisuga 31. detsember ⁽²⁾	49	50	-2%

(1) Kasutatav eelarve sisaldab eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, mille ühisettevõtte kandis uuesti jooksva aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ümberjaotamisi.

(2) Töötajaskond hõlmab ametnikke, ajutisi teenistujaid, lepingulisi töötajaid ja liikmesriigi lähetatud eksperte.

Allikas: ühisettevõtte esitatud andmed.

³³ Nõukogu määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtteid programmi „Euroopa horisont“ raames.

³⁴ Nõukogu määrus (EÜ) nr 73/2008, millega asutatakse ühisettevõtte innovatiivsete ravimite ühise tehnoloogiaalgatuse rakendamiseks.

³⁵ Nõukogu määrus (EL) nr 557/2014 Innovatiivsete Ravimite Algatuse Teise Ühisettevõtte asutamise kohta.

Innovatiivse Tervishoiu Algatuse Ühisettevõtte (IHI)

3.4.4. Tabelis 3.4.1 esitatud muudatused ühisettevõtte eelarve suuruses sõltuvad suuresti mitmeaastaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendusetapist. 2022. aastal alustas ühisettevõtte programmi „Euroopa horisont“ rakendamise. Seetõttu sisaldab 2022. aasta eelarve 2022. aastaks kavandatud programmi „Euroopa horisont“ esimeste projektikonkursside kulukohustuste eelarvet.

Kinnitavat avaldust toetav teave

3.4.5. Meie auditi käsitusviisi, meie arvamuse aluseks olevaid põhimõtteid, ühisettevõtte IHI juhtkonna ja organisatsiooni järelevalve eest vastutavate isikute kohustusi ning audiitori kohustusi raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute auditeerimisel on kirjeldatud punktis 3.1. Leheküljel 149 olev allkiri on arvamuse lahutamatu osa.

Kontrollikoja kinnitav avaldus Euroopa Parlamendile ja nõukogule – sõltumatu audiitori aruanne

Arvamus

3.4.6. Auditeerisime

- a) ühisettevõtte IHI raamatupidamise aastaaruannet, mis koosneb finantsaruannetest³⁶ ja eelarve täitmise aruannetest³⁷ 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta kohta, ning
- b) raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 287 sätestatud nõuetele.

³⁶ Finantsaruanded sisaldavad bilanssi, tulemiaruanne, rahavoogude aruannet, netovara muutuste aruannet, tähtsamate arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

³⁷ Eelarve täitmise aruanded sisaldavad kõiki eelarvetoiminguid koondavaid aruandeid ja selgitavaid lisasid.

Raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsus

Arvamus raamatupidamise aastaaruande usaldusväärse kohta

3.4.7. Meie hinnangul annab ühisettevõtte IHI raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta kõikides olulistes aspektides õiglase pildi ühisettevõtte IHI finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga, finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest lõppenud aastal vastavalt selle finantsmäärusele ja komisjoni peaarvepidaja poolt vastu võetud arvestuseeskirjadele. Viimased põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud avaliku sektori raamatupidamisstandarditel.

Raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkus ja korrektsus

Tulud

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.4.8. Meie hinnangul on ühisettevõtte IHI 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tulud kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Maksed

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.4.9. Meie hinnangul on ühisettevõtte IHI 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad maksed kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed.

3.4.10. Järgnevad tähelepanekud ei sea meie arvamust kahtluse alla.

Tähelepanekud eelarve haldamise kohta

Ebapiisav teave liikmete sissemaksete kohta programmi tasandil

3.4.11. Ühisettevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes on liikmekategooriate (EL, erasektorist pärit liikmed) lõikes kirjendatud sissemaksete summad üksteisest märkimisväärselt erinevad. Selle põhjuseks on asjaolu, et ELi rahaline toetus kinnitatakse ja kajastatakse, kui see on ühisettevõttele makstud projekti rakendamise alguses, kuid liikmete mitterahalist sissemakset kajastatakse alles pärast projekti rakendamiseks tehtud ja deklareeritud kulude kinnitamist. Ühelt poolt ELi rahalise toetuse kajastatud summa ning teiselt poolt teiste liikmete mitterahaliste ja rahaliste sissemaksete vahelist erinevust ei käsitletud ühisettevõtete 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes optimaalselt, kuna ei esitatud teavet ühisettevõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta aasta lõpu seisuga (allkirjastatud toetuslepingud ja lepingud).

3.4.12. Esitame järgmistes punktides ülevaadet sisaldava tabeli liikmete sissemaksete kohta programmide kaupa 2022. aastal.

Seitsmenda raamprogrammi rakendamine

Ühisettevõtte ei ole programmi rakendamist veel lõpule viinud

3.4.13. Tabelis 3.4.2 on esitatud ülevaade liikmete toetusest ühisettevõtte programmiga „Horisont 2020“ seotud tegevusele 2022. aasta lõpu seisuga.

Tabel 3.4.2. Liikmete sissemaksed seitsmendale raamprogrammile (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)				Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)				
	Põhitegevus	Halduskulud	Lisategevus ⁽¹⁾	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Mitterahaline toetus lisategevusele	Kokku
EL (DG RTD)	966,0	34,0	E/K	1000,0	938,4	E/K	E/K	E/K	938,4
Erasektorist pärit liikmed	966,0	34,0	E/K	1000,0	21,9	808,9	23,0	E/K	853,8
Kokku	1932,0	68,0	E/K	2000,0	960,3	808,9	23,0	E/K	1792,2

(1) Kontrollikoja audit ei hõlma lisategevust.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.4.14. 2022. aasta lõpuks oli ühisettevõtte täielikult kulukohustustega sidunud seitsmenda raamprogrammi raames sõlmitud toetuslepingutele eraldatud ELi maksimaalse põhitegevuse toetuse summas 966 miljonit eurot. Kümme aastat pärast seitsmenda raamprogrammi lõppu tuleb veel lõpule viimata projektide eest maksta lisaks umbes

Innovatiivse Tervishoiu Algatuse Ühisettevõtte (IHI)

44,9 miljonit eurot (ehk 5%). Erasektorist pärit liikmed olid õiguslikult kohustunud tegema mitterahalisi sissemaksid summas 914,2 miljonit eurot ehk 94,6% minimaalsest tegevuseesmärgist (966 miljonit eurot). Sellest kulukohustustega kaetud summast olid tööstusharu liikmed 2022. aasta lõpus maksnud 831,9 miljonit eurot (ehk 86% eesmärgist).

Programmi „Horisont 2020“ eelarve täitmine

3.4.15. Tabelis 3.4.3 on esitatud ülevaade ühisettevõtte liikmete sissemaksete eesmärkidest programmis „Horisont 2020“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.4.3. Liikmete sissemaksed programmile „Horisont 2020“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)				Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)				
	Põhitegevus	Halduskulud	Lisategevus ⁽¹⁾	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Mitterahaline toetus lisategevusele	Kokku
EL (DG RTD)	1595,4	42,6	E/K	1638,0	991,7	E/K	E/K	E/K	991,7
EFPIA ja temaga seotud partnerid	1595,4	42,6	E/K	1638,0	36,3	854,0	224,0	E/K	1114,3
Kokku	3190,8	85,2	E/K	3276,0	1028,0	854,0	224,0	E/K	2106,0

(1) Kontrollikoja audit ei hõlma lisategevust.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

Liikmete juriidilised kohustused vastavad nende sissemaksetega seotud eesmärkidele

3.4.16. Selleks et saada täielik ülevaade ühisettevõtte programmi „Horisont 2020“ raames saadud tulemustest, on vaja arvesse võtta ka allkirjastatud toetuslepingutega seotud ühisettevõtte liikmete tegevuskulude praegust seisut. 2022. aasta lõpuks oli ühisettevõtte kulukohustustega sidunud 1,4521 miljardit eurot ehk 91% programmi „Horisont 2020“ raames allkirjastatud toetuslepingute jaoks ette nähtud ELi maksimaalsest tegevustoetusest (1,5954 miljardit eurot). Sellest umbes 484,8 miljonit eurot (33,4%) tuleb lähiaastatel välja maksta veel lõpetamata projektide ja lepingute eest. Samal ajal olid erasektorist pärit liikmed ja assotsieerunud partnerid õiguslikult kohustunud tegema mitterahalisi sissemaksid summas 1,4994 miljardit eurot ehk 94% miinimumeesmärgist (1,5954 miljardit eurot). Sellest kulukohustustega kaetud summast olid nad 2022. aasta lõpus maksnud 1,0789 miljardit eurot (ehk 67,6% eesmärgist).

Programmi „Horisont 2020“ tegevuste 2022. aasta eelarvemakseid tehti 87% ulatuses

3.4.17. Programmi „Horisont 2020“ tegevuste jaoks ei saanud ühisettevõtte uusi kulukohustuste assigneeringuid, kuna ta oli oma viimase projektikonkursi lõpule viinud 2020.

Innovatiivse Tervishoiu Algatuse Ühisettevõtte (IHI)

aasta lõpuks. Tegevuskulude maksete assigneeringute eelarve täitmise määr oli 87% (2021. aastal 96%).

Programmi „Euroopa horisont“ elluviimine

3.4.18. Tabelis 3.4.4 on esitatud ülevaade ühisettevõtte liikmete sissemaksetega seotud eesmärkidest programmis „Euroopa horisont“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.4.4. Liikmete sissemaksed programmile „Euroopa horisont“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)			Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)			
	Põhitegevus	Halduskulud	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus ⁽¹⁾ (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Kokku
EL (DG RTD)	1169,8	30,2	1200,0	1,4	E/K	E/K	1,4
Erasektorist pärit liikmed	969,8	30,2	1000,0	1,4	0,0	0,0	1,4
Panustavad partnerid	200,0	0,0	200,0	E/K	0,0	0,0	0,0
Kokku	2339,6	60,4	2400,0	2,8	0,0	0,0	2,8

(1) Sisaldab mitterahalist toetust põhitegevusele ja mitterahalist toetust lisategevusele.

Ühisettevõtte tasandil ei tohi mitterahaline toetus lisategevusele olla suurem kui 40% liikmete mitterahalise toetuse kogusummast

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.4.19. 2022. aastal tegi komisjon ühisettevõtte halduskulude katmiseks rahalisi sissemaksid ainult 1,4 miljoni euro ulatuses. Ühisettevõtte ei taotlenud rahalist toetust oma programmi „Euroopa horisont“ tegevuste jaoks, kuna kaks esimest 2022. aastal programmi „Euroopa horisont“ raames algatatud projektikonkurssi viiakse lõpule alles 2023. aastal.

Tähelepanekud juhtimis- ja kontrollisüsteemide kohta

3.4.20. Seitsmenda raamprogrammi kulutuste puhul teeb järelauditeid ühisettevõtte, kuid programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ projektide maksete järelauditite eest vastutab komisjoni DG RTD ühine audititalitus. Ühisettevõtte andmetel on seitsmenda raamprogrammi projektide esinduslik veamäär 2,1% ja allesjäänud veamäär 0,8%, ning programmi „Horisont 2020“ projektide (tasaarvestused ja lõppmaksed) esinduslik veamäär

Innovatiivse Tervishoiu Algatuse Ühisettevõtte (IHI)

2,7% ja allesjäänud veamäär 0,9%³⁸. Programmi „Euroopa horisont“ ei ole veel järelauditeeritud, sest esimesed vahemaksud tehakse eeldatavasti alles 2024. aastal.

3.4.21. Maksete kontrollimehhanismide hindamiseks auditeerisime programmi „Horisont 2020“ raames 2022. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit³⁹. Me ei leidnud valimisse kaasatud ühisettevõtte toetusesaajate puhul vigu ega kontrollialaseid puudusi.

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

3.4.22. Ülevaade meie eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud parandusmeetmetest on esitatud *lisas*.

---

³⁸ Ühisettevõtte SESAR 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruande peatükk 4.1.1.

³⁹ Toetusesaajate juures kontrollitud toetustega seotud maksetehingute puhul on kvantifitseeritavate vigade aruandluskünnis 1% auditeeritud kuludest.

Innovatiivse Tervishoiu Algatuse Ühisettevõtte (IHI)

Lisa. Eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud meetmed

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
1	2021	<p>Alates 2016. aasta jaanuarist peaksid ühisettevõtted tegema osa tööandja sisse maksetest ELi pensioniskeemi. Kuna komisjon ei ole neid kulusid ühisettevõtte eelarves ette näinud ega ametlikku maksetaotlust esitanud, ei olnud ühisettevõtte IHI (ja selle eelkäija) veel selliseid sisse makseid teinud.</p> <p>Kooskõlas personalieeskirjade⁴⁰ ja komisjoni suunistega tuleks iga ühisettevõtte tööandja iga-aastane sisse makse arvutada protsendina ELi-välisest tulust, mis on seotud ühisettevõtte kogutuluga. Ühisettevõtte puhul on see 2,5% (2021. aasta arvandmete põhjal). Ühtses alusaktis on samas täpsustatud, et halduskulud tuleks igal aastal jagada võrdselt ELi ja teiste liikmete vahel (2021. aasta arvandmete põhjal). Nende vastuoluliste õigussätete olemasolu tõttu on oht, et õigusnorme tõlgendatakse erinevalt ning sellel on erinev finantsmõju.</p>	<p>Ühisettevõtte maksis 2022. aasta eest asjaomaste tööandjate sisse makseid ELi pensioniskeemi vastavalt komisjoni esitatud arvetele. Iga-aastase sisse makse arvutamine põhines komisjoni suunistel.</p> <p>Seetõttu loetakse tähelepanek lõpetatuks. Täiendavad meetmed, mis on seotud vastuoluliste õigusnormidega, ei kuulu ühisettevõtte pädevusse.</p>	Suletud

⁴⁰ Artikkel 83a.

Innovatiivse Tervishoiu Algatuse Ühisettevõtte (IHI)

Ühisettevõtte vastus

3.4.11. Ühisettevõtte IHI täpsustab esitusviisi 2023. aasta raamatupidamise aastaaruandes.

3.4.16. Esialgsete sissemaksete eesmärki vähendati kokkuleppel Euroopa Komisjoniga. Vähendatud õiguslike sissemaksete eesmärgi saavutamise määr on 74%.

3.5. Saastevaba Vesiniku Ühisettevõtte (Clean H2)

Sissejuhatus

3.5.1. Brüsselis asuv Saastevaba Vesiniku Ühisettevõtte (Clean H2) (edaspidi „ühisettevõtte“ või „ühisettevõtte Clean H2“) asutati 2021. aasta novembris teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames ajavahemikuks, mis lõpeb 31. detsembril 2031⁴¹. Ühisettevõttega Clean H2 asendati 2008. aasta mais teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames ajavahemikuks kuni 31. detsembrini 2017⁴² loodud Kütuseelementide ja Vesiniku Valdkonna Ühisettevõtte (FCH 1) ning ta on selle õigusjärglane. Ühisettevõtte tegevusaega pikendati 2014. aasta juunis, et jätkata tegevust programmi „Horisont 2020“ raames kuni 31. detsembrini 2024⁴³ (FCH 2).

3.5.2. Ühisettevõtte Clean H2 on kütuseelementide ja vesiniku valdkonnas teadustegevuse ja innovatsiooni alal tegutsev avaliku ja erasektori partnerlus. Ühisettevõtte asutajaliikmed on Euroopa Liit (keda esindab Euroopa Komisjon), tööstusrühmitus (Hydrogen Europe) ja teadusrühmitus (Hydrogen Europe Research).

3.5.3. Tabelis 3.5.1 esitatakse ühisettevõtte peamised arvanded.

Tabel 3.5.1. Ühisettevõtte peamised arvanded

	2022	2021	Muutus
Kasutatav maksete eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	118,3	56,2	110%
Kasutatav kulukohustuste eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	314,3	15,8	1889%
Töötajate arv seisuga 31. detsember ⁽²⁾	29	27	7%

(1) Kasutatav eelarve sisaldab eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, mille ühisettevõtte kandis uuesti jooksva aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ümberjaotamisi.

(2) Töötajaskond hõlmab ametnikke, ajutisi teenistujaid, lepingulisi töötajaid ja liikmesriigi lähetatud eksperte.

Allikas: ühisettevõtte esitatud andmed.

⁴¹ Nõukogu määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtteid programmi „Euroopa horisont“ raames.

⁴² Nõukogu määrus (EÜ) nr 521/2008, millega asutatakse Kütuseelementide ja Vesiniku Valdkonna Ühisettevõtte.

⁴³ Nõukogu määrus (EL) nr 559/2014 kütuseelementide ja vesiniku valdkonna teise ühisettevõtte asutamise kohta.

Saastevaba Vesiniku Ühisettevõtte (Clean H2)

3.5.4. Tabelis 3.5.1 esitatud muudatused ühisettevõtte eelarve suuruses sõltuvad suuresti mitmeaastaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendusetapist, mida ühisettevõtte parajasti rakendab. 2022. aastal alustas ühisettevõtte programmi „Euroopa horisont“ rakendamisega. Seetõttu sisaldab 2022. aasta eelarve programmi „Euroopa horisont“ raames 2022. aastaks kavandatud esimeste projektikonkursside kulukohustuste eelarvet ja vastavate eelmaksete eelarvet.

Kinnitavat avaldust toetav teave

3.5.5. Meie auditi käsitusviisi, meie arvamuse aluseks olevaid põhimõtteid, ühisettevõtte Clean H2 juhtkonna ja organisatsiooni järelevalve eest vastutavate isikute kohustusi ning audiitori kohustusi raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute auditeerimisel on kirjeldatud punktis 3.1. Leheküljel 149 olev allkiri on arvamuse lahutamatu osa.

Kontrollikoja kinnitav avaldus Euroopa Parlamendile ja nõukogule – sõltumatu audiitori aruanne

Arvamus

3.5.6. Auditeerisime

- a) ühisettevõtte Clean H2 raamatupidamise aastaaruannet, mis koosneb finantsaruannetest⁴⁴ ja eelarve täitmise aruannetest⁴⁵ 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta kohta, ning
- b) raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 287 sätestatud nõuetele.

⁴⁴ Finantsaruanded sisaldavad bilanssi, tulemiaruanne, rahavoogude aruannet, netovara muutuste aruannet, tähtsamate arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

⁴⁵ Eelarve täitmise aruanded sisaldavad kõiki eelarvetoiminguid koondavaid aruandeid ja selgitavaid lisasid.

Raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsus

Arvamus raamatupidamise aastaaruande usaldusväärse kohta

3.5.7. Meie hinnangul annab ühissettevõtte Clean H2 raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta kõikides olulistes aspektides õiglase pildi ühissettevõtte Clean H2 finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga, finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest lõppenud aastal vastavalt selle finantsmäärusele ja komisjoni peaarvepidaja poolt vastu võetud arvestuseeskirjadele. Viimased põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud avaliku sektori raamatupidamisstandarditel.

Raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkus ja korrektsus

Tulud

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.5.8. Meie hinnangul on ühissettevõtte Clean H2 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tulud kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Maksed

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.5.9. Meie hinnangul on ühissettevõtte Clean H2 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad maksed kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed.

3.5.10. Järgnevad tähelepanekud ei sea meie arvamust kahtluse alla.

Tähelepanekud eelarve haldamise kohta

Ebapiisav teave liikmete sissemaksete kohta programmi tasandil

3.5.11. Ühisettevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes on liikmekategooriate (EL, erasektorist pärit liikmed) lõikes kirjendatud sissemaksete summad üksteisest märkimisväärselt erinevad. Selle põhjuseks on asjaolu, et ELi rahaline toetus kinnitatakse ja kajastatakse, kui see on ühisettevõttele makstud projekti rakendamise alguses, kuid liikmete mitterahalist sissemakset kajastatakse alles pärast projekti rakendamiseks tehtud ja deklareeritud kulude kinnitamist. Ühelt poolt ELi rahalise toetuse kajastatud summa ning teiselt poolt teiste liikmete mitterahaliste ja rahaliste sissemaksete vahelist erinevust ei käsitletud ühisettevõtete 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes optimaalselt, kuna ei esitatud teavet ühisettevõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta aasta lõpu seisuga (allkirjastatud toetuslepingud ja lepingud).

3.5.12. Esitame järgmistes punktides ülevaadet sisaldava tabeli liikmete sissemaksete kohta programmide kaupa 2022. aastal.

Seitsmenda raamprogrammi rakendamine

Ühisettevõtte saavutas liikmete sissemaksetele seatud eesmärgid

3.5.13. Tabelis 3.5.2 on esitatud ülevaade ühisettevõtte liikmete poolt seitsmendasse raamprogrammi tehtavate sissemaksetega seotud eesmärkidest võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mida kajastati raamatupidamises 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.5.2. Liikmete sissemaksed seitsmendale raamprogrammile (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele ja juriidilistele otsustele)				Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)				
	Põhitegevus	Halduskulud	Lisategevus ⁽¹⁾	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Mitterahaline toetus lisategevusele	Kokku
EL (DG RTD)	450,0	20,0	E/K	470,0	407,4	19,1	E/K	E/K	426,5
Erasektorist pärit liikmed	450,0	20,0	E/K	470,0	17,9	450,0	10,7	E/K	478,6
Kokku	900,0	40,0	E/K	940,0	425,3	469,1	10,7	E/K	905,1

(1) Kontrollikoja audit ei hõlma lisategevust.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.5.14. 2022. aasta lõpuks oli ühisettevõtte kulukohustustega sidunud 425,8 miljonit eurot ehk 95% ELi maksimaalsest tegevustoetusest (€450 miljonit eurot) seitsmenda raamprogrammi raames allkirjastatud toetuslepingute jaoks. Sellest umbes 3 miljonit eurot (0,7%) tuleb lähiaastatel välja maksta seitsmenda raamprogrammi viimase

Saastevaba Vesiniku Ühisettevõtte (Clean H2)

lõpetamata projekti sulgemise eest. Teisalt deklareerisid erasektorist pärit liikmed 2022. aasta lõpus mitterahalist toetust, mille summa vastas 450 miljoni euro suurusele miinimumeesmärgile, mille ühisettevõtte oli täielikult heaks kiitnud.

Programmi „Horisont 2020“ eelarve täitmine

3.5.15. Tabelis 3.5.3 on esitatud ülevaade ühisettevõtte liikmete sissemaksete eesmärkidest programmis „Horisont 2020“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.5.3. Liikmete sissemaksed programmile „Horisont 2020“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele ja juriidilistele otsustele)				Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)				
	Põhitegevus	Halduskulud	Lisategevus ⁽¹⁾	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Mitterahaline toetus lisategevusele	Kokku
EL (DG RTD)	646,0	19,0	E/K	665,0	573,1	E/K	E/K	E/K	573,1
Erasektorist pärit liikmed	76,0	19,0	285,0	380,0	14,8	51,7	47,3	1039,0	1152,8
Kokku	722,0	38,0	285,0	1045,0	587,9	51,7	47,3	1039,0	1725,9

(1) Kontrollikoja audit ei hõlma lisategevust.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.5.16. Erasektorist pärit liikmete poolt põhitegevusele tehtud ja heaks kiidetud mitterahaliste sissemaksete madal tase – 51,7 miljonit eurot (2021. aastal 38,6 miljonit eurot), tuleneb asjaolust, et ühisettevõtte kinnitab need hiljem, kui tehakse programmi „Horisont 2020“ projektide lõppmaksed ja tuleb esitada tõendid finantsaruannete kohta.

Liikmete juriidilised kohustused vastavad nende sissemaksetega seotud eesmärkidele

3.5.17. Selleks et saada täielik ülevaade ühisettevõtte saavutustest programmi „Horisont 2020“ rakendamisel, tuleb arvesse võtta ka ühisettevõtte liikmete võetud kohustuste (allkirjastatud toetuslepingute ja lepingute) täitmise praegust seis. 2022. aasta lõpuks oli ühisettevõtte täielikult kulukohustustega sidunud programmi „Horisont 2020“ raames sõlmitud toetuslepingutele ja lepingutele eraldatud ELi maksimaalse toetuse summas 646 miljonit eurot. Sellest kulukohustustega seotud summast umbes 88,5 miljonit eurot (13,7%) tuleb lähiaastatel välja maksta veel lõpetamata projektide ja lepingute eest. Samal ajal olid erasektorist pärit liikmed juriidiliselt kohustunud andma ühisettevõtte põhitegevusse mitterahalist toetust summas 190,5 miljonit eurot ja mitterahalist toetust täiendavaks tegevuseks 1,039 miljardi euro ulatuses ehk 340,6% miinimumeesmärgist, milleks on 361 miljonit eurot. Nende kulukohustustega kaetud summade kohta anti täielikult aru 2022. aasta lõpus.

Saastevaba Vesiniku Ühisettevõtte (Clean H2)

Programmi „Horisont 2020“ 2022. aasta eelarve täitmine halvenes, kuna toetusesaajate kulud ja rakendamisprobleemid suurenesid

3.5.18. Programmi „Horisont 2020“ tegevuste jaoks ei saanud ühisettevõtte uusi kulukohustuste assigneeringuid, kuna ta oli oma viimase projektikonkursi lõpule viinud 2020. aasta lõpuks. Tegevuskulude maksete assigneeringute kasutusmäär oli 81% (2021. aastal 88%), mis ühisettevõtte andmetel oli tingitud toetusesaajate kulude suurenemisest ja tarneprobleemidest, mis tulenesid COVID-19 kriisist ja Ukraina sõjast. Seetõttu tuli enamiku programmi „Horisont 2020“ projektide kestust pikendada ja lõppmaksed edasi lükata 2023. aastasse.

Programmi „Euroopa horisont“ elluviimine

3.5.19. Tabelis 3.5.4 on esitatud ülevaade ühisettevõtte liikmete sissemaksete eesmärkidest programmis „Euroopa horisont“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.5.4. Liikmete sissemaksed programmile „Euroopa horisont“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)			Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)			
	Põhitegevus	Halduskulud	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus ⁽¹⁾ (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Kokku
EL (DG RTD)	969,8	30,2	1000,0	80,0	E/K	E/K	80,0
Erasektorist pärit liikmed	969,8	30,2	1000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokku	1939,6	60,4	2000,0	80,0	0,0	0,0	80,0

(1) Sisaldab mitterahalist toetust põhitegevusele ja mitterahalist toetust lisategevusele.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.5.20. 2022. aastal eraldas komisjon 80 miljonit eurot rahalist toetust, millest 47 miljonit eurot (ehk 59%) kasutas ühisettevõtte programmi „Euroopa horisont“ raames sõlmitud esimeste toetuslepingutega seotud eelmakseteks. 2022. aasta projektikonkursi hindamise tulemusena võeti tagasi neli teemat, mille kohta ei olnud esitatud ühtegi sobivat taotlust. Ühisettevõtte kandis 2023. aastasse üle kasutamata 33 miljoni euro suuruse maksete

Saastevaba Vesiniku Ühisettevõtte (Clean H2)

eelarve uute toetuslepingutega seotud eelmaksete tegemiseks, mis on kavas allkirjastada 2023. aasta alguses.

2022. aasta halduseelarve vähene täitmine

3.5.21. 2022. aasta lõpus olid halduseelarve (jaotis 2) täitmise määrad madalad (kasutati 62% kulukohustuste assigneeringutest ja 51% maksete assigneeringutest). Ühisettevõtte selgitas, et see oli tingitud vesinikunädala ürituse korraldamisega seotud maksete peatamisest, büroohoone renoveerimise hanke edasilükkamisest ja olulise teenuste raamlepingu hilinenud sõlmimisest.

Tähelepanekud juhtimis- ja kontrollisüsteemide kohta

3.5.22. Seitsmenda raamprogrammi kulutuste puhul teeb järelauditeid ühisettevõtte, kuid programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ projektide maksete järelauditite eest vastutab komisjoni DG RTD ühine audititalitus. Seitsmenda raamprogrammi 2022. aasta lõplike kulutuste puhul ei teinud ühisettevõtte järelauditeid, kuna kõnealused summad olid ebaolulised. Sellest tulenevalt avaldas komisjon seitsmenda raamprogrammi kulude lõplike veamääradena esindusliku veamäärana 2,0% ja allesjäänud veamäärana 1,1%, mille ta saavutas 2021. aasta lõpus. Programmi „Horisont 2020“ kulude (tasaarvestused ja lõppmaksed) kohta teatas ühisettevõtte, et esinduslik veamäär on 2,9% ja allesjäänud veamäär 0,9%⁴⁶. Programmi „Euroopa horisont“ suhtes ei tehtud järelauditeid, sest esimesed vahemaksed tehakse eeldatavasti alles 2024. aastal.

3.5.23. Maksete kontrollimehhanismide hindamiseks auditeerisime programmi „Horisont 2020“ raames 2022. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit⁴⁷. Ühe juhtumi puhul leidsime ja kvantifitseerisime personalikuludest tuleneva tõsise vea, sest toetusesaaja taotles puhkuseperioodidel töötatud tundide hüvitamist ja lisis deklareeritud kulude hulka rahastamiskõlbmatud täiendavad töötasukulud. Ühe teise juhtumi puhul leidsime ja kvantifitseerisime tõsise vea, mis tulenes seadmetega seotud kuludest, mida toetusesaaja aruandeperioodil ei kasutanud, ja valesti arvatud personalikuludest.

⁴⁶ Ühisettevõtte Clean H2 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruande peatükk 4.1.1.1.

⁴⁷ Toetusesaajate juures kontrollitud toetustega seotud maksetehingute puhul on kvantifitseeritavate vigade aruandluskünnis 1% auditeeritud kuludest.

Tähelepanekud muude teemade kohta

3.5.24. *Personalieeskirjade*⁴⁸ ja ühisettevõtte suuniste kohaselt peaks personalikomitee määrama välise värbamismenetluste jaoks valikukomisjoni vähemalt ühe liikme. Leidsime, et auditeeritud värbamismenetluse valikukomisjonis ei olnud personalikomitee määratud liiget. Ühisettevõtte ei suutnud luua personalikomiteed, hoolimata sellest, et ta avaldas oma töötajatele mitu osalemiskutset.

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

3.5.25. Ülevaade meie eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud parandusmeetmetest on esitatud *lisas*.

---

⁴⁸ Artikkel 9 koostoimes artikliga 1a.

Saastevaba Vesiniku Ühisettevõtte (Clean H2)

Lisa. Eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud meetmed

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
1	2021	<p>Alates 2016. aasta jaanuarist peaksid ühisettevõtted tegema osa tööandja sissemaksetest ELi pensioniskeemi. Kuna komisjon ei ole neid kulusid ühisettevõtte eelarves ette näinud ega ametlikku maksetaotlust esitanud, ei olnud ühisettevõtte Clean H2 (ja selle eelkäija) veel selliseid sissemaksid teinud.</p> <p>Kooskõlas personalieeskirjade⁴⁹ ja komisjoni suunistega tuleks iga ühisettevõtte tööandja iga-aastane sissemaks arutada protsendina ELi-välisest tulust, mis on seotud ühisettevõtte kogutuluga. Ühisettevõtte Clean H2 puhul on see 2,9% (2021. aasta arvandmete põhjal). Ühtses alusaktis on samas täpsustatud, et halduskulud tuleks igal aastal jagada võrdselt ELi ja teiste liikmete vahel. Nende vastuoluliste õigussätete olemasolu tõttu on oht, et õigusnorme tõlgendatakse erinevalt ning sellel on erinev finantsmõju.</p>	<p>Ühisettevõtte Clean H2 maksis 2022. aasta eest asjaomaste tööandjate sissemaksed ELi pensioniskeemi vastavalt komisjoni esitatud arvetele. Iga-aastase sissemaks arutamine põhines komisjoni suunistel.</p> <p>Seetõttu loetakse tähelepanek lõpetatuks. Täiendavad meetmed, mis on seotud vastuoluliste õigusnormidega, ei kuulu ühisettevõtte pädevusse.</p>	Suletud

⁴⁹ Artikkel 83a.

Ühisettevõtte vastus

3.5.11. Ühisettevõtte võtab kontrollikoja tähelepaneku teadmiseks ja käsitleb küsimust järgmise aasta raamatupidamise aastaaruandes.

3.5.23. Eelkõige kasutab ühisettevõtte kontrollikoja tähelepanekuid, et veelgi parendada oma olemasolevat riskipõhist kontrollistrateegiat seoses ennetusmeetmetega, mida kohaldatakse väiksematele ja uutele toetusesaajatele tehtavate ühisettevõtte maksete konkreetsele kihile.

Teiseks on kontrollikoja tähelepanek seotud kulude rahastamiskõlblikkuse ajalise erinevusega. Enne makse kinnitamist oli ühisettevõtte andnud toetusesaajale korralduse eemaldada seotud seadmekulud jooksvatest finantsaruannetest. Programmi „Horisont 2020“ lihtsustamisreegel võimaldab toetusesaajatel siiski jätta täpsustamata kulud, mis on alla künnise 15% taotletud personalikuludest. Seetõttu ei olnud seadmete kogumaksumus ühisettevõttele täielikult nähtav. Tulevikus annab ühisettevõtte parandusmeetmena toetusesaajatele juhised, et nad märgiksid alati kõige kallimad seadmed ja esitaksid üksikasjalikult nende täieliku väärtuse.

3.5.24. Vaatamata mitmele katsele viimasel kahel aastal ei olnud COVID-19ga seotud asjaolude tõttu uue personalikomitee loomine praktiliselt võimalik. Alates 2023. aasta algusest on personalikomitee juba loodud ja täielikult toimiv.

3.6. Peamiste Digitehnoloogiate Ühisettevõtte (KDT)

Sissejuhatus

3.6.1. Brüsselis asuv Peamiste Digitehnoloogiate Ühisettevõtte (KDT) (edaspidi „ühisettevõtte“ või „ühisettevõtte KDT“) asutati programmi „Euroopa horisont“ raames 2021. aasta novembris ajavahemikuks kuni 31. detsember 2031⁵⁰. Ühisettevõttega KDT asendati programmi „Horisont 2020“ raames 2014. aasta mais ajavahemikuks kuni 31. detsember 2024 loodud ühisettevõtte ECSEL (Euroopa juhtpositsiooni tugevdamine elektroonikakomponentide ja -süsteemide toel), ning ta on selle õigusjärglane⁵¹. 26. juunil 2014 asendati ühisettevõttega ECSEL Euroopa nanoelektronika algatuse nõuandekomisjoni ja manussüsteemide kõrgetasemelise teadusuuringute ja tehnoloogia ühisettevõtte ning ta on selle õigusjärglane.

3.6.2. Ühisettevõtte KDT on avaliku ja erasektori partnerlus, mis keskendub teadusuuringutele ja innovatsioonile peamiste digitehnoloogiate valdkonnas, mis on olulised Euroopa konkurentsivõimelise juhtpositsiooni jaoks digitaalajanduses, sealhulgas eelkõige elektroonikakomponentide ja -süsteemide sektoris. Selle asutajaliikmed on EL, keda esindab komisjon, [osalevad riigid](#) ja kolm tööstusliitu (Euroopa aruka süsteemi integreerimise ühendus, Euroopa Nanoelektronikategevuse Assotsiatsioon ja sisetööstusliit (Inside Industry Association)), mis esindavad vastavalt mikro- ja nanoelektronika, arukate integreeritud süsteemide ja manus-/küberfüüsikaliste süsteemide sidusrühmi.

3.6.3. 2023. aasta juulis võttis nõukogu vastu muutmismääruse, et muuta KDT ühisettevõtte kiipide ühisettevõtteks⁵². Muudetud määruse kohaselt on kiipide ühisettevõtte laiendatud pädevus edendada uuenduslike järgmise põlvkonna pooljuhttehnoloogiate arendamist ja tugevdada Euroopa kiipide tootmise suutlikkust Euroopa kiibialgatuse raames. Selleks suurendatakse ELi toetust ühisettevõttele 1,8 miljardilt eurolt 4,2 miljardile eurole ning

---

⁵⁰ Nõukogu määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtteid programmi „Euroopa horisont“ raames.

⁵¹ Nõukogu määrus (EL) nr 561/2014 ühisettevõtte ECSEL asutamise kohta.

⁵² Nõukogu määrus (EL) 2023/1782, millega muudetakse määrust (EL) 2021/2085 (millega luuakse ühisettevõtteid programmi „Euroopa horisont“ raames) seoses kiipide ühisettevõttega.

Peamiste Digitehnoloogiate Ühissetevõtte (KDT)

seda rahastatakse 2,7 miljardi euroga programmist „Euroopa horisont“ ja 1,5 miljardi euroga programmist „Digitaalne Euroopa“.

3.6.4. Tabelis 3.6.1 esitatakse ühissetevõtte peamised arvanded.

Tabel 3.6.1. Ühissetevõtte peamised arvanded

	2022	2021	Muutus
Kasutatav maksete eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	222,2	199,3	11%
Kasutatav kulukohustuste eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	261,4	214,0	22%
Töötajate arv seisuga 31. detsember ⁽²⁾	25	29	-14%

(1) Kasutatav eelarve sisaldab eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, mille ühissetevõtte kandis uuesti jooksva aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ümberjaotamisi.

(2) Töötajaskond hõlmab ametnikke, ajutisi teenistujaid, lepingulisi töötajaid ja liikmesriigi lähetatud eksperte.

Allikas: ühissetevõtte esitatud andmed.

3.6.5. Tabelis 3.6.1 esitatud muudatused ühissetevõtte eelarve suuruses sõltuvad suuresti mitmeaastaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendusetapist, mida ühissetevõtte parajasti rakendab. Ühissetevõtte alustas esimeste programmi „Euroopa horisont“ projektikonkursside käivitamist juba 2021. aasta lõpus. 2022. aasta eelarve sisaldab 2022. aastaks kavandatud programmi „Euroopa horisont“ projektikonkursside kulukohustuste eelarvet ja seonduvate eelmaksete eelarvet.

Kinnitavat avaldust toetav teave

3.6.6. Meie auditi käsitusviisi, meie arvamuse aluseks olevaid põhimõtteid, ühissetevõtte KDT juhtkonna ja organisatsiooni järelevalve eest vastutavate isikute kohustusi ning audiitori kohustusi raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute auditeerimisel on kirjeldatud punktis 3.1. Leheküljel **149** olev allkiri on arvamuse lahutamatu osa.

Kontrollikoja kinnitav avaldus Euroopa Parlamendile ja nõukogule – sõltumatu audiitori aruanne

Arvamus

3.6.7. Auditeerisime

- a) ühisettevõtte raamatupidamise aastaaruannet, mis koosneb finantsaruannetest⁵³ ja eelarve täitmise aruannetest⁵⁴ 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta kohta, ning
- b) raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 287 sätestatud nõuetele.

Raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsus

Arvamus raamatupidamise aastaaruande usaldusväärse kohta

3.6.8. Meie hinnangul annab ühisettevõtte KDT raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta kõikides olulistes aspektides õiglase pildi ühisettevõtte finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga, finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest lõppenud aastal vastavalt selle finantsmäärusele ja komisjoni peaarvepidaja poolt vastu võetud arvestuseeskirjadele. Viimased põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud avaliku sektori raamatupidamisstandarditel.

⁵³ Finantsaruanded sisaldavad bilansi, tulemiaruanne, rahavoogude aruanne, netovara muutuste aruanne, tähtsamate arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

⁵⁴ Eelarve täitmise aruanded sisaldavad kõiki eelarvetoiminguid koondavaid aruandeid ja selgitavaid lisasid.

Raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkus ja korrektsus

Tulud

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.6.9. Meie hinnangul on ühisettevõtte KDT 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tulud kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Maksed

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.6.10. Meie hinnangul on ühisettevõtte KDT 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad maksed kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

3.6.11. Järgnevad tähelepanekud ei sea meie arvamust kahtluse alla.

Tähelepanekud eelarve haldamise kohta

Ebapiisav teave liikmete sissemaksete kohta programmi tasandil

3.6.12. Ühisettevõtte ei avalikustanud oma 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes olulist teavet liikmete sissemaksete kohta programmi tasandil, mis oleks asjakohane ühisettevõtte aasta lõpu saavutuste täielikuks esitamiseks. Nimelt ei võrrelnud ühisettevõtte igast liikmekategooriast kuni aasta lõpuni iga programmi raames saadud sissemakseid vastava programmi jaoks seatud õigusnormide kohaste sissemaksete eesmärkidega. Lisaks ei avalikustanud ühisettevõtte nendes raamatupidamisaruannetes osalevate riikide panust ühisettevõttesse.

3.6.13. Esitame järgmistest punktides ülevaadet sisaldava tabeli liikmete sissemaksete kohta programmide kaupa 2022. aastal.

Peamiste Digitehnoloogiate Ühissetevõtte (KDT)

Programmi „Horisont 2020“ eelarve täitmine

3.6.14. Tabelis 3.6.2 on esitatud ülevaade ühissetevõtte liikmete sisse maksete eesmärkidest programmis „Horisont 2020“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sisse maksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.6.2. Liikmete sisse maksed programmile „Horisont 2020“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)				Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)				
	Põhitegevus	Halduskulud	Lisategevus ⁽¹⁾	Kokku	Rahalised sisse maksed	Mitterahaline toetus (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (kinnitamata prognoos)	Mitterahaline toetus lisategevusele	Kokku
EL (DG CNCT)	1169,7	15,3	E/K	1185,0	1158,6	E/K	E/K	E/K	1158,6
Erasektorist pärit liikmed	1617,5	40,0	E/K	1657,5	24,3	406,5	1 172,5	E/K	1603,3
Osalevad riigid ⁽²⁾	1170,0	E/K	E/K	1170,0	495,3	E/K	E/K	E/K	495,3
Kokku	3957,2	55,3	E/K	4012,5	1678,2	406,5	1 172,5	E/K	3257,2

(1) Kontrollikoja audit ei hõlma lisategevust.

(2) Osalevad riigid maksavad oma toetuse otse toetusesaajatele. Neid rahalisi sisse makseid ei kajastata ühissetevõtte raamatupidamise aastaaruandes.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissetevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

Enamik ühissetevõtte erasektorist pärit liikmete mitterahalisest toetusest vajab veel kinnitamist

3.6.15. Selleks et saada täielik ülevaade ühissetevõtte saavutustest, tuleb arvesse võtta ka ühissetevõtte liikmete poolt selle tegevusse panustamiseks võetud kohustuste täitmise praegust seisut. 2022. aasta lõpuks oli ühissetevõtte täielikult kulukohustustega sidunud programmi „Horisont 2020“ raames sõlmitud toetuslepingutele eraldatud ELi maksimaalse toetuse summas 1,1697 miljardit eurot. Sellest umbes 139,2 miljonit eurot (11,9%) tuleb lähiaastatel välja maksta veel lõpetamata projektide ja lepingute eest.

3.6.16. 2022. aasta lõpus oli ühissetevõtte hinnangul erasektorist pärit liikmete võimalik lõplik mitterahaline panus programmi „Horisont 2020“ tegevusse 1,579 miljardit eurot ehk 97,6% miinimumeesmärgist (1,6175 miljardit eurot). Ühissetevõtte saab arvutada ja kinnitada erasektorist pärit liikmete mitterahalise osaluse alles pärast seda, kui nii ühissetevõtte kui ka osalevad riigid on teinud kõik maksed ning kõik projekti lõpetamise sertifikaadid ja raamatupidamisaruande õigsust kinnitavad tõendid on saadud. Sellega seoses ja võttes arvesse, et 2022. aasta lõpuks oli lõpule viidud vaid piiratud arv programmi „Horisont 2020“ projekte, oli tööstusharu kinnitatud mitterahalise toetuse summa 406,5 miljonit eurot (ehk 25% eesmärgist).

3.6.17. Tuginedes ühissetevõtte ametiasutuste nõukogu rahastamisotsustele 2014.–2020. aasta projektikonkursside kohta, olid meie hinnangul osalevad riigid 2022. aasta lõpus

Peamiste Digitehnoloogiate Ühisettevõtte (KDT)

allkirjastanud lepingulisi kohustusi summas 1,1062 miljardit eurot (ehk 95% eesmärgist). Sellest summast deklareerisid nad kokku 495,3 miljoni euro suuruse rahalise toetuse, mille nad maksid otse riiklikele toetusesaajatele programmi „Horisont 2020“ projektidest, mida nad toetasid. Erinevused tulenevad sellest, et mõned osalevad riigid kinnitavad ja kajastavad oma kulusid ja annavad nende kohta ühisettevõttele ECSEL aru alles pärast nende toetatavate programmi „Horisont 2020“ projektide lõppu.

Programmi „Horisont 2020“ 2022. aasta eelarvemaksete tegemine halvenes, kuna toetusesaajate kulud ja rakendamisprobleemid suurenesid

3.6.18. Programmi „Horisont 2020“ tegevuste jaoks ei saanud ühisettevõtte uusi kulukohustuste assigneeringuid, kuna ta oli oma viimase projektikonkursi lõpule viinud 2020. aasta lõpuks. Tegevuskulude maksete assigneeringute kasutusmäär langes 74%-ni (2021. aastal 85%), mis ühisettevõtte andmetel oli tingitud toetusesaajate probleemidest, mille põhjustas COVID-19. Paljude programmi „Horisont 2020“ käimasolevate projektide puhul viibis tehniline tegevus kas kiibimaterjalide nappuse tõttu või seetõttu, et töötajatel ei olnud juurdepääsu arendus- ja katserajatistele. Seetõttu tuli neid projekte muuta või pikendada ning lõppmaksed lükati edasi 2023. aastasse.

Programmi „Euroopa horisont“ eelarve täitmine

3.6.19. Tabelis 3.6.3 on esitatud ülevaade ühisettevõtte liikmete sissemaksetega seotud eesmärkidest programmis „Euroopa horisont“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.6.3. Liikmete sissemaksed programmile „Euroopa horisont“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt põhiõigusaktile)			Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)			
	Põhitegevus	Halduskulud	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus ⁽²⁾ (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (kinnitamata prognoos)	Kokku
EL (DG CNCT)	1773,7	26,3	1800,0	171,7	E/K	E/K	171,7
Erasektorist pärit liikmed	2484,8	26,3	2511,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Osalevad riigid ⁽¹⁾	1773,7	E/K	1773,7	0,0	E/K	E/K	0,0
Kokku	6032,2	52,6	6084,8	171,7	0,0	0,0	171,7

(1) Osalevad riigid maksavad oma toetuse otse toetusesaajatele. Neid rahalisi sissemaksid ei kajastata ühisettevõtte raamatupidamise aastaaruandes.

(2) Sisaldab mitterahalist toetust põhitegevusele ja mitterahalist toetust lisategevusele.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

Peamiste Digitehnoloogiate Ühisettevõtte (KDT)

3.6.20. 2022. aasta lõpus eraldas komisjon 171,7 miljonit eurot rahalist toetust, millest 42,3 miljonit eurot (ehk 25%) kasutas ühisettevõtte programmi „Euroopa horisont“ raames sõlmitud esimeste toetuslepingute eelmakseteks.

2022. aasta halduseelarve vähene täitmine

3.6.21. 2022. aasta lõpus oli ühisettevõtte haldusmaksete eelarve (jaotis 2) täitmise määr madal – 63%. Ühisettevõtte 2022. aasta eelarvehalduse ja finantsjuhtimise aruande kohaselt oli see peamiselt tingitud rahaliste toetuste tsentraalset haldamist toetavate IT-vahendite kasutuselevõtu edasilükkamisest ja teabevahetuse vähenemisest.

Tähelepanekud juhtimis- ja kontrollisüsteemide kohta

3.6.22. Programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ kulude järelauditite eest vastutab komisjoni DG RTD ühine audititalitus. Programmi „Horisont 2020“ kulude (tasaarvestused ja lõppmaksed) kohta teatas ühisettevõtte, et esinduslik veamäär on 2,6% ja allesjäänud veamäär 0,8%⁵⁵. Programmi „Euroopa horisont“ ei ole veel järelauditeeritud, sest esimesed vahemaksed tehakse eeldatavasti alles 2024. aastal.

3.6.23. Maksete kontrollimehhanismide hindamiseks auditeerisime programmi „Horisont 2020“ raames 2022. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit⁵⁶. Me ei leidnud valimisse kaasatud ühisettevõtte toetusesaajate puhul vigu ega kontrollialaseid puudusi.

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

3.6.24. Ülevaade meie eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud parandusmeetmetest on esitatud *lisas*.

---

⁵⁵ Ühisettevõtte KDT 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruande peatükk 4.1.1.1.

⁵⁶ Toetusesaajate juures kontrollitud toetustega seotud maksetehingute puhul on kvantifitseeritavate vigade aruandluskünnis 1% auditeeritud kuludest.

Peamiste Digitehnoloogiate Ühisettevõtte (KDT)

Lisa. Eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud meetmed

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
1	2021	<p>Alates 2016. aasta jaanuarist peaksid ühisettevõtted tegema osa tööandja sissemaksetest ELi pensioniskeemi. Kuna komisjon ei ole neid kulusid ühisettevõtte eelarves ette näinud ega ametlikku maksetaotlust esitanud, ei olnud ühisettevõtte KDT (ja selle eelkäija) veel selliseid sissemaksid teinud.</p> <p>Kooskõlas personalieeskirjade⁵⁷ ja komisjoni suunistega tuleks iga ühisettevõtte tööandja iga-aastane sissemaks arvutada protsendina ELi-välisest tulust, mis on seotud ühisettevõtte kogutuluga. Ühisettevõtte KDT puhul on see 50,1% (2021. aasta arvandmete põhjal). Ühtses alusaktis on samas täpsustatud, et halduskulud tuleks igal aastal jagada võrdselt ELi ja teiste liikmete vahel. Nende vastuoluliste õigussätete olemasolu tõttu on oht, et õigusnorme tõlgendatakse erinevalt ning sellel on erinev finantsmõju.</p>	<p>Ühisettevõtte KDT maksis 2022. aasta eest asjaomaste tööandjate sissemaksed ELi pensioniskeemi vastavalt komisjoni esitatud arvetele. Iga-aastase sissemaks arvutamine põhines komisjoni suunistel.</p> <p>Seetõttu loetakse tähelepanek lõpetatuks. Täiendavad meetmed, mis on seotud vastuoluliste õigusnormidega, ei kuulu ühisettevõtte pädevusse.</p>	Suletud

Peamiste Digitehnoloogiate Ühisettevõtte (KDT)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
2	2021	Komisjon ei hinnanud ühisettevõtte lisavahendite vajadust kavandatud rahaliste osamaksete tsentraliseeritud haldamise süsteemi rakendamiseks ega lisanud seda ühisettevõtte esialgsesse personaliressursside prognoosi, mis puudutas programmi „Euroopa horisont“ rakendamist.	Need meetmed ei kuulu ühisettevõtte pädevusse.	Suletud
3	2021	Komisjoni ettepanekuga ühtse alusakti muutmise kohta ⁵⁸ muudetakse ühisettevõtte KDT tulevaseks kiipide ühisettevõtteks. Selle ettepaneku kohaselt rakendab ühisettevõtte uue 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames projekte ligikaudu 10,9 miljardi euro ulatuses ning peaks värbama veel 19 töötajat, et saavutada 2025. aastaks kavandatud 50 koosseisulist töötajat. Kuna ühisettevõttes oli 2021. aasta lõpus ainult 29 töötajat, võib ühisettevõttel tekkida personaliprobleeme nii seoses uute haldus- ja tegevusprotsessidega, mis tuleb alles kehtestada, ning uute värbamismenetluste haldamisega.	2022. aasta lõpus vähenes ühisettevõtte täidetud koosseisuliste töötajate arv 2022. aasta ametikohtade loetelus sisalduvast 30 ametikohast 25ni.	Avatud

⁵⁷ Artikkel 83a.

⁵⁸ Ettepanek nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtted programmi „Euroopa horisont“ raames, seoses kiipide ühisettevõttega, COM(2022) 47 final.

Ühisettevõtte vastus

3.6.12. Tulevastes aastaaruannetes kaalub ühisettevõtte KDT selle teabe täiendamist, eelkõige mis puudutab võrdlemist vastavate programmide õiguspäraste eesmärkidega. Sellega seoses teeb ta koostööd teiste ühisettevõtetega, et koostada raamatupidamise aastaaruannete ühtlustatud vorm. Lisaks esitatakse nõutud teave ka eelarvehalduse ja finantsjuhtimise aruandes.

3.6.16. Ühisettevõtet KDT käsitleva nõukogu määruse artikli 16 lõike 3 punktis c on sätestatud erasektorist pärit liikmete mitterahaline osalus erasektorist pärit liikmete kantud kogukuludena, millest on maha arvatud ühisettevõtte KTD rahaline osalus ja osalevate riikide rahaline osalus. Kuna osalevad riigid ei avalda enne projektide lõpuleviimist tegelikke kulusid ega makseid, saavad erasektorist pärit liikmed esitada üksnes mitterahalise osaluse hinnanguid.

3.6.18. Programmi „Horisont 2020“ 2022. aasta eelarve täitmine halvenes, sest toetusesaajate kulud ja rakendamisprobleemid suurenesid COVID-19 pandeemia tõttu.

3.7. Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühissetevõtte (CBE)

Sissejuhatus

3.7.1. Brüsselis asuv Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühissetevõtte (CBE) (edaspidi „ühissetevõtte“ või „ühissetevõtte CBE“) asutati programmi „Euroopa horisont“ raames 2021. aasta novembris ajavahemikuks kuni 31. detsember 2031⁵⁹. Ühissetevõttega CBE asendati programmi „Horisont 2020“ raames 2014. aasta mais ajavahemikuks kuni 31. detsember 2024 asutatud biotoorainel põhinevate tööstusharude ühissetevõtte ning ta on selle õigusjärglane⁶⁰.

3.7.2. Ühissetevõtte CBE on avaliku ja erasektori partnerlus, mis keskendub teadusuuringutele ja innovatsioonile kestliku ja konkurentsivõimelise bioressursipõhise ringmajandusega tööstusharude jaoks. Ühissetevõtte asutajaliikmed on Euroopa Liit, keda esindab komisjon, ning tööstusharu esindavad liikmed, keda esindab biotoorainel põhinevate tööstusharude konsortsium.

3.7.3. Tabelis 3.7.1 esitatakse ühissetevõtte peamised arvanded.

Tabel 3.7.1. Ühissetevõtte peamised arvanded

	2022	2021	Muutus
Kasutatav maksete eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	80,3	174,8	-54%
Kasutatav kulukohustuste eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	264,2	5,3	4885%
Töötajate arv seisuga 31. detsember ⁽²⁾	26	22	18%

(1) Kasutatav eelarve sisaldab eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, mille ühissetevõtte kandis uuesti jooksva aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ümberjaotamisi.

(2) Töötajaskond hõlmab ametnikke, ajutisi teenistujaid, lepingulisi töötajaid ja liikmesriigi lähetatud eksperte.

Allikas: ühissetevõtte esitatud andmed.

3.7.4. Tabelis 3.7.1 esitatud muudatused ühissetevõtte eelarve suuruses sõltuvad suuresti mitmeaastaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendusetapist, mida

⁵⁹ Nõukogu määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühissetevõtted programmi „Euroopa horisont“ raames.

⁶⁰ Nõukogu määrus (EL) nr 560/2014 ühissetevõtte BBI asutamise kohta.

Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühissetevõtte (CBE)

ühissetevõtte parajasti rakendab. 2022. aastal alustas ühissetevõtte programmi „Euroopa horisont“ rakendamise. Seetõttu sisaldab 2022. aasta eelarve 2021. ja 2022. aastaks kavandatud programmi „Euroopa horisont“ esimeste projektikonkursside kulukohustuste eelarvet.

Kinnitavat avaldust toetav teave

3.7.5. Meie auditi käsitusviisi, meie arvamuse aluseks olevaid põhimõtteid, ühissetevõtte CBE juhtkonna ja organisatsiooni järelevalve eest vastutavate isikute kohustusi ning audiitori kohustusi raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute auditeerimisel on kirjeldatud punktis 3.1. Leheküljel **149** olev allkiri on arvamuse lahutamatu osa.

Kontrollikoja kinnitav avaldus Euroopa Parlamendile ja nõukogule – sõltumatu audiitori aruanne

Arvamus

3.7.6. Auditeerisime

- a) ühissetevõtte raamatupidamise aastaaruannet, mis koosneb finantsaruannetest⁶¹ ja eelarve täitmise aruannetest⁶² 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta kohta, ning
- b) raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 287 sätestatud nõuetele.

Raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsus

Arvamus raamatupidamise aastaaruande usaldusväärse kohta

3.7.7. Meie hinnangul annab ühissetevõtte CBE raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta kõikides olulistes aspektides õiglase

⁶¹ Finantsaruanded sisaldavad bilanssi, tulemiaruanne, rahavoogude aruannet, netovara muutuste aruannet, tähtsamate arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

⁶² Eelarve täitmise aruanded sisaldavad kõiki eelarvetoiminguid koondavaid aruandeid ja selgitavaid lisasid.

Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühissetevõtte (CBE)

pildi ühissetevõtte finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga, finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest lõppenud aastal vastavalt selle finantsmäärusele ja komisjoni peaarvupidaja poolt vastu võetud arvestuseeskirjadele. Viimased põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud avaliku sektori raamatupidamisstandarditel.

Raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkus ja korrektsus

Tulud

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.7.8. Meie hinnangul on ühissetevõtte CBE 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tulud kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Maksed

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.7.9. Meie hinnangul on ühissetevõtte CBE 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad maksed kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

3.7.10. Järgnevad tähelepanekud ei sea meie arvamust kahtluse alla.

Tähelepanekud eelarve haldamise kohta

Ebapiisav teave liikmete sissemaksete kohta programmi tasandil

3.7.11. Ühissetevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes on liikmekategooriate (EL, erasektorist pärit liikmed) lõikes kirjendatud sissemaksete summad üksteisest märkimisväärselt erinevad. Selle põhjuseks on asjaolu, et ELi rahaline toetus kinnitatakse ja kajastatakse, kui see on ühissetevõttele makstud projekti rakendamise alguses, kuid liikmete mitterahalist sissemakset kajastatakse alles pärast projekti rakendamiseks tehtud ja deklareeritud kulude kinnitamist. Ühelt poolt ELi rahalise toetuse kajastatud summa ning teiselt poolt teiste liikmete mitterahaliste ja rahaliste sissemaksete vahelist erinevust ei käsitletud ühissetevõtete 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes optimaalselt, kuna ei

Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühisettevõtte (CBE)

esitatud teavet ühisettevõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta aasta lõpu seisuga (allkirjastatud toetuslepingud ja lepingud).

3.7.12. Esitame järgmistes punktides ülevaadet sisaldava tabeli liikmete sissemaksete kohta programmide kaupa 2022. aastal.

Programmi „Horisont 2020“ eelarve täitmine

3.7.13. Tabelis 3.7.2 on esitatud ülevaade ühisettevõtte liikmete sissemaksete eesmärkidest programmis „Horisont 2020“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.7.2. Liikmete sissemaksed programmile „Horisont 2020“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele ja juriidilistele otsustele)				Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)				
	Põhitegevus ⁽¹⁾	Halduskulud	Lisategevus ⁽²⁾	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (kinnitamata prognoos)	Mitterahaline toetus lisategevusele	Kokku
EL (DG RTD)	815,8	19,2	E/K	835,0	770,3	E/K	E/K	E/K	770,3
Erasektorist pärit liikmed	475,3	19,2	2235,45	2729,95	22,5	65,9	67,6	1797,9	1953,9
Kokku	1291,1	38,4	2235,45	3564,95	792,8	65,9	67,6	1797,9	2724,2

(1) ELi ja erasektori liikmete rahalise toetuse eesmärgid, mida on vähendatud 140 miljoni euro võrra. Erasektori liikmete mitterahalise toetuse eesmärgid, mis on kindlaks määratud ühisettevõtte iga-aastases töökavas.

(2) Kontrollikoja audit ei hõlma lisategevust. Nende miinimumeesmärgi (1,755 miljardit eurot) suurendati 2,235,5 miljardi euroni erasektorist pärit liikmete jaoks, et täita vähemalt 2,730 miljardi euro suurune minimaalne sissemaksekohustus.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühisettevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.7.14. Erasektorist pärit liikmete kinnitatud mitterahaline toetus põhitegevuseks oli endiselt väike (65,9 miljonit eurot), sest ühisettevõtte kinnitab need sissemaksed alles programmi „Horisont 2020“ projektide lõppmaksete tegemisel ja raamatupidamisaruande kinnitamisel.

Erasektorist pärit liikmed ei saavuta programmi rakendamise lõpuks põhitegevusele seatud sissemaksete eesmärgi

3.7.15. Selleks et saada täielik ülevaade ühisettevõtte saavutustest programmi „Horisont 2020“ rakendamise puhul, tuleb arvesse võtta ka ühisettevõtte liikmete poolt selle tegevusse panustamiseks võetud kohustuste täitmise praegust seis. 2022. aasta lõpuks oli ühisettevõtte täielikult kulukohustustega sidunud programmi „Horisont 2020“ raames sõlmitud toetus lepingutele eraldatud ELi maksimaalse toetuse summas 815,8 miljonit eurot. Sellest kulukohustustega seotud summast umbes 94 miljonit eurot (11,5%) tuleb lähiaastatel välja maksta veel lõpetamata projektide ja lepingute eest.

Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühissetevõtte (CBE)

3.7.16. Samas olid erasektorist pärit liikmed võtnud endale 2022. aasta lõpus juriidilise kohustuse anda ühissetevõtte põhitegevusele mitterahalist toetust summas 258,4 miljonit eurot, mis moodustab 54% ühissetevõtte vastuvõetud iga-aastastes tööprogrammides seatud soovituslikust eesmärgist (475,3 miljonit eurot). Sellest kulukohustustega kaetud summast olid nad 2022. aasta lõpus maksnud 154,7 miljonit eurot (ehk 32,5% eesmärgist). 2022. aastal pidi ühissetevõtte programmi „Horisont 2020“ juhtprojekti ettenägematu lõpetamise ja mitme muu projekti peatamise tõttu tühistama ligikaudu 8,2 miljoni euro väärtuses allkirjastatud projekte. Kuna kõik programmi „Horisont 2020“ projektikonkursid lõpetati 2020. aasta lõpus, ei saavuta ühissetevõtte programmiperioodi lõpuks erasektorist pärit liikmete poolt ühissetevõtte põhitegevusse tehtavate sissemaksete eesmärki. Ehkki ühissetevõtte enda hinnangul on ta programmi „Horisont 2020“ projektikonkursside tegevuseesmärgid saavutanud, ohustab selline erasektorist pärit liikmete toetuse märkimisväärne vähendamine ühissetevõtte programmi „Horisont 2020“ üldist täitmist.

3.7.17. Selleks et tagada ühissetevõtte asutamismääruses erasektorist pärit liikmete üldise 2,730 miljardi euro suuruse toetuse eesmärgi saavutamine programmiperioodi lõpuks, suurendas ühissetevõtte oma eesmärki suurendada erasektorist pärit liikmete poolt lisategevustele tehtavaid mitterahalisi sissemakseid 2,2355 miljardi euron. 2022. aasta lõpus teatasid erasektorist pärit liikmed, et lisategevustesse tehtud mitterahalise toetuse kogusumma on 1,7979 miljardit eurot ehk 73,8% uuest eesmärgist, kuid 658 miljoni euro ehk 37% puhul teatatud summast ei olnud sertifitseerimisprotsess lõpule viidud. Selleks et vähendada ühissetevõtte riski, et programmi lõpuks ei saavutata uut eesmärki anda mitterahalist toetust lisategevustele, tegi biotoorainel põhinevate tööstusharude konsortsium 2022. aasta novembris ühissetevõtte juhatusel ettepaneku kiita heaks erasektorist pärit liikmete täiendavad investeeringud lisategevustele summas 416 miljonit eurot 2023. aastal.

Programmi „Horisont 2020“ 2022. aasta eelarvemaksete tegemine halvenes, kuna toetusesaajate kulud ja rakendamisprobleemid suurenesid

3.7.18. Programmi „Horisont 2020“ tegevuste jaoks ei saanud ühissetevõtte uusi kulukohustuste assigneeringuid, kuna ta oli oma viimase projektikonkursi lõpule viinud 2020. aasta lõpuks. Tegevuskulude maksete assigneeringute kasutusmäär langes 65%-ni (2021. aastal 85%), mis ühissetevõtte andmetel oli tingitud toetusesaajate kulude suurenemisest ja tarneprobleemidest, mis tulenesid COVID-19 kriisist ja Ukraina sõjast. Seetõttu tuli enamiku programmi „Horisont 2020“ projektide kestust pikendada ja lõppmaksed edasi lükata 2023. aastasse.

Programmi „Euroopa horisont“ eelarve täitmine

3.7.19. *Tabelis 3.7.3* on esitatud ülevaade ühissetevõtte liikmete sissemaksetega seotud eesmärkidest programmis „Euroopa horisont“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste

Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühissetevõtte (CBE)

sissemaksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.7.3. Liikmete sissemaksud programmile „Euroopa horisont“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)			Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)			
	Põhitegevus	Halduskulud	Kokku	Rahalised sissemaksud	Mitterahaline toetus ⁽¹⁾ (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (kinnitamata prognosis)	Kokku
EL (DG RTD)	976,5	23,5	1000,0	0,8	E/K	E/K	0,8
Erasektorist pärit liikmed	976,5	23,5	1000,0	0,8	0,0	0,0	0,8
Kokku	1953,0	47,0	2000,0	1,7	0,0	0,0	1,7

(1) Sisaldab mitterahalist toetust põhitegevusele ja mitterahalist toetust lisategevusele.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissetevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.7.20. 2022. aastal täitis ühissetevõtte programmi „Euroopa horisont“ raames aasta alguses käivitatud esimese olulise projektikonkursi (120 miljonit eurot) raames ainult 47% oma kulukohustuste eelarvest.

3.7.21. 2022. aastal tegid komisjon ja erasektorist pärit liikmed ühissetevõtte halduskulude katmiseks rahalisi sissemakseid ainult 0,8 miljoni euro ulatuses. Ühissetevõtte ei taotlenud rahalist toetust programmi „Euroopa horisont“ tegevuste jaoks, kuna ta peaks programmi „Euroopa horisont“ raames 2022. aastal algatatud esimese projektikonkursi lõpetama alles 2023. aasta esimesel poolel.

2022. aasta halduseelarve vähene täitmine

3.7.22. 2022. aasta lõpus oli ühissetevõtte palgamaksete eelarve (jaotis 1) täitmise määr madal – 55%. Ühissetevõtte sõnul oli see tingitud 2022. aastal tööle võetud töötajatega sõlmiti töölepingud hilinemisega.

Tähelepanekud juhtimis- ja kontrollisüsteemide kohta

3.7.23. Programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ kulude järelauditite eest vastutab komisjoni DG RTD ühine audititalitus. Programmi „Horisont 2020“ kulude (tasaarvestused ja lõppmaksed) kohta teatas ühissetevõtte, et esinduslik veamäär on 1,9% ja

Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühisettevõtte (CBE)

allesjäänud veamäär 1,2%⁶³. Programmi „Euroopa horisont“ ei ole veel järelauditeeritud, sest esimesed vahemaksed tehakse eeldatavasti alles 2024. aastal.

3.7.24. Maksete kontrollimehhanismide hindamiseks auditeerisime programmi „Horisont 2020“ raames 2022. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit⁶⁴. Ühel juhul leidsime ja kvantifitseerisime tõsise vea, mis tulenes enamdeklareeritud personalikuludest, sest toetusesaaja muutis eelarveaasta jooksul tunnitasu arvutamise meetodit ning lisas deklareeritud kulude hulka rahastamiskõlbmatud pensionikulud ja lisatasud.

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

3.7.25. Ülevaade meie eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud parandusmeetmetest on esitatud *lisas*.

---

⁶³ Ühisettevõtte CBE 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruande peatükk 4.1.2.

⁶⁴ Toetusesaajate juures kontrollitud toetustega seotud maksetehingute puhul on kvantifitseeritavate vigade aruandluskünnis 1% auditeeritud kuludest.

Lisa. Eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud meetmed

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
1	2020, 2021	<p>Ühisettevõtte asutamismääruse kohaselt peaksid tööstusharu esindavad liikmed ühisettevõtte tegevuskulude katmiseks tegema rahalisi sissemaksid vähemalt 182,5 miljoni euro ulatuses. Tööstusharu esindavate liikmete rahaline toetus ühisettevõtte põhitegevusele jäi siiski väheseks (3,3 miljonit eurot). Sellest tulenevalt vähendas komisjon ühisettevõttele tehtavate rahaliste sissemaksete eesmärki 140 miljoni euro võrra.</p> <p>Erasektorist pärit liikmed võtnud endale 2021 lõpus juriidilise kohustuse anda ühisettevõtte põhitegevusele mitterahalist toetust summas 266,5 miljonit eurot, mis moodustab 56% ühisettevõtte vastuvõetud iga-aastastes tööprogrammides seatud soovituslikust eesmärgist (475,3 miljonit eurot). Kuna kõik programmi „Horisont 2020“ projektikonkursid on 2020. aasta lõpuks lõpetatud, ei saavuta ühisettevõtte oma erasektorist pärit liikmete soovituslikku eesmärki programmiperioodi lõpuks.</p>	<p>2022. aasta lõpus valitsenud olukorra kohta vt punkt 3.7.16.</p> <p>Ühisettevõtte CBE hoidis erasektorist pärit liikmete rahalise toetuse ühisettevõtte tegevuskuludele madalal tasemel (3,3 miljonit eurot).</p>	Avatud

Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühisettevõtte (CBE)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
2	2021	2021. aasta lõpus teatasid tööstusharu esindavad liikmed, et lisategevusse tehti mitterahalisi sissemakseid kokku 1,6465 miljardi euro ulatuses, mis on 74% eesmärgist (2,2254 miljardit eurot). COVID-19 pandeemia tõttu ei olnud sertifitseerimisprotsess lõpetatud teatatud summast 715,6 miljoni euro ehk 43% puhul. Erasektorist pärit liikmete pühendumus võib vähendada ühisettevõtte riski, et programmi „Horisont 2020“ lõpuks ei saavutata lisategevusele eraldatava mitterahalise toetuse eesmärki.	2022. aasta lõpus valitsenud olukorra kohta vt punkt 3.7.17 . Programmi lõpuks eesmärgi saavutamise tagamiseks kiitis ühisettevõtte juhatus 2022. aasta veebruaris heaks veel 658 miljonit eurot tööstusharu esindavate liikmete investeeringuid tegevustesse, mis on tihedalt seotud ühisettevõtte strateegiliste eesmärkidega.	Avatud

Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühisettevõtte (CBE)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
3	2021	<p>Alates 2016. aasta jaanuarist peaksid ühisettevõtted tegema osa tööandja sissemaksetest ELi pensioniskeemi. Kuna komisjon ei ole neid kulusid ühisettevõtte eelarves ette näinud ega ametlikku maksetaotlust esitanud, ei olnud ühisettevõtte CBE (ja selle eelkäija) veel selliseid sissemaksid teinud.</p> <p>Kooskõlas personalieeskirjade⁶⁵ ja komisjoni suunistega tuleks iga ühisettevõtte tööandja iga-aastane sissemakse arvutada protsendina ELi-välisest tulust, mis on seotud ühisettevõtte kogutuluga. Ühisettevõtte CBE puhul on see protsent 2,3% (2021. aasta arvandmete põhjal). Ühtses alusaktis on samas täpsustatud, et halduskulud tuleks igal aastal jagada võrdselt ELi ja teiste liikmete vahel. Nende vastuoluliste õigussätete olemasolu tõttu on oht, et õigusnorme tõlgendatakse erinevalt ning sellel on erinev finantsmõju.</p>	<p>Ühisettevõtte CBE maksis 2022. aasta eest asjaomaste tööandjate sissemaksed ELi pensioniskeemi vastavalt komisjoni esitatud arvetele. Iga-aastase sissemakse arvutamine põhines komisjoni suunistel.</p> <p>Seetõttu loetakse tähelepanek lõpetatuks. Täiendavad meetmed, mis on seotud vastuoluliste õigusnormidega, ei kuulu ühisettevõtte pädevusse.</p>	Suletud

⁶⁵ Artikkel 83a.

Ühissetevõtte vastus

3.7.11. CBE võtab kontrollikoja tähelepaneku teadmiseks ja käsitleb seda küsimust järgmise aasta raamatupidamise aastaaruandes.

3.7.14. CBE võtab kontrollikoja tähelepaneku teadmiseks ja käsitleb seda küsimust järgmise aasta raamatupidamise aastaaruandes.

3.7.16. Ühissetevõtte CBE tunnistab, et erasektorist pärit liikmete mitterahaline toetus tema põhitegevusele on väike. Seda olukorda võib osaliselt seletada ühissetevõtte projektikonkursside avatusega, millest tulenevalt ka osalejad, kes ei ole biotoorainel põhinevate tööstusharude konsortsiumi liikmed, võivad taotleda BPT toetusi, ilma et nad oleksid kohustatud pakkuma ühissetevõtte algatusele mitterahalist toetust. Biotoorainel põhinevate tööstusharude konsortsiumi liikmetest edukate taotlejate arv vähenes viimases kolmes projektikonkursis miinimumini, mis tõi kaasa mitterahalise toetuse märkimisväärse vähenemise.

3.8. Euroopa raudtee ühisettevõtte (EU-Rail)

Sissejuhatus

3.8.1. Brüsselis asuv Euroopa raudtee ühisettevõtte (EU-Rail) (edaspidi „ühisettevõtte“ või „ühisettevõtte EU-Rail“) asutati 2021. aasta novembris teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames ajavahemikuks, mis lõppeb 31. detsembril 2031⁶⁶. Ühisettevõttega EU-Rail asendati ühisettevõtte Shift2Rail (S2R), mis loodi 2014. aasta juunis programmi „Horisont 2020“ raames ajavahemikuks kuni 31. detsembrini 2024, ning ta on selle õigusjärglane⁶⁷.

3.8.2. Ühisettevõtte EU-Rail on avaliku ja erasektori partnerlus teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas raudteesektoris. Ühisettevõtte asutajaliikmed on Euroopa Liit, keda esindab komisjon, ja tööstusharu (raudteesektorit) esindavad liikmed (peamised sidusrühmad, sh raudteeseadmete tootjad, raudtee-ettevõtjad, taristuettevõtjad ja teaduskeskused).

3.8.3. Tabelis 3.8.1 esitatakse ühisettevõtte peamised arvanded.

Tabel 3.8.1. Ühisettevõtte peamised arvanded

	2022	2021	Muutus
Kasutatav maksete eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	180,8	68,4	164%
Kasutatav kulukohustuste eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	171,4	13,6	1160%
Töötajate arv seisuga 31. detsember ⁽²⁾	28	19	47%

(1) Kasutatav eelarve sisaldab eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, mille ühisettevõtte kandis uuesti jooksva aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ümberjaotamisi.

(2) Töötajaskond hõlmab ametnikke, ajutisi teenistujaid, lepingulisi töötajaid ja liikmesriigi lähetatud eksperte.

Allikas: ühisettevõtte esitatud andmed.

3.8.4. Tabelis 3.8.1 esitatud muudatused ühisettevõtte eelarve suuruses sõltuvad suuresti mitmeaastaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendusetapist. 2022. aastal alustas ühisettevõtte programmi „Euroopa horisont“ rakendamisega. Seetõttu sisaldab 2022.

⁶⁶ Nõukogu määrus (EL) 2021/2085, millega luuakse ühisettevõtteid programmi „Euroopa horisont“ raames.

⁶⁷ Nõukogu määrus (EL) nr 642/2014 ühisettevõtte Shift2Rail asutamise kohta.

Euroopa raudtee ühissetevõtte (EU-Rail)

aasta eelarve programmi „Euroopa horisont“ raames 2022. aastaks kavandatud esimeste projektikonkursside kulukohustuste eelarvet ja vastavate eelmaksete eelarvet.

Kinnitavat avaldust toetav teave

3.8.5. Meie auditi käsitusviisi, meie arvamuse aluseks olevaid põhimõtteid, ühissetevõtte EU-Rail juhtkonna ja organisatsiooni järelevalve eest vastutavate isikute kohustusi ning audiitori kohustusi raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute auditeerimisel on kirjeldatud punktis 3.1. Leheküljel **149** olev allkiri on arvamuse lahutamatu osa.

Kontrollikoja kinnitav avaldus Euroopa Parlamendile ja nõukogule – sõltumatu audiitori aruanne

Arvamus

3.8.6. Auditeerisime

- a) ühissetevõtte EU-Rail raamatupidamise aastaaruannet, mis koosneb finantsaruannetest⁶⁸ ja eelarve täitmise aruannetest⁶⁹ 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta kohta, ning
- b) raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 287 sätestatud nõuetele.

Raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsus

Arvamus raamatupidamise aastaaruande usaldusväärse kohta

3.8.7. Meie hinnangul annab ühissetevõtte EU-Rail raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta kõikides olulistes aspektides õiglase pildi ühissetevõtte finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga,

⁶⁸ Finantsaruanded sisaldavad bilanssi, tulemiaruanne, rahavoogude aruanne, netovara muutuste aruanne, tähtsamate arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

⁶⁹ Eelarve täitmise aruanded sisaldavad kõiki eelarvetoiminguid koondavaid aruandeid ja selgitavaid lisasid.

Euroopa raudtee ühisetevõtte (EU-Rail)

finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest lõppenud aastal vastavalt selle finantsmäärusele ja komisjoni peaarvepidaja poolt vastu võetud arvestuseeskirjadele. Viimased põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud avaliku sektori raamatupidamisstandarditel.

Raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkus ja korrektsus

Tulud

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.8.8. Meie hinnangul on ühisetevõtte EU-Rail 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tulud kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Maksed

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.8.9. Meie hinnangul on ühisetevõtte EU-Rail 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad maksed kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

3.8.10. Järgnevad tähelepanekud ei sea meie arvamust kahtluse alla.

Tähelepanekud eelarve haldamise kohta

Ebapiisav teave liikmete sissemaksete kohta programmi tasandil

3.8.11. Ühisetevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes on liikmekategooriate (EL, erasektorist pärit liikmed) lõikes kirjendatud sissemaksete summad üksteisest märkimisväärselt erinevad. Selle põhjuseks on asjaolu, et ELi rahaline toetus kinnitatakse ja kajastatakse, kui see on ühisetevõttele makstud projekti rakendamise alguses, kuid liikmete mitterahalist sissemakset kajastatakse alles pärast projekti rakendamiseks tehtud ja deklareeritud kulude kinnitamist. Ühelt poolt ELi rahalise toetuse kajastatud summa ning teiselt poolt teiste liikmete mitterahaliste ja rahaliste sissemaksete vahelist erinevust ei käsitletud ühisetevõtete 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes optimaalselt, kuna ei

Euroopa raudtee ühissetevõtte (EU-Rail)

esitatud teavet ühissetevõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta aasta lõpu seisuga (allkirjastatud toetuslepingud ja lepingud).

3.8.12. Esitame järgmistes punktides ülevaadet sisaldava tabeli liikmete sissemaksete kohta programmide kaupa 2022. aastal.

Programmi „Horisont 2020“ eelarve täitmine

3.8.13. Tabelis 3.8.2 on esitatud ülevaade ühissetevõtte liikmete sissemaksete eesmärkidest programmis „Horisont 2020“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sissemaksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.8.2. Liikmete sissemaksed programmile „Horisont 2020“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)				Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)				
	Põhitegevus	Halduskulud	Lisategevus ⁽¹⁾	Kokku	Rahalised sissemaksed	Mitterahaline toetus (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Mitterahaline toetus lisategevusele	Kokku
EL (DG MOVE)	384,5	13,5	0,0	398,0	383,8	E/K	E/K	E/K	383,8
Erasektorist pärit liikmed	336,5	13,5	120,0	470,0	11,7	253,2	67,5	244,0	576,4
Kokku	721,0	27,0	120,0	868,0	395,5	253,2	67,5	244,0	960,2

(1) Kontrollikoja audit ei hõlma lisategevust.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissetevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

Liikmete juriidilised kohustused vastavad nende sissemaksetega seotud eesmärkidele

3.8.14. Selleks et saada täielik ülevaade ühissetevõtte saavutustest programmi „Horisont 2020“ rakendamisel, tuleb arvesse võtta ka ühissetevõtte liikmete võetud kohustuste (allkirjastatud toetuslepingute ja lepingute) täitmise praegust seis. 2022. aasta lõpuks oli ühissetevõtte täielikult kulukohustustega sidunud programmi „Horisont 2020“ raames sõlmitud toetuslepingutele ja lepingutele eraldatud ELi maksimaalse toetuse summas 384,5 miljonit eurot. Sellest umbes 68,2 miljonit eurot (18%) tuleb lähiaastatel välja maksta veel lõpetamata projektide ja lepingute eest. Samal ajal olid erasektorist pärit liikmed juriidiliselt kohustunud andma ühissetevõtte põhitegevusse mitterahalist toetust summas 320,7 miljonit eurot ja mitterahalist toetust täiendavaks tegevuseks 244 miljoni euro ulatuses ehk 123,7% miinimumeesmärgist 456,5 miljardit eurot. Nende kulukohustustega kaetud summade kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Euroopa raudtee ühissetevõte (EU-Rail)

Programmi „Horisont 2020“ 2022. aasta eelarvemaksete tegemine halvenes, kuna toetusesaajate kulud ja rakendamisprobleemid suurenesid

3.8.15. Programmi „Horisont 2020“ tegevuste jaoks ei saanud ühissetevõtte uusi tegevuskulude kulukohustuste assigneeringuid ühissetevõtte oli lõpetanud oma viimase projektikonkursi 2020. aasta lõpuks. Ühissetevõtte tegevuskulude assigneeringute eelarve täitmise määr, sealhulgas kasutamata ja ümberjaotatud tegevusassigneeringud, langes 47%-ni (2021. aastal 61%). Ühissetevõtte andmetel oli see tingitud toetusesaajate kulude suurenemisest ja tarneprobleemidest, mis tulenesid COVID-19 kriisist ja Ukraina sõjast. Seetõttu tuli enamiku programmi „Horisont 2020“ projektide kestust pikendada ja lõppmaksed edasi lükata 2023. aastasse.

Programmi „Euroopa horisont“ elluviimine

3.8.16. Tabelis 3.8.3 on esitatud ülevaade ühissetevõtte liikmete sisse maksetega seotud eesmärkidest programmis „Euroopa horisont“ võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sisse maksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.8.3. Liikmete sisse makset programmile „Euroopa horisont“ (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)			Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)			
	Põhitegevus	Halduskulud	Kokku	Rahalised sissemakset	Mitterahaline toetus ⁽¹⁾ (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Kokku
EL (DG RTD)	576,0	24,0	600,0	108,9	E/K	E/K	108,9
Erasektorist pärit liikmed	576,0	24,0	600,0	3,5	0,0	4,5	8,0
Kokku	1152,0	48,0	1200,0	112,4	0,0	4,5	116,9

(1) Sisaldab mitterahalist toetust põhitegevusele ja mitterahalist toetust lisategevusele.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissetevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.8.17. 2022. aastal tegi komisjon rahalisi sisse makseid 108,9 miljoni euro ulatuses. Ühissetevõtte oli edukalt lõpetanud programmi „Euroopa horisont“ kaks esimest

Euroopa raudtee ühisettevõtte (EU-Rail)

projektikonkurssi ja kasutanud peaaegu täielikult ära tegevustoetuse osa (107,5 miljonit eurot) programmi raames sõlmitud esimeste toetuslepingute eelrahastamiseks.

Tähelepanekud juhtimis- ja kontrollisüsteemide kohta

3.8.18. Programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ kulude järelauditite eest vastutab komisjoni DG RTD ühine audititalitus. Programmi „Horisont 2020“ kulude (tasaarvestused ja lõppmaksed) kohta teatas ühisettevõtte, et esinduslik veamäär on 2,2% ja allesjäänud veamäär 1,3%⁷⁰. Programmi „Euroopa horisont“ ei ole veel järelauditeeritud, sest esimesed vahemaksed tehakse eeldatavasti alles 2024. aastal.

3.8.19. Maksete kontrollimehhanismide hindamiseks auditeerisime programmi „Horisont 2020“ raames 2022. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit⁷¹. Ühel juhul leidsime ja kvantifitseerisime tõsise vea, mis tulenes enamdeklareeritud personalikuludest, sest toetusesaaja esitas eelarvestatud personalikuludel põhineva kuludeklaratsiooni. Ühel juhul leidsime ja kvantifitseerisime tõsise vea, mis tulenes enamdeklareeritud personalikuludest, sest toetusesaaja võttis kuluüksuse ühikukulude määrade arvutamisel arvesse kaudseid kulusid. Need kulud kaetakse aga kaudsetele kuludele kehtestatud 25% suurusest ühtsest määrast.

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

3.8.20. Ülevaade meie eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud parandusmeetmetest on esitatud [lisas](#).

---

⁷⁰ Ühisettevõtte EU-Rail 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruande, peatükk 4.1.1.

⁷¹ Toetusesaajate juures kontrollitud toetustega seotud maksetehingute puhul on kvantifitseeritavate vigade aruandluskünnis 1% auditeeritud kuludest.

Euroopa raudtee ühissetevõtte (EU-Rail)

Lisa. Eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud meetmed

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõtte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõtte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
1	2021	<p>Alates 2016. aasta jaanuarist peaksid ühissetevõtted tegema osa tööandja sissemaksetest ELi pensioniskeemi. Kuna komisjon ei ole neid kulusid ühissetevõtte eelarves ette näinud ega ametlikku maksetaotlust esitanud, ei olnud ühissetevõtte EU-Rail (ja selle eelkäija) veel selliseid sissemaksmeid teinud.</p> <p>Kooskõlas personalieeskirjade⁷² ja komisjoni suunistega tuleks iga ühissetevõtte tööandja iga-aastane sissemaks arutada protsendina ELi-välisest tulust, mis on seotud ühissetevõtte kogutuluga. Ühissetevõtte EU-Rail puhul on see 3,8% (2021. aasta arvandmete põhjal). Ühtses alusaktis on samas täpsustatud, et halduskulud tuleks igal aastal jagada võrdselt ELi ja teiste liikmete vahel. Nende vastuoluliste õigusaktide olemasolu tõttu on oht, et õigusnorme tõlgendatakse erinevalt ning sellel on erinev finantsmõju.</p>	<p>Ühissetevõtte EU-Rail maksis 2022. aasta eest asjaomaste tööandjate sissemaksed ELi pensioniskeemi vastavalt komisjoni esitatud arvetele. Iga-aastase sissemaks arutamine põhines komisjoni suunistel.</p> <p>Seetõttu loetakse tähelepanek lõpetatuks. Täiendavad meetmed, mis on seotud vastuoluliste õigusnormidega, ei kuulu ühissetevõtte pädevusse.</p>	Suletud

Euroopa raudtee ühisettevõtte (EU-Rail)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
2	2021	Ühisettevõtte 2021. aasta tegevuskulude eelarve täitmise määr, sealhulgas kasutamata ja ümberjaotatud tegevusassigneeringud, langes 61%-ni (2020. aastal 76%). Sellise olukorra põhjustas peamiselt toetusesaajate tehniliste aruannete halb kvaliteet ja vajadus täiendavate tõendite järele, mis kinnitavad projekti tulemuste saavutamist, ning asjaolu, et ühe toetusesaaja viivitus mõjutab kogu kindlasummalise makse tegemist.	2022. aasta lõpus valitsenud olukorra kohta vt punkt 3.8.15 . 2022. aastal töötas ühisettevõtte välja tegevuskava toetusesaajate finantsaruandluse parandamiseks.	Avatud

---

⁷² Artikkel 83a.

Ühisettevõtte vastus

3.8.11. Ühisettevõtte võtab kontrollikoja tähelepaneku teadmiseks ja käsitleb küsimust järgmise aasta raamatupidamise aastaaruandes.

3.8.15. Nagu märgiti eelmise aasta aastaaruandes, pikendati projektide kestust COVID-19 pandeemia mõju tõttu. Mõnel juhul pidid toetusesaajad ebapiisavad tehnilised aruanded/tulemused uuesti läbi vaatama või esitama täiendavaid tõendeid projekti tulemuste kohta. Seetõttu tuli ühisettevõtte mõned programmi „Horisont 2020“ tegevuskava vahe- ja lõppmaksed edasi lükata, kuid eesmärk on endiselt viia programm lõpule 2024. aasta lõpuks. Et võimalikult palju leevendada 2021. aasta tehniliste tegevuste viivitusi, mis kinnitati 2022. aastal, rakendas ühisettevõtte koos erasektori liikmetega tegevuskava 36,6 miljoni euro rakendamiseks maksetena. Ühisettevõtte juhatus kinnitas praegu rakendatava tegevuskava 2023. aasta aprillis ja vaatas selle läbi 2023. aasta juunis. Selle edukus sõltub ka projektide suutlikkusest toota oodatud kvaliteediga tulemusi.

3.9. Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte (EuroHPC)

Sissejuhatus

3.9.1. Luxembourgis asuv Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte (EuroHPC) (edaspidi „ühissetevõtte“ või „ühissetevõtte EuroHPC“) asutati 2018. aasta oktoobris ajavahemikuks kuni 31. detsembrini 2026⁷³. Nõukogu võttis 2021. aasta juulis vastu uue asutamismääruse, millega pikendati ühissetevõtte tegutsemisaega 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku programmi raames ajavahemikuks kuni 31. detsember 2033⁷⁴.

3.9.2. Ühissetevõtte EuroHPC on avaliku ja erasektori partnerlus, mis võimaldab koondada Euroopa Liidu, osalevate riikide ja erasektorist pärit liikmete vahendeid kõrgjõudlusega andmetöötuse arendamiseks ja kasutuselevõtmiseks Euroopas. Ühissetevõtte liikmed on EL, keda esindab komisjon, osalevad riigid ja kolm erasektorist pärit liiget, keda esindavad Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse tehnoloogiaplattform, suurandmete väärtuse ühendus ja Euroopa kvantitööstuse konsortsium.

3.9.3. Tabelis 3.9.1 esitatakse ühissetevõtte peamised arvanded.

Tabel 3.9.1. Ühissetevõtte peamised arvanded

	2022	2021	Muutus
Kasutatav maksete eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	629,9	348,2	81%
Kasutatav kulukohustuste eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	1374,5	753,4	82%
Töötajate arv seisuga 31. detsember ⁽²⁾	23	15	53%

(1) Kasutatav eelarve sisaldab eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, mille ühissetevõtte kandis uuesti jooksva aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ümberjaotamisi.

(2) Töötajaskond hõlmab ametnikke, ajutisi teenistujaid, lepingulisi töötajaid ja liikmesriigi lähetatud eksperte.

Allikas: ühissetevõtte esitatud andmed.

3.9.4. Tabelis 3.9.1 esitatud muudatused ühissetevõtte eelarve suuruses sõltuvad suuresti mitmeaastaste teadus- ja innovatsiooniprogrammide rakendusest, mida ühissetevõtte parajasti rakendab. 2022. aastal alustas ühissetevõtte programmide „Euroopa

⁷³ Nõukogu määrus (EL) 2018/1488 Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte asutamise kohta.

⁷⁴ Nõukogu määrus (EL) 2021/1173, millega asutatakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1488.

Euroopa kõrgjõudlusega andmetötluse ühisettevõtte (EuroHPC)

horisont“ ja „Digitaalne Euroopa“ rakendamist. Seepärast sisaldab 2022. aasta eelarve nende programmide raames 2022. aastaks kavandatud esimeste projektikonkursside ja lepingute kulukohustuste eelarvet ning seonduvate eelmaksete makse-eelarvet.

Kinnitavat avaldust toetav teave

3.9.5. Meie auditi käsitusviisi, meie arvamuse aluseks olevaid põhimõtteid, ühisettevõtte EuroHPC juhtkonna ja organisatsiooni järelevalve eest vastutavate isikute kohustusi ning audiitori kohustusi raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute auditeerimisel on kirjeldatud punktis 3.1. Leheküljel **149** olev allkiri on arvamuse lahutamatu osa.

Kontrollikoja kinnitav avaldus Euroopa Parlamendile ja nõukogule – sõltumatu audiitori aruanne

Arvamus

3.9.6. Auditeerisime

- a) ühisettevõtte EuroHPC raamatupidamise aastaaruannet, mis koosneb finantsaruannetest⁷⁵ ja eelarve täitmise aruannetest⁷⁶ 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta kohta, ning
- b) raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 287 sätestatud nõuetele.

Raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsus

Arvamus raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsuse kohta

3.9.7. Meie hinnangul annab ühisettevõtte EuroHPC raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta kõikides olulistes aspektides õiglase

⁷⁵ Finantsaruanded sisaldavad bilansi, tulemiaruanne, rahavoogude aruannet, netovara muutuste aruannet, tähtsamate arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

⁷⁶ Eelarve täitmise aruanded sisaldavad kõiki eelarvetoiminguid koondavaid aruandeid ja selgitavaid lisasid.

Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte (EuroHPC)

pildi ühissetevõtte EuroHPC finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga, finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest lõppenud aastal vastavalt selle finantsmäärusele ja komisjoni peaarvupidaja poolt vastu võetud arvestuseeskirjadele. Viimased põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud avaliku sektori raamatupidamisstandarditel.

Raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkus ja korrektsus

Tulud

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.9.8. Meie hinnangul on ühissetevõtte EuroHPC 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tulud kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Maksed

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.9.9. Meie hinnangul on ühissetevõtte EuroHPC 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad maksed kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

3.9.10. Järgnevad tähelepanekud ei sea meie arvamust kahtluse alla.

Tähelepanekud eelarve haldamise kohta

Ebapiisav teave liikmete sissemaksete kohta programmi tasandil

3.9.11. Ühissetevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes on liikmekategooriate (EL, erasektorist pärit liikmed) lõikes kirjendatud sissemaksete summad üksteisest märkimisväärselt erinevad. Selle põhjuseks on asjaolu, et ELi rahaline toetus kinnitatakse ja kajastatakse, kui see on ühissetevõttele makstud projekti rakendamise alguses, kuid liikmete mitterahalist sissemakset kajastatakse alles pärast projekti rakendamiseks tehtud ja deklareeritud kulude kinnitamist. Ühelt poolt ELi rahalise toetuse kajastatud summa ning teiselt poolt teiste liikmete mitterahaliste ja rahaliste sissemaksete vahelist erinevust ei käsitletud ühissetevõtete 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes optimaalselt, kuna ei

Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte (EuroHPC)

esitatud teavet ühissetevõtte liikmete juriidiliste kohustuste kohta aasta lõpu seisuga (allkirjastatud toetuslepingud ja lepingud).

3.9.12. Ühissetevõtte ei avalikustanud oma 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes olulist teavet liikmete sisse maksete kohta programmi tasandil, mis oleks asjakohane ühissetevõtte aasta lõpu saavutuste täielikuks esitamiseks. Nimelt ei võrrelnud ühissetevõtte igast liikmekategooriast kuni aasta lõpuni iga programmi raames saadud sisse makseid vastava programmi jaoks seatud õigusnormide kohaste sisse maksete eesmärkidega.

3.9.13. Esitame järgmistes punktides ülevaadet sisaldava tabeli liikmete sisse maksete kohta programmide kaupa 2022. aastal.

Programmi „Horisont 2020“ ja Euroopa ühendamise rahastu (CEF 1) eelarve täitmine

3.9.14. Tabelis 3.9.2 on esitatud ülevaade ühissetevõtte liikmete sisse maksete eesmärkidest programmis „Horisont 2020“ ja Euroopa ühendamise rahastu (CEF 1) puhul võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sisse maksete suurusega, mis kiideti heaks ja kajastati raamatupidamises ning mille kohta anti aru 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.9.2. Liikmete sisse maksed programmile „Horisont 2020“ ja Euroopa ühendamise rahastule (CEF 1) (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)				Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)				
	Põhitegevus	Halduskulud	Lisategevus ⁽²⁾	Kokku	Rahalised sisse maksed	Mitterahaline toetus (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Mitterahaline toetus lisategevusele	Kokku
EL (DG CNECT) ⁽¹⁾	526,0	10,0	E/K	536,0	377,0	E/K	E/K	E/K	377,0
Osalevad riigid ⁽³⁾	476,0	10,0	E/K	486,0	124,8	0,0	38,0	E/K	162,8
Erasektorist pärit liikmed ⁽³⁾	420,0	2,0	E/K	422,0	0,0	0,0	11,0	E/K	11,0
Kokku	1422,0	22,0	E/K	1444,0	501,8	0,0	49,0	E/K	550,8

(1) ELi rahaline toetus hõlmab 100 miljonit eurot programmist Euroopa ühendamise rahastu 1.

(2) Kontrollikoja audit ei hõlma lisategevust.

(3) Uue asutamismäärusega tunnustati kehtetuks osalevate riikide ja erasektorist pärit liikmete kohustus osaleda halduskulude katmises.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissetevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

Erasektorist pärit liikmed ei saavuta programmi rakendamise lõpuks oma minimaalset eesmärki

3.9.15. Selleks et anda täielik ülevaade ühissetevõtte saavutustest programmi „Horisont 2020“ ja Euroopa ühendamise rahastu (CEF 1) rakendamisel, tuleb arvesse võtta ka ühissetevõtte liikmete võetud kohustuste (allkirjastatud toetuslepingute ja lepingute) täitmise praegust seis. 2022. aasta lõpuks oli ühissetevõtte kulukohustustega sidunud programmide „Horisont 2020“ ja Euroopa ühendamise rahastu 1 raames sõlmitud toetuslepingutele ja

Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte (EuroHPC)

lepingutele eraldatud ELi maksimaalse toetuse summas 526 miljonit eurot. Sellest umbes 266,3 miljonit eurot (ehk 50,6%) tuleb lähiaastatel välja maksta veel lõpetamata projektide eest.

3.9.16. 2022. aasta lõpus allkirjastasid osalevad riigid ühissetevõtte „Horisont 2020“ ja CEF 1 tegevuse jaoks lepingulised kulukohustused summas 447,3 miljonit eurot. Nende kulukohustustega seoses deklareerisid nad 124,8 miljoni euro suurust rahalist toetust ühissetevõttele eksatasandieelsete superarvutite jaoks, mille hanked korraldas ühissetevõtte ise, ja 38 miljonit eurot mitterahalist toetust, mis oli seotud majutavate üksuste tegevuskuludega. Lisaks maksid osalevad riigid 48,2 miljonit eurot otse töövõtjatele petatasandi superarvutite eest, mille hanke korraldasid ühissetevõtte ja osalevad riigid ühiselt. Kulukohustuste ja deklareeritud toetuste vaheline vahe tuleneb asjaolust, et osalevad riigid kinnitavad oma kulud ja annavad ühissetevõttele aru alles siis, kui nende toetatavad programmi „Horisont 2020“ projektid on lõpule viidud.

3.9.17. 2022. aasta lõpuks olid erasektorist pärit liikmed aga kulukohustustega sidunud ja teatanud üksnes 11 miljoni euro suurusest mitterahalise toetusest programmi „Horisont 2020“ projektide jaoks, mis on märkimisväärselt väiksem ühissetevõtte asutamismääruses sätestatud 420 miljoni euro suurusest miinimumeesmärgist, mille erasektorist pärit liikmed peavad programmi lõpuks saavutama. Leidsime, et ühissetevõtte praegune toetusmeetmete rahastamise kord võimaldab erasektorist pärit liikmetel anda mitterahalist toetust ainult ühte liiki projektide jaoks (innovatsiooniprojektid, mis moodustavad 30% projektikuludest). Sellest tulenevalt ei võimaldanud ühissetevõtte toetuslepingute rahastamise kord saavutada erasektorist pärit liikmete mitterahaliste sissemaksete ettenähtud mahtu, mis on kindlaks määratud ühissetevõtte asutamismääruses programmi „Horisont 2020“ kohta.

Programmide „Euroopa horisont“ ja „Digitaalne Euroopa“ ning Euroopa ühendamise rahastu (CEF 2) rakendamine

3.9.18. *Tabelis 3.9.3* annab ülevaate ühissetevõtte liikmete 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku kohastest teadusprogrammidesse tehtavate sissemaksete

Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte (EuroHPC)

eesmärkidest võrreldes liikmete rahaliste ja mitterahaliste sisse maksetega, mis kajastatakse raamatupidamises 2022. aasta lõpus.

Tabel 3.9.3. Liikmete sisse makset programmidele „Horisont 2020“, „Digitaalne Euroopa“ ja Euroopa ühendamise rahastule (CEF 2) (miljonites eurodes)

Liikmed	Liikmete toetus (vastavalt asutamismäärusele)			Liikmete toetus (seisuga 31.12.2022)			
	Põhitegevus	Halduskulud	Kokku	Rahalised sissemakset	Mitterahaline toetus ⁽²⁾ (kinnitatud)	Mitterahaline toetus (deklareeritud, kuid kinnitamata)	Kokku
EL (DG CNCT) ⁽¹⁾	2989,3	92,0	3081,3	338,0	E/K	E/K	338,0
Osalevad riigid	2989,3	0,0	2989,3	63,2	0,0	0,0	63,2
Erasektorist pärit liikmed	900,0	0,0	900,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokku	6878,6	92,0	6970,6	401,2	0,0	0,0	401,2

(1) ELi rahaline toetus koosneb a) maksimaalselt 900 miljonist eurost programmist „Euroopa horisont“; b) maksimaalselt 1,981,3 miljardit eurot programmist „Digitaalne Euroopa“; c) maksimaalselt 200 miljonit eurot programmist Euroopa ühendamise rahastu (CEF 2).

(2) Koosneb üksnes mitterahalisest toetusest põhitegevusele.

Allikas: Euroopa Kontrollikoda ühissetevõtte ja selle asutamismääruse andmete põhjal.

3.9.19. 2021. aasta juulis võttis nõukogu vastu ühissetevõtte EuroHPC uue asutamismääruse. Määruse kohaselt peab ühissetevõtte rakendama projekte summas 7 miljardit eurot, millest 3 miljardit eurot peaksid eraldama osalevad riigid ja 900 miljonit eurot erasektorist esindavad liikmed (rahalise ja mitterahalise osaluse vormis). See tähendab eelmise mitmeaastase finantsraamistiku programmiga võrreldes märkimisväärset kasvu – ligikaudu 1,4 miljardit eurot (vt [tabel 3.9.2](#)). Kuna ühissetevõtte rahastamiskord (vt punkt [3.8.17](#)) jääb 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku puhul samaks, on suur oht, et ühissetevõtte ei saavuta uues asutamismääruses erasektorist pärit liikmete sisse maksetele seatud eesmärgid.

Ajakulukas superarvutite soetamise protsess põhjustas viivitusi ja 2022. aasta tegevuseelarve vähest täitmist

3.9.20. Ühissetevõtte ajakulukas superarvutite soetamise protsess mõjutas märkimisväärselt tegevuseelarve täitmist. Tegevuskulude ja -maksete assigneeringute kasutusmäärad olid vastavalt 79% ja 24%. Tegevuskulude eelarve madalam täitmismäär tulenes asjaolust, et ühissetevõtte ei saanud seoses eksatasandi arvutite majutuslepinguga võtta olulist üldist kulukohustust, kuna läbirääkimistel osaleva riigi ja majutuskonsortsiumiga tekkisid viivitused. Põhitegevuse maksete eelarve madala täitmismäära peamised põhjused olid viivitused eksatasandi-eelsete superarvutite valmimisel, mis takistas ühissetevõtte põhitegevusele antava toetusega seotud vahemakset; superarvutite hangetega seotud viivitused, mis takistasid asjaomaste eelmaksete tegemist; CEF 2 teise hüdroühenduvuse

Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühisettevõtte (EuroHPC)

projektikonkursi edasilükkamine 2023. aastasse eeluuringu vajaduse tõttu; ning viivitused toetusesaajate poolt käimasolevate teadusuuringutega seotud väljamaksetaotluste esitamisel.

2022. aasta halduseelarve vähene täitmine

3.9.21. 2022. aastal kasutas ühisettevõtte ainult 45% oma halduskulude kulukohustuste assigneeringutest ja 37% haldusmaksete assigneeringutest. Madala täitmismäära peamine põhjus oli see, et ühisettevõtte ei suutnud täita oma 2022. aasta ambitsioonikat värbamiskava ega võtnud oma 2022. aasta eelarve kavandamisel piisavalt arvesse eelmiste aastate kasutamata maksete assigneeringute märkimisväärsede summade ümberjaotamist.

Tähelepanekud juhtimis- ja kontrollisüsteemide kohta

3.9.22. Programmide „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ kaasrahastatud kulude järelauditite eest vastutab komisjoni DG RTD ühine audititalitus. Programmi „Horisont 2020“ kaasrahastatud kulude (tasaarvestused ja lõppmaksed) kohta teatas ühisettevõtte, et esinduslik veamäär on 2,3% ja allesjäänud veamäär 1,9%⁷⁷. Ühisettevõtte sisekontrollisüsteemis ei ole veel ette nähtud spetsiaalseid järelauditeid Euroopa ühendamise rahastu kaasrahastatud superarvutite soetamise kulude kohta. Programmi „Euroopa horisont“ ei ole veel järelauditeeritud, sest esimesed vahemaksed tehakse eeldatavasti alles 2024. aastal.

3.9.23. Maksete kontrollimehhanismide hindamiseks auditeerisime programmi „Horisont 2020“ raames 2022. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit⁷⁸. Ühe juhtumi puhul leidsime toetusesaaja ajaarvestussüsteemis mittekvantifitseeritava süsteemse puuduse.

Tähelepanekud muude teemade kohta

Ühisettevõtte ei täitnud oma 2022. aasta värbamiseesmärki

3.9.24. Selleks et rakendada uue 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames ligikaudu 7 miljardit eurot, sai ühisettevõtte 2021. aasta lõpus 2023. aastaks veel 39 täiendavat ametikohta (2022. aasta lõpuks 30 ja 2023. aasta lõpuks veel üheksa). 2022. aasta lõpuks oli ühisettevõtte aga suurendanud oma töötajate arvu 15-lt 23-le. 2022. aastal algatatud värbamiste põhjal võttis ühisettevõtte 2023. aasta keskpaigaks tööle veel 12 töötajat.

⁷⁷ Ühisettevõtte EuroHPC 2022. aasta konsolideeritud tegevusaruande peatükk 4.1.

⁷⁸ Toetusesaajate juures kontrollitud toetustega seotud maksetehingute puhul on kvantifitseeritavate vigade aruandluskünnis 1% auditeeritud kuludest.

Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte (EuroHPC)

Strateegia- ja juhtimise ning haldus- ja finantsvaldkonna eest vastutavate juhtivate ametikohtade täitmismenetlused algatati alles 2022. aasta lõpus ja 2023. aasta esimesel poolel.

3.9.25. Komisjoni siseauditi talitus vaatas ühissetevõtte personalijuhtimise 2022. aastal piiratud ulatuses läbi. Värbamiskava kohta märgiti läbivaatamise käigus, et ühissetevõttel puudus ressursivajaduste dokumenteeritud analüüs, mis põhines töökoormuse põhjalikul eelhindamisel, et kavandatud värbamisi paremini prioriseerida. Vastuseks töötas ühissetevõtte 2022. aasta detsembris välja tegevuskava, mida siseauditi talitus pidas piisavaks.

3.9.26. Ühissetevõtte ei täitnud oma eesmärki värvata 2022. aasta lõpuks 30 uut töötajat, sealhulgas kaks peamist juhtivat ametikohta, ning pole ikka veel saavutanud oma värbamisesmärki – võtta 2023. aasta lõpuks tööle 39 uut töötajat.

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

3.9.27. Ülevaade meie eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud parandusmeetmetest on esitatud *lisas*.

Lisa. Eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud meetmed

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
1	2020	2020. aasta lõpuks ei olnud ühisettevõtte välja töötanud usaldusväärseid menetlusi mitterahaliste sissemaksete heakskiitmiseks ja sertifitseerimiseks ega kehtestanud asjakohast raamatupidamiskorda nende mitterahaliste sissemaksete kajastamiseks. Selline olukord ei võimalda ühisettevõttel hallata ega jälgida mitterahaliste sissemaksete miinimumtaseme saavutamist ning selle kohta aru anda.	2022. aastal ei seadnud ühisettevõtte prioriteediks mitterahaliste toetuste sertifitseerimis- ja raamatupidamismenetluste rakendamist, kuna neid on vaja alles siis, kui käimasolevad programmi „Horisont 2020“ projektid on lõpule viidud.	Avatud
2	2021	Alates 2016. aasta jaanuarist peaksid ühisettevõtted tegema osa tööandja sissemaksetest ELi pensioniskeemi. Kuna komisjon ei ole neid kulusid ühisettevõtte eelarves ette näinud ega ametlikku maksetaotlust esitanud, ei olnud ühisettevõtte EuroHPC veel selliseid sissemaksid teinud.	Ühisettevõtte EuroHPC maksis 2022. aasta eest asjaomaste tööandjate sissemaksed ELi pensioniskeemi vastavalt komisjoni esitatud arvetele. Iga-aastase sissemaks arvutamine põhines komisjoni suunistel.	Suletud

Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühisettevõtte (EuroHPC)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõtte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõtte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
		Kooskõlas personalieeskirjade ⁷⁹ ja komisjoni suunistega tuleks iga ühisettevõtte tööandja iga-aastane sissemakse arvutada protsendina ELi-välisest tulust, mis on seotud ühisettevõtte kogutuluga. Ühisettevõtte EuroHPC puhul on see 41,2%. Ühisettevõtte EuroHPC põhikirja sätete kohaselt peaks aga EL katma 100% ühisettevõtte halduskuludest. Nende vastuoluliste sätete olemasolu tõttu on oht, et õigusnorme tõlgendatakse erinevalt ning sellel on erinev finantsmõju.	Seetõttu loetakse tähelepanek lõpetatuks. Täiendavad meetmed, mis on seotud vastuoluliste õigusnormidega, ei kuulu ühisettevõtte pädevusse.	
3	2021	2021. aasta lõpus olid erasektorit esindavad liikmed teatanud üksnes 4,2 miljoni euro suurusest mitterahalisest toetusest. Sellest tulenevalt on suur oht, et ühisettevõtte ei saavuta toetusprojektide rakendamise lõpuks oma asutamismääruses sätestatud erasektorist pärit liikmete 420 miljoni euro suurust toetust.	2022. aasta lõpus suurenesid erasektorist pärit liikmete sissemaksed vaid 11 miljoni euroni (vt punktid 3.9.15–3.9.17).	Avatud
4	2021	Põhitegevusega seotud projektidele eraldatud ühisettevõtte 2021. aasta eelarve puhul oli põhitegevusega seotud assigneeringute (jaotis 3) ja	2022. aastal mõjutas ühisettevõtte ajakulukas superarvutite soetamise	Avatud

⁷⁹ Artikkel 83a.

Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühisettevõtte (EuroHPC)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
		maksete assigneeringute täitmise määr vastavalt 2% ja 47%. Kulukohustuste assigneeringute täitmise väga madal määr on suures osas seletatav ühisettevõtte käivitamise edasilükkamisega uue 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames 2021. aasta juulisse ning 700 miljoni euro ülekandmisega ühisettevõttele komisjoni ja osalevate riikide poolt 2021. aasta detsembris. Madalat täitmismäära põhjustasid ka majutusüksuste viivitused ja põhikomponentide tarnimisega seotud probleemid.	protsess märkimisväärselt tegevuseelarve täitmist (punkt 3.9.20).	
5	2020, 2021	Halduskulude kulukohustuste ja maksete assigneeringute (jaotised 1 ja 2) puhul ei kaalunud ühisettevõtte piisavalt oma halduseelarve kavandamisel eelmiste aastate kasutamata maksete assigneeringute märkimisväärsete summade ümberjaotamist. Lisaks ei kasutatud kõigi eelarvejaotiste puhul eelmiste aastate ümberjaotatud eelarveassigneeringuid enne aasta uusi assigneeringuid.	2022. aastal olukord ei muutunud (vt punkt 3.9.21).	Avatud
6	2020, 2021	2020. aastal töötas ühisettevõtte välja tegevuskava komisjoni sisekontrolliraamistiku 17 sisekontrollipõhimõtte ülejäänud tegevuste rakendamiseks 2021. aastal. Kuid võtmetähtsusega	2020. aasta tegevuskava ei olnud 2022. aasta lõpuks veel valmis. 2023. aastal	Avatud

Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte (EuroHPC)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõtte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõtte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
		haldustöötajate puudumise tõttu ei olnud ühissetevõtte oma tegevuskavas sätestatud 2021. aasta tähtaegade jooksul mitut olulist sisekontrollimeedet heaks kiitnud. Need viivitused suurendasid 2021. aastal ühissetevõtte sisekontrolliriski.	võeti selle jälgimiseks tööle sisekontrolliametnik.	
7	2021	Komisjon ei hinnanud kavandatud rahaliste sissemaksete tsentraliseeritud haldamise süsteemi rakendamiseks vajalikke lisaressurse ega lisanud neid ühissetevõtte esialgsesse personaliressursside prognoosi, mis puudutas uue teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava rakendamist.	Need meetmed ei kuulu ühissetevõtte pädevusse.	Suletud
8	2020, 2021	Meie täheldatud ühissetevõtte ebakindel töötajate olukord halvenes 2021. aastal veelgi. 2021. aasta juulis vastu võetud uue asutamismääruse kohaselt laiendati ühissetevõtet oluliselt ning ta peab uue 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku raames rakendama üle 7 miljardi euro. Selleks tuleb 2023. aastaks värvata veel 39 töötajat. Kuna ühissetevõttes oli 2021. aasta lõpus ainult 15 töötajat (neli ajutist töötajat ja 11 lepingulist töötajat), võib ühissetevõttel tekkida personaliprobleeme nii seoses uute haldus- ja tegevusprotsessidega, mis tuleb alles kehtestada, kui ka uute värbamismenetluste haldamisega. Lepinguliste	2022. aasta lõpuks oli ühissetevõtte tööle võtnud veel kaheksa töötajat, kuid sellega ei täitnud ta oma eesmärki värvata 2022. aasta lõpuks 30 uut töötajat. Seetõttu on ta oma töölevõtmise eesmärgi (võtta 2023. aasta lõpuks tööle 39 uut töötajat) saavutamisest kaugel (vt punktid 3.9.24 – 3.9.26).	Avatud

Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühisettevõtte (EuroHPC)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
		töötajate suur osakaal võib lähitulevikus kaasa tuua märkimisväärse tööjõu voolavuse, mis suurendab veelgi survet ühisettevõtte ebakindlale personaliolukorrale.	Lepinguliste töötajate osakaal oli endiselt suur (2022. aasta lõpus 70%).	
9	2020, 2021	Ühisettevõtte ei olnud veel käivitanud haldus- ja finantsjuhi töölevõtmise menetlust. Lisaks oli ühisettevõttes ainult üks kogenud projektiametnik, kes valmistas ette ja juhtis kõiki taristuprojekte, ning teine kogenud ametnik, kes juhtis programmi „Horisont 2020“ ja programmi „Euroopa horisont“ konkursikutsetega seotud meetmeid. Võtmetähtsusega töötajate puudumine avaldab kahjulikku mõju ühisettevõtte talitluspidevusele ja eesmärkide saavutamisele, arvestades väga spetsiifiliste teadmistega kõrge kvalifikatsiooniga töötajate nõuet.	Strateegia- ja juhtimise ning haldus- ja finantsvaldkonna eest vastutavate juhtivate ametikohtade värbamismenetlusi alustati alles vastavalt 2022. aasta lõpus ja 2023. aasta esimesel poolel (vt punktid 3.9.24–3.9.26).	Avatud

Ühisettevõtte vastus

3.9.11. Ühisettevõtte EuroHPC võtab kontrollikoja tähelepaneku teadmiseks ja käsitleb seda küsimust täielikult järgmises raamatupidamise aastaaruandes.

3.9.21. Ühisettevõtte EuroHPC soovib rõhutada, et uue asutamismääruse hiline vastuvõtmine muutis ambitsioonika värbamiskava täitmise võimatuks.

3.9.23. Ühisettevõtte EuroHPC on võtnud järgmisi leevendusmeetmeid. Ta on nõudnud, et toetusesaaja esitaks tulevikus üksikasjalikud tõendid personalihalduse ja personalilepingute kohta kõigi projektide korral perioodiliste aruannete tähtajaks; nõuaks teatatud tegevuse ja dokumenteeritud tegevuse vahe sisse lõppmakses ning teeks vajaduse korral lisakontrolle.

Euratomis lepingu alusel tegutsev ühisettevõte

3.10. ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte (F4E)

Sissejuhatus

3.10.1. ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte (F4E) (edaspidi „ühisettevõtte“ või „ühisettevõtte F4E“) loodi 2007. aasta aprillis 35 aasta pikkuseks perioodiks⁸⁰. Ühisettevõtte üks peamisi ülesandeid on anda Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) panus ITERi Rahvusvahelisse Tuumasünteesienergeetika Organisatsiooni (ITER IO), mis vastutab ITERi projekti rakendamise eest. Peamisi tuumasünteesirajatisi arendatakse Prantsusmaal Cadarache'is ja ühisettevõtte peakorter asub Barcelonas.

3.10.2. Ühisettevõtte asutajaliikmed on Euratom, keda esindab Euroopa Komisjon, Euratomi liikmesriigid ja Šveits.

3.10.3. Tabelis 3.10.1 esitatakse ühisettevõtte peamised arvanded.

Tabel 3.10.1. Ühisettevõtte peamised arvanded

	2022	2021	Muutus
Kasutatav maksete eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	844,0	764,8	10%
Kasutatav kulukohustuste eelarve (miljonites eurodes) ⁽¹⁾	981,2	1069,9	-8%
Töötajate arv seisuga 31. detsember ⁽²⁾	436	441	-1%

(1) Kasutatav eelarve sisaldab eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, mille ühisettevõtte kandis uuesti jooksva aasta eelarvesse, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisse aastasse ümberjaotamisi.

(2) Töötajaskond hõlmab ametnikke, ajutisi teenistujaid, lepingulisi töötajaid ja liikmesriigi lähetatud eksperte.

Allikas: ühisettevõtte esitatud andmed.

Kinnitavat avaldust toetav teave

3.10.4. Meie auditi käsitusviisi, meie arvamuse aluseks olevaid põhimõtteid, ühisettevõtte F4E juhtkonna ja organisatsiooni järelevalve eest vastutavate isikute kohustusi ning audiitori kohustusi raamatupidamise aastaaruande ja selle aluseks olevate tehingute

⁸⁰ Nõukogu otsus 2007/198/Euratom, millega luuakse ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte ning antakse sellele eelised.

ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühissetevõtte (F4E)

auditeerimisel on kirjeldatud punktis 3.1. Leheküljel 149 olev allkiri on arvamuse lahutamatu osa.

Kontrollikoja kinnitav avaldus Euroopa Parlamendile ja nõukogule – sõltumatu audiitori aruanne

Arvamus

3.10.5. Auditeerisime

- a) ühissetevõtte F4E raamatupidamise aastaaruannet, mis koosneb finantsaruannetest⁸¹ ja eelarve täitmise aruannetest⁸² 31. detsembril 2022. aastal lõppenud eelarveaasta kohta, ning
- b) raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 287 sätestatud nõuetele.

Raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsus

Arvamus raamatupidamise aastaaruande usaldusväärse kohta

3.10.6. Meie hinnangul annab ühissetevõtte F4E raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta kohta kõikides olulistes aspektides õiglase pildi ühissetevõtte F4E finantsseisundist 31. detsembri 2022. aasta seisuga, finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest lõppenud aastal vastavalt selle finantsmäärusele ja komisjoni peaarvepidaja poolt vastu võetud arvestuseeskirjadele. Viimased põhinevad rahvusvaheliselt tunnustatud avaliku sektori raamatupidamisstandarditel.

⁸¹ Finantsaruanded sisaldavad bilanssi, tulemiaruanne, rahavoogude aruannet, netovara muutuste aruannet, tähtsamate arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

⁸² Eelarve täitmise aruanded sisaldavad kõiki eelarvetoiminguid koondavaid aruandeid ja selgitavaid lisasid.

Raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkus ja korrektsus

Tulud

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.10.7. Meie hinnangul on ühissetevõtte F4E 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tulud kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Maksed

Arvamus raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate maksete seaduslikkuse ja korrektsuse kohta

3.10.8. Meie hinnangul on ühissetevõtte F4E 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad maksed kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Asjaolu rõhutamine

3.10.9. Ilma punktides **3.10.6–3.10.8** esitatud arvamust kahtluse alla seadmata juhime tähelepanu punktidele **3.10.12–3.10.14**, milles märgitakse, et ühissetevõtte 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes esitab ühissetevõtte ITERi projekti tarnekohustuste täitmise kogumaksumuse, mis on hinnanguliselt 18,3 miljardit eurot (2022. aasta hindades). 2022. aasta lõplik prognoos põhineb siiski endiselt 2016. aasta vahe-eesmärgil ja kuluprognoosidel ning see vaadatakse pärast ITERi uue projektikirjelduse ja nõuete lõpuleviimist põhjalikult läbi, ITERi nõukogu on selle heaks kiitnud ja F4E-le ametlikult teatavaks tehtud.

3.10.10. Juhime tähelepanu raamatupidamise aastaaruande sissejuhatuse punktile d: „Rahvusvahelise olukorra mõju“, milles kirjeldatakse COVID-19 ja Ukraina-vastase agressioonisõja mõju ühissetevõtte F4E tegevusele.

3.10.11. Järgnevad tähelepanekud ei sea meie arvamust kahtluse alla.

ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte (F4E)

Tähelepanekud ITERi valmimiskulude prognoosi kohta

3.10.12. ITERi praeguse, 2016. aasta novembri projektikirjelduse kohaselt sisaldab ühisettevõtte prognoos ITERi projekti tarnekohustuste täitmise kogukulu kohta (valmimiskulude prognoos) ühisettevõtte ehitus- ja käitamisetapi (kuni 2035. aastani) ning dekomisjoneerimise ja deaktiveerimise etapi (kuni 2042. aastani) kulusid. 2022. aasta lõpus hindas ühisettevõtte selle kogumaksumuseks 19,1 miljardit eurot (2022. aasta hindades). See on 2022. aasta lõpus tehtud maksete kogusumma, mis on 9,2 miljardit eurot, ja tulevaste maksete hinnanguline summa, mis on 9,9 miljardit eurot (2022. aasta hindades).

3.10.13. 2022. aasta novembris leppis ITERi nõukogu 31. istungil kokku projektikirjelduse ajakohastamises. Nõukogu tegi 21.–22. juunil 2023 toimunud 32. istungil ITERi peadirektorile ülesandeks esitada ettepanek ITERi ajakohastatud projektikirjelduse kohta, et see 2024. aastal läbi vaadata ja heaks kiita.

3.10.14. ITERi praeguse 2016. aasta projektikirjelduse kauakestnud ajakohastamise tõttu põhinevad pikaajalise planeerimise prognoosid, mis on esitatud 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes (sealhulgas valmimiskulude prognoos), endiselt 2016. aasta vahe-eesmärgil ja kuluprognoosidel. Need prognoosid vaadatakse põhjalikult läbi pärast seda, kui ITERi uus projektikirjeldus ja -tingimused on valminud, ITERi nõukogu on need heaks kiitnud ja ühisettevõttele F4E ametlikult teatavaks teinud.

Tähelepanekud eelarve haldamise kohta

2022. aasta tegevuseelarve täitmine

3.10.15. 2022. aastal kasutas F4E ainult 72% oma kulukohustuste eelarvest ja 91% maksete eelarvest. Ühisettevõtte vähendas siiski paranduseelarve abil tegevuskulude eelarvet 92 miljoni euro võrra ning kandis lisaks 9,5 miljonit eurot oma tegevusmaksete eelarvest halduseelarvesse (palgad), et rahastada F4E pensionifondi kohustusi komisjoni ees.

3.10.16. Madal täitmismäär tulenes põhitegevuse aeglustumisest nii ITERi-IO kui ka ühisettevõtte F4E tasandil, mis oli peamiselt tingitud COVID-19 kriisi tagajärgedest, Ukraina-vastasest agressioonisõjast ja hiljutistest ITERi projekti kokkupaneku etapiga seotud tehnilistest probleemidest.

ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte (F4E)

2022. aasta halduseelarve puudulik täitmine

3.10.17. Ühisettevõtte F4E halduseelarve koosneb liigendamata assigneeringutest. Sellest tulenevalt võib halduslepingutel ja kohustustel põhinevad halduskohustused, mille puhul ei ole aasta lõpuks tehtud makseid, kanda maksmiseks üle järgmisse aastasse.

3.10.18. 2022. aasta lõpus oli täitmise määr madal – aasta halduskulude eelarve (jaotis 2) puhul oli see 63%. Samal ajal oli eelmisest aastast üle kantud kulukohustuste tühistamise määr kõrge (keskmiselt 20%).

Tähelepanekud juhtimis- ja kontrollisüsteemide kohta

Ebastabiilne olukord kõrgema juhtkonna tasandil

3.10.19. Ühisettevõtte kõrgema juhtkonna olukord oli 2022. aasta lõpus märkimisväärses muutumises. Ühisettevõtte F4E direktori ametist lahkumine 2022. aasta juunis ja ühisettevõtte laiema lähenemisviisi osakonna juhataja nimetamine ITER-IO peadirektoriks 2022. aasta septembris tõid kaasa muudatused neljal ühisettevõtte seitsmest kõrgema juhtkonna ametikohast. 2022. aastal täideti kolm kõrgema juhtkonna ametikohta (sealhulgas direktori ametikoht) ajutiselt asutusesisese töötajate üleviimise teel ja veel üks ametikoht hiljuti tööle võetud töötajaga. Lisaks jäi 2023. aasta augusti lõpuks pensionile kaks kõrgema astme juhti (kommertsosakonna juhataja ja ITERi programmiosakonna juhataja). Selline olukord kujutab endast suuremat ohtu ühisettevõtte usaldusväärsele juhtimisele ja järjepidevusele ajal, mil kogunud kõrgema juhtkonna töötajad peavad rakendama ITERi uut projektikirjeldust, millel on oluline mõju ühisettevõtte tegevusele ja mis eeldatavasti kiidetakse heaks 2024. aastal.

Puudused ühisettevõtte riskijuhtimissüsteemis

3.10.20. Vaatamata ühisettevõtte ulatuslikule riskijuhtimistegevusele ei kajastanud selle viimane riskihindamine olulisi riske, mis olid seotud juba kindlaks tehtud sündmustega ja mis mõjutasid ühisettevõtte tegevust 2022. aasta teisel poolel. Need hõlmasid muudatusi kõrgemas juhtkonnas, tegevuse aeglustumise tulemusel eelarve täitmise määra vähenemist, hangetega seotud viivitusi ning ITERi projektikirjelduse eelseisvat läbivaatamist. Selline olukord seab ohtu ühisettevõtte F4E tippjuhtide otsuste õigeaegsuse ja asjakohasuse ning võib negatiivselt mõjutada ühisettevõtte projektide vahe-eesmärkide saavutamist.

ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte (F4E)

Puudused ühisettevõtte lepingute haldamises

3.10.21. 2013. aastal sõlmis ühisettevõtte F4E lepingu summas 500 miljonit eurot ITERi tuuma- ja mittetuumaseadmete hoonete projekteerimiseks, sisustamiseks ja paigaldamiseks. 2020. aasta detsembris käivitasid F4E ja ITER-IO strateegilise arengukava, kuna tekkisid probleemid, mis on seotud tuumaprojektide ja -seadmetega seotud teenuste suurenevate kuludega ning rahulolematusega seoses töövõtja edusammude ja tulemuslikkusega, mis puudutasid veel tegemata töid mittetuumarajatistes. Selles kavas kaaluti alternatiivseid hankestrateegiaid, nagu seadmete ostuks uute hangete korraldamine ja tegemata tööde üleandmine teistele töövõtjatele ning võimalike tagajärgede hindamine kuludele ja tarnegraafikule. 2021. aasta veebruaris esitas töövõtja tuumaprojektide ja -seadmetega seotud teenuste eest F4E-le arve kogusummas 150 miljonit eurot ning 2021. aasta septembris veel ühe 30 miljoni euro suuruse arve muude kui tuumarajatistega seotud tööde eest. Ühisettevõtte palkas välised õigusekspertid, et analüüsida alternatiivsete hankestrateegiatega võimalust. Tuginedes õigusekspertide riskianalüüsile ja tagasisidele, leppis ühisettevõtte direktor tuumaenergia projekteerimise ja seadmetega seotud teenuste töövõtjaga kokku 75 miljoni euro suuruses summas, mille ühisettevõtte maksis 2022. aasta lõpus. Teisalt otsustas F4E mittetuumahoonete ehitustööde osas kompromisskokkulepet mitte sõlmida ja töövõtja algatas vaidluse.

3.10.22. Lepingu täitmist käsitlevate dokumentide analüüs näitas puudusi selles, kuidas ühisettevõtte seda lepingut haldas. Eelkõige ei hinnanud F4E korrektselt lepingumuudatuste ega töövõtja poolt lepingu täitmisega seotud oluliste rikkumiste mõju. See tõi kaasa erinevad tõlgendused ja poolte erimeelsused ehitustööde ulatuse, tähtaegade ja projektitingimuste osas. Lisaks jõudsid õigusekspertid järeldusele, et vastavate lepingusätete sõnastamise tõttu ei saa ühisettevõtte lõpetada lepingut, et teha sellest välja jäävad tööd ise, ega korraldada tööde teostamist teiste töövõtjate poolt. Kuna töövõtja ei hallanud nõuetekohaselt ajakava ja F4E ei esitanud projektidokumente, ei olnud ühisettevõttel võimalik töövõtja kohustusi selgelt kindlaks määrata. Need puudused mõjutasid tõsiselt lepingu eesmärkide saavutamist ja kui neid ei kõrvaldata, võivad tõsiselt mõjutada ka ühisettevõtte muud põhitegevust, kuna ITERi projekti projektikirjelduse ajakohastamise tulemusel võib tekkida vajadus teha olulisi muudatusi kehtivates keerukates lepingutes.

Eelmiste aastate tähelepanekute täitmise kontroll

3.10.23. Ülevaade meie eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud parandusmeetmetest on esitatud *lisas*.

ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte (F4E)

Lisa. Eelmiste aastate tähelepanekute põhjal võetud meetmed

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
1	2019	Ühisettevõtet hindab igal aastal välisekspertide rühm. Ekspertide rühm tegi kõrgema juhtkonna ja ettevõtluskultuuri tasandil kindlaks mitu probleemi ja riski. Kui olukorda ei lahendada, võib see vähendada töötajate töö tulemuslikkust.	Tähelepanekud on seotud ühisettevõtte F4E 2019. aasta (8.) iga-aastase hindamisaruandega. 2022. aastal oli ühisettevõtte F4E rakendanud soovitusel, mis puudutasid ühisettevõtte juhtimisalaseid väljakutseid.	Suletud

ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühissetevõtte (F4E)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõtte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõtte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
2	2019	Ametikohtade loetelu piirangute tõttu koosseisuliste töötajate osas kasutab ühissetevõtte F4E üha enam lepingulisi või sisseostetud teenuseid. 2019. aastal moodustas selline personal juba umbes 62% ühissetevõtte koosseisulistest töötajatest. Selline olukord tekitab ühissetevõttele märkimisväärseid riske, mis on seotud põhipädevuste säilitamise, ebaselge aruandekohustuse, võimalike kohtuvaidluste ning personali detsentraliseeritud juhtimisest tuleneva väiksema tõhususega.	2022. aastal moodustas ühissetevõtte töörühma, et hinnata väliste ressursside suurt kasutamist, et paremini kavandada ja põhjendada nende vajadust. Lisaks suurendati 2023. aasta ametikohtade loetelu kohaselt ühissetevõtte koosseisulisi töötajaid kümne täiendava ajutise teenistuja ametikohaga ja 15 lepingulise töötaja ametikoha muutmisega ajutisteks teenistujateks. Tuvastatud riske käsitletakse ühissetevõtte välise teenuseosutaja projektis, mis on kavas lõpule viia 2023. aasta lõpuks. 2023. aastal algatas ühissetevõtte ka tööjõu planeerimise funktsiooni loomise ja personalipoliitika üldise läbivaatamise. Sellegipoolest vajatakse konkreetsete projektitegevuste elluviimiseks ja praegu ühissetevõtte tegevusega kaasneva töökoormuse täitmiseks märkimisväärset palju väliseid teenuseid.	Avatud

ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõtte (F4E)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
3	2021	<p>Alates 2016. aasta jaanuarist peaksid ühisettevõtted tegema osa tööandja sisse maksetest ELi pensioniskeemi. Kuna komisjon ei ole neid kulusid ühisettevõtte eelarves ette näinud ega ametlikku maksetaotlust esitanud, ei ole ühisettevõttel F4E veel selliseid sisse makseid teinud.</p> <p>Kooskõlas personalieeskirjade⁸³ ja komisjoni suunistega tuleks iga ühisettevõtte tööandja iga-aastane sisse makse arvutada protsendina ELi-välisest tulust, mis on seotud ühisettevõtte kogutuluga. Ühisettevõtte F4E puhul on see ligikaudu 20%. Ühisettevõtte F4E põhikirja vastavates sätetes nõutakse siiski, et liikmemaksude kogusumma ei tohi ületada 10% ühisettevõtte iga-aastastest halduskuludest. Nende vastuoluliste õigussätete olemasolu tõttu on oht, et õigusnorme tõlgendatakse erinevalt ning sellel on erinev finantsmõju.</p>	<p>Ühisettevõtte F4E maksis ajavahemiku 2017–2022 eest asjaomased tööandja sisse maksed ELi pensioniskeemi vastavalt komisjoni esitatud arvetele. Iga-aastase sisse makse arvutamine põhines komisjoni suunistel.</p> <p>Seetõttu loetakse tähelepanek suletuks. Täiendavad meetmed, mis on seotud vastuoluliste õigusnormidega, ei kuulu ühisettevõtte pädevusse.</p>	Suletud

⁸³ Artikkel 83a.

ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühissetevõtte (F4E)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõtte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõtte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
4	2021	Aastatel 2020 ja 2021 on ühissetevõttes tehtud ka korrapäraseid iga-aastaseid hindamisi välisekspertide poolt ja intensiivseid siseauditeid, mis hõlmasid enamikku ühissetevõtte olulistest tegevusvaldkondadest. Tuvastatud riskide kõrvaldamiseks ning audititele ja hindamistele reageerimiseks võetud parandusmeetmete rakendamine suurendas halduskoormust, kuid ei olnud ilmne, et lisakontrollid oleksid tõhusad või parandaksid süsteemi.	2022. aastal ei alustatud ühissetevõtte F4E uut iga-aastast hindamist. 2022. aasta lõpus viis ühissetevõtte F4E ellu 50% 9. iga-aastase hindamise soovitustest ja 25% 10. iga-aastase hindamise soovitustest. Siseauditi talituse tehtud auditite puhul täitis ühissetevõtte 2022. aastal kõik saadud soovitused, välja arvatud kaks olulist projektijuhtimist ja -meetodeid käsitlevat soovitust, mis täideti 2023. aasta esimeses kvartalis.	Avatud

ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühissetevõtte (F4E)

Järjekorranumber	Kontrollikoja tähelepaneku tegemise aasta	Kontrollikoja tähelepanek (kokkuvõtte)	Võetud parandusmeetmed ja/või muud asjakohased arengud (kokkuvõtte)	Kontrollikoja tähelepaneku seis (avatud/suletud)
5	2021	2021. aasta novembris alustasid ühissetevõtte F4E töötajad streiki. Vastavalt juhtkonna sise- ja välishindamistele ning mitmele siseküsitlusele olid ühissetevõtte töökeskkonna halvenemise peamised põhjused puudused kõrgema juhtkonna tasandil (nt läbipaistmatu ja mittetoimiv otsuste tegemine ning sotsiaaldialoogi puudumine). Lisaks suurendas koosseisuväliste töötajate ebaproportsionaalne kasutamine töökeskkonna probleeme ja riske. Komisjon teatas, et ühissetevõtte F4E 2022. aasta hindamises keskendutakse üksnes personalijuhtimise küsimustele.	Kümnendas iga-aastasest hindamisaruandes esitati kaks soovitus ühissetevõtte personalijuhtimise kohta. 2022. aastal kiitis ühissetevõtte juhatus heaks tegevuskava nende täitmiseks. Ühissetevõtte täitis täielikult esimese soovitusena F4E direktori profiili parandamise kohta 2023. aasta juuniks ja kavatses täita ametikohtade tugevdamist käsitleva teise soovitusena 2023. aasta lõpuks. 2023. aastal lõpetas ühissetevõtte ühine töörühm ühissetevõtte töökeskkonna analüüsi ja algatas psühhosotsiaalsete riskide hindamise uuringu järelkontrolli.	Avatud

Ühisettevõtte vastus

3.10.18. F4E soovib märkida, et 2021. aastast 2022. aastasse ülekantud halduslike kulukohustuste keskmine tühistamismäär 20% tulenes peamiselt esialgsetest kulukohustustest. 2021. aasta lõpliku halduseelarve lõplik täitmismäär oli 2022. aasta lõpus 98,5%, mis on sarnane eelmiste aastatega.

3.10.19. Tuleb märkida, et ITERi arenduse osakonna ja laiema lähenemisviisi osakonna juhataja kohusetäitjad ning projektijuhtimisosakonna juhataja on kõrgema taseme töötajad, kellel on oma ülesannete täitmiseks vajalikud oskused, teadmised ja asjakohane kogemus. Sellegipoolest ei pruugi nad kohusetäitjatena suuta täielikult käsitleda keskpika perspektiivi muutusi.

3.10.20. F4E rakendab uut raamistikku, et lihtsustada kiiret konsolideerimist riskide koondtasandil ja suurendada riskijuhtimistegevuste portfelli nähtavust; esimene aruanne esitati F4E juhtimistasanditele 2023. aasta juunis/juulis.

- Hangete hilinemine: seotud riskid kajastatakse projekti/programmi tasandi riskiregistris, mitte hangete haldamise funktsiooni tasandil.
- ITER-IO kulukalkulatsiooni ümbertegemine võib mõjutada mitterahalist toetust (F4E projektid) või Euratomi rahalist toetust ITER-IO-le:
  - mitterahaline toetus tuleks registreerida projekti tasandi riskiregistris. On ka võimalusi vähendada riskide ulatust, n-ö „kuumkamber“.
  - EURATOMi rahaline toetus ITER-IO-le: selle riski omanik on ITERi nõukogu liikmena Euratom. See risk jäetakse välja ka F4E juhatusele esitatud valmimiskulude hinnangust.

3.10.22. F4E on juba võtnud meetmeid tagamaks, et käesoleva lepingu rakendamisel tekkinud probleemid ei korduks. Esiteks oli see üks esimesi FIDIC⁸⁴ lepinguid, mis sõlmiti F4E-s, ja seda lepingutüüpi kasutatakse ainult hooneprogrammi valdkonnas. Kui F4E sai teada puudustest viivituste haldamise valdkonnas, tõhustati uue näidislepingu lepingusätteid. Lisaks valmistab F4E ette seminari, kus osalevad F4E juriidilise, kaubandusliku, tehnilise ja projektijuhtimisega tegelevad töötajad, et suurendada nende teadlikkust nõuetekohase ajakava haldamise tähtsusest kõigi muudatuste ja sidusrühmade nõuete käsitlemisel ning täiustada veelgi lepingu sätteid, ajakava haldamise tavasid ja protsesse. See meede, mis on kavas rakendada 2023. aasta lõpuks, peaks veelgi parendama F4E ajakava haldamise vahendeid ja suurendama selleks eraldatud ressursse.

---

⁸⁴ FIDICi lepingud on ehitusprojekte reguleerivad projekteerimislepingud. Need on ülemaailmses ehitusvaldkonna juhtlepingud ning need on koostatud ja avaldatud Insener-konsultantide Rahvusvahelise Föderatsiooni (*Fédération internationale des ingénieurs-conseils*, FIDIC) poolt, mis on rahvusvaheline ehitustehnika ja insener-konsultantide standardiorganisatsioon.

IV auditikoda, mida juhib kontrollikoja liige Mihails KOZLOVS, võttis käesoleva aruande vastu Luxembourgis 26. septembril 2023.

Kontrollikoja nimel

president

Tony Murphy

Lühendid

7. raamprogramm	Teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmes raamprogramm (2007–2013)
BPT	Biotoorainel põhinevate tööstusharude ühisettevõtte
CA	Keskkonnahoidliku Lennunduse Ühisettevõtte
CAS	Komisjoni teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi (DG RTD) ühine audititalitus
CBE	Bioressursipõhise Ringmajandusega Euroopa Ühisettevõtte
CEF	Euroopa ühendamise rahastu
CIC	Komisjoni teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraadi (DG RTD) ühine rakenduskeskus
Clean H2	Saastevaba Vesiniku Ühisettevõtte
CS	Ühisettevõtte Clean Sky
DG CNECT	Euroopa Komisjoni sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat
DG MOVE	Liikuvuse ja transpordi peadirektoraat
DG RTD	Teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat
ECCC	Küberturvalisuse valdkonna tööstuse, tehnoloogia ja teadusuuringute Euroopa pädevuskeskus
ECSEL	Euroopa juhtpositsiooni tugevdamine elektroonikakomponentide ja -süsteemide toel
ELTL	Euroopa Liidu toimimise leping
EPPO	Euroopa Prokuratuur
EU-Rail	Euroopa raudtee ühisettevõtte
EURATOM	Euroopa Aatomienergiaühendus
EuroHPC	Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõtte
F4E	Ühisettevõtte Fusion for Energy
FCH	Kütuseelementide ja Vesiniku Valdkonna Ühisettevõtte
GH	Ülemaailmse Tervisealgatuse EDCTP3 Ühisettevõtte (Euroopa ja arengumaade kliiniliste uuringute partnerluse (EDCTP3) õigusjärglane)
IHI	Innovatiivse Tervishoiu Algatuse Ühisettevõtte
IMI	Innovatiivsete Ravimite Algatuse Ühisettevõtte
ISAd	IFACi rahvusvahelised auditistandardid

ISSAId	Kõrgeimate kontrolliasutuste Rahvusvahelise Organisatsiooni (INTOSAI) kõrgeimate kontrolliasutuste rahvusvahelised standardid
ITER	Rahvusvaheline katsetermotuumareaktor
ITER-IO	ITERi Rahvusvaheline Termotuumaenergeetika Organisatsioon
KDT	Peamiste Digitehnoloogiate Ühissetevõte
MFR	Mitmeaastane finantsraamistik
OLAF	Euroopa Pettustevastane Amet
S2R	Ühissetevõte Shift2Rail (Euroopa raudteealgatus)
SESAR	Euroopa taeva lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteemi väljaarendamisega tegelev ühissetevõte
SNS	Nutivõrkude ja -teenuste Ühissetevõte

AUTORIÕIGUS

© Euroopa Liit, 2023

Euroopa Kontrollikoja taaskasutamispoliitika on kehtestatud [Euroopa Kontrollikoja otsusega nr 6–2019](#) avatud andmete poliitika ja dokumentide taaskasutamise kohta.

Kui ei ole märgitud teisiti (nt eraldiseisvates autoriõiguse märgetes), on ELile kuuluv kontrollikoja sisu litsentsitud vastavalt [litsentsile Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Reeglina on taaskasutamine lubatud, kui autoriõigustele on viidatud ja muudatused on ära märgitud. Kontrollikojale kuuluva sisu taaskasutajad ei tohi moonutada algset tähendust ega sõnumit. Kontrollikoda ei vastuta taaskasutamise tagajärgede eest.

Kui konkreetsetes sisus, näiteks kontrollikoja töötajatest tehtud fotodel, on kujutatud tuvastatavaid eraisikuid, või kui see sisaldab kolmandate isikute teoseid, tuleb teil taotlema täiendavaid õigusi.

Kui luba on saadud, tühistab ja asendab see eespool nimetatud üldise loa ja osutab selgelt mis tahes kasutuspiirangutele.

On võimalik, et ELile mittekuuluvat sisu kasutamiseks või taasesitamiseks tuleb küsida luba otse autoriõiguse omajatelt.

Tööstusomandi õigustega hõlmatud tarkvara või dokumendid, nagu patendid, kaubamärgid, registreeritud disainilahendused, logod ja nimed, ei kuulu kontrollikoja taaskasutamispoliitika alla.

Domeeni europa.eu alla koondatud Euroopa Liidu institutsioonide veebisaitidel leidub linke, mis viivad muudele veebisaitidele. Kontrollikoda ei vastuta nende sisu eest ja soovib teil seetõttu tutvuda nende veebisaitide isikuandmete ja autoriõiguse kaitse põhimõtetega.

Kontrollikoja logo kasutamine

Kontrollikoja logo ei tohi kasutada ilma kontrollikoja eelneva nõusolekuta.

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus